

Scanned with CamScanner

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี

นางฉวีวรรณ วรรณรงค์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2551

**Construction of Supplementary Reading Muang Ubon folk Legend
For Mathayom Suksa I Student in Ubon Ratchatani**

Mrs. Chaweewan Warong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2008

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อและนามสกุล นางฉวีวรรณ วรรณรงค์
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ชนรัษฎ์ ศิริสวัสดิ์

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชนรัษฎ์ ศิริสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ปราณี ปราบริปู)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินदानุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
วันที่ 28 เดือน มกราคม พ.ศ. 2552

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ศึกษา นางฉวีวรรณ วรรณรงค์ **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ชนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ **ปีการศึกษา** 2551

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี และ (2) ตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยนิทานพื้นบ้านจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ นางผมหอม ท้าวขูลุนางอ้าว จำปาสี่ต้น สังข์ศิลป์ชัย ท้าวกำกาคำ ท้าวคันธนาม ท้าวเจ็ดหวด เจ็ดไห กำพรว้าผีน้อย ศรีทนมโนห์รา ท้าวบุษบา นางเพนางแพง ท้าวหงส์หิน ความรู้ประกอบคำอธิบายศัพท์ พร้อมภาพประกอบ และมีกิจกรรมท้ายเรื่อง (2) ตรวจสอบคุณภาพของหนังสือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านภาพประกอบ ด้านเนื้อหา ด้านแนวการเขียน ด้านภาษา และด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 และประเมินคุณภาพโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน ที่มีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด สรุปว่าเป็นหนังสือที่มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ระดับดี

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม นิทานพื้นบ้าน มัธยมศึกษาปีที่ 1

กิตติกรรมประกาศ

การทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ธนรัชต์ ศิริสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามอย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งงานสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ได้แก่ อาจารย์वासना คำเพ็ง คุณครูเพ็ญพักตร์ สูงสุมาลัย คุณครูสุธิดา มากมี ที่ได้ความอนุเคราะห์แก้ไขให้ข้อเสนอแนะการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณนายหนุ่ม เย็นใจ นายสวิง บุญเจิม และนายมนัส สุขสาย ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นที่ปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อมูลนิทานพื้นบ้านจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำมาจัดทำเป็นหนังสือ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณนักเรียนโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยสืบค้นข้อมูล จนทำให้การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ฉวีวรรณ วรรณค์

พฤศจิกายน 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการสร้างหนังสือ.....	5
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือเพิ่มเติม.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทาน.....	17
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดอุบลราชธานี.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	27
ลักษณะและ โครงสร้างหนังสือ.....	28
การสร้างและการพัฒนาหนังสือ.....	29
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	35
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	36
บทที่ 3 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	119
สรุปผลการศึกษา.....	119
อภิปรายผล.....	124
ข้อเสนอแนะ.....	127
บรรณานุกรม.....	128

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	132
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น.....	133
ข สำเนาหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ.....	137
ค รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	139
ง ตัวอย่างแบบประเมินคุณค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ.....	142
จ ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	146
ฉ รายชื่อนักเรียนที่ร่วมประเมินหนังสือ.....	150
ช ตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน.....	152
ซ ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยการสอบถามนักเรียน.....	156
ประวัติผู้ศึกษา.....	159

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

การอ่านเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ เป็นพฤติกรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพราะการอ่านเป็นพื้นฐานของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการใช้ภาษาของเด็กที่เชื่อมโยงการใช้ภาษาด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง หรือการเขียน การเรียนรู้ของเด็กต้องผ่านการเรียนรู้ด้วยภาษาเป็นหลัก สำหรับเด็กแล้ว การอ่านนับเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และการอ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน ทักษะการอ่านมีความสำคัญและจำเป็นต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากโลกได้พัฒนาก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547: 7) ที่กล่าวว่า การอ่านสร้างความคิดให้เกิดขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้กับผู้อ่านทำให้เกิดทักษะการสรุปข้อมูลที่ได้จากการอ่าน ช่วยให้เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว มีความคิดมองโลกที่กว้างไกล เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านสื่อการอ่าน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ 2546: 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ให้ความสำคัญกับการอ่าน โดยกำหนดควิสัยทัศน์ไว้ในสาระการอ่าน มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 นักเรียนสามารถใช้กระบวนการสร้างความรู้และความคิด ไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน หนึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ 2551: 35) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสาระการอ่าน ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ระบุตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานว่านักเรียนใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน จะเห็นได้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังคงให้ความสำคัญกับการอ่านอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับนักการศึกษาหลายท่าน ที่กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ เช่น แม้นมาศ ขวลิขิต (2545: 5) กล่าวว่าทักษะสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือการอ่าน และช่วยให้มีความรู้และประสบการณ์ สิ่งสำคัญที่ต้องมีหนังสือที่มีคุณภาพและมีเนื้อหาหลากหลาย เสนีย์ วิลาวรรณ (2546: 145) กล่าวว่า การอ่านเป็น

การเสริมสร้างสติปัญญา ความรู้ ความคิดให้กว้างขวางเป็นรากฐานของการศึกษาหาความรู้ทุกแขนงวิชา จึงควรฝึกฝนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและนำสาระประโยชน์ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ อารมณ์ และคุณธรรม และสุจริต เพียรชอบ (2542: 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านทำให้เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ในฐานะการอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาทุกระดับ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ในสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผล จึงนับได้ว่าการอ่านจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ที่ได้ผลระยะยาวมากที่สุด

การอ่านจึงมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ทุกคนที่จะขาดเสียมิได้ การอ่านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ แม้มิได้ปรากฏผลในทางตรง แต่ก็ปรากฏในทางอ้อม ความสามารถในการอ่านแสดงถึงคุณภาพของการเป็นพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสนีย์ วิลาวรรณ (2546: 132) ว่าบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนา ต่างพยายามส่งเสริมให้เด็กของคนสนใจและใช้เวลาว่างเพื่อการอ่าน ทั้งที่บ้านและในโรงเรียน โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วบางประเทศ องค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ใช้ความสามารถการรู้หนังสือของประชากรเป็นดัชนีบอกระดับการพัฒนาของประเทศ การอ่านหนังสือจึงเป็นแนวทางที่เสริมสร้างสติปัญญาให้กับนักเรียน หนังสือเป็นชุมทรัพย์แห่งปัญญา หากนักเรียนไม่ได้อ่านหนังสือ หรือมีหนังสืออ่านไม่เพียงพอ ก็จะเป็นปัจจัยที่จะบั่นทอนความรู้ อีกทั้งการส่งเสริมการอ่าน โดยใช้แบบเรียนแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ การจะขยายประสบการณ์อันเป็นทักษะพื้นฐานให้กว้างออกไปนั้น จำเป็นต้องแสวงหาหนังสืออื่นเข้ามาประกอบ

จากความสำคัญของการอ่านที่กล่าวมา จะเห็นว่าการอ่านเป็นหัวใจของการพัฒนาคน พัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติ และการอ่านหนังสือมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านภาษาและทักษะการอ่าน สำหรับบุคคลทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ในสภาพปัจจุบันพบว่าการจัดการเรียนการสอนยังขาดแคลนสื่อที่เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยเฉพาะหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่นำเรื่องในท้องถิ่นมาเป็นเนื้อหาอีกเป็นจำนวนมาก ทำให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในส่วนที่เป็นสาระเพิ่มเติมซึ่งเป็นเรื่องของท้องถิ่นยังไม่บรรลุเป้าหมาย ครูผู้สอน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นเรื่องราวของท้องถิ่นให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่จินตนา ไบกาชุย (2537: 159) ได้กล่าวไว้ในเรื่องการกำหนดเนื้อหาของหนังสือเสริมประสบการณ์สรุปได้ว่า สภาพของท้องถิ่นหรือปัญหาในท้องถิ่นก็ควรนำมาเป็นหัวข้อเรื่องในการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ได้ และหนังสืออ่านเพิ่มเติม (2542: 6) เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน

กระทรวง ศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ แต่มิได้กำหนดให้เป็นหนังสือเรียน ช่วยให้ ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความสนุกสนาน เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าทางภาษาเสริม สร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรารู้ตามหลักสูตร ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรมี หนังสืออ่านเพิ่มเติมนิทานพื้นบ้าน เพื่อช่วยให้นักเรียนการสอบบรรลุตามจุดประสงค์ของ หลักสูตร และผู้เรียนมีหนังสือศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตน อันเป็นการพัฒนาผู้อ่านให้ เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม เสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน อีกทั้ง ยังเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร ให้ได้หนังสือที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน

นิทานพื้นบ้านหรือชาวบ้านเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นอีกประเภทหนึ่ง นอกจากจะเป็น ภูมิปัญญาไทยที่สำคัญของชาติ ยังถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า ควรแก่การศึกษาค้นคว้าและอนุรักษ์ เพื่อสืบทอดเป็นมรดกแก่ชนรุ่นหลัง นิทานพื้นบ้านจึงเป็นสื่อที่ใกล้ตัวตัวนักเรียน เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยและมีความรู้พื้นฐานเดิมที่เคยได้ ยินได้ฟังจากการเล่าของบุคคลในท้องถิ่นมาก่อน จึงเป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับนักเรียน มีงานวิจัยที่นำ นิทานมาสร้างเป็นสื่ออ่านเพิ่มเติม ได้แก่ อังกฤช ครุฑกุล (2546) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานชาวบ้านของจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผลการศึกษาพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานชาวบ้านของ จังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยเนื้อหาจาก นิทานชาวบ้านลาว เขมร และส่วย ในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 เรื่อง เป็นหนังสือที่มีคุณภาพ เหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

จังหวัดอุบลราชธานีมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นของ ตนเองอย่างเด่นชัด และมีปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปินดีเด่นด้านต่างๆ หลายท่าน แต่ละท่านได้รับการยกย่องจากหน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ หลายแห่ง ทั้งภาครัฐและเอกชนว่า เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในการคิดค้น รวมทั้งได้ทำการอบรมสั่งสอน และถ่ายทอดภูมิปัญญาในด้าน ต่าง ๆ ให้แก่ลูกหลาน ญาติพี่น้องสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น นิทานพื้นบ้าน ผญา เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย คำานานพื้นบ้าน และเพลงพื้นบ้านมาใช้ในการ พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ยังมีผู้นำมาใช้ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้านที่มีอยู่ ในท้องถิ่น

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจนำเอานิทานพื้นบ้านมาจัดทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้จะให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้ว ยังทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และเกิดนิสัยรักการอ่านด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้น

3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 ขอบเขตเนื้อหา

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่

1. นางผมหอม
2. ท้าวขูลุนางอ้าว
3. จำปาสีตัน
4. สังข์ศิลป์ชัย
5. ท้าวกำกาดำ
6. ท้าวคันธนาม
7. ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห
8. กำพร้าวฝ้ายน้อย
9. ศรีทนต์-มโนห์รา
10. ท้าวบุษบา
11. นางพานางแพง
12. ท้าวหงส์หิน

นิทานแต่ละเรื่องมีคำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง และภาพประกอบ

3.2 การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ

การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านเขียนหนังสือ อ่านเพิ่มเติม ด้านนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน ประเมินโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง และให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า

4. นิยามศัพท์

4.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร แต่ไม่ได้กำหนดเป็นหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียนอ่านเพิ่มเติม หากความรู้ด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่าน เป็นหนังสือที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนในหลักสูตร ช่วยเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน

4.2 นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล หมายถึง เรื่องที่เล่าต่อกันมาครั้งสมัยบรรพบุรุษ เป็นเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาและจินตนาการของผู้เล่า โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสั่งสอนอบรม และให้ความบันเทิงใจแก่ผู้ฟังในจังหวัดอุบลราชธานี

5. กรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

- 5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- 5.2 เอกสารที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน
- 5.3 เอกสารเกี่ยวกับจังหวัดอุบลราชธานี
- 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 ความหมายของการอ่าน ได้มีผู้รู้ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของการอ่านหลายท่าน ดังนี้

ไพพรรณ อินทนิล (2546: 6) ได้บอกความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การสื่อความหมายอีกประเภทหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การอ่านเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และต้องการความมีสมาธิสูง

สุพรรณิ วราทร (2545: 1) ได้อธิบายความหมายของการอ่านไว้ว่า คือ กระบวนการถอดรหัส เป็นปฏิกริยาอันเป็นผลจากการเห็นสัญลักษณ์หรือข้อความ การอ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะทางความคิด เป็นกระบวนการทางสมองที่ซับซ้อน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547: 8) ได้อธิบายถึงความหมายของการอ่านสรุปได้ว่า การอ่านมีความหมายในลักษณะต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้ให้ความหมาย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม การอ่านที่เน้นทักษะ หมายถึง การแปลความหมายภาษาเขียนสู่ภาษาพูด เพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนโดยอาศัยการฝึกฝนจนเกิดทักษะ การอ่านที่เน้นความหมายของคำเป็นการรับรู้ตัวอักษรที่ปรากฏในสารเพื่อค้นหาความหมายของคำ นำไปสู่การเข้าใจเรื่องราวของสาร และความหมายที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน หมายถึง การอ่านเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้อ่านกับสารที่ผู้เขียนส่งมา โดยผู้อ่านต้องใช้กระบวนการคิดและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน

สรุปได้ว่า การอ่านหมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้อ่านกับสารที่ส่งมา โดยผู้อ่านใช้กระบวนการคิดและประสบการณ์เดิมช่วยในการสร้างความเข้าใจ คาดคะเน และประเมินค่าเรื่องที่อ่าน

5.1.2 ทฤษฎีการอ่าน

ทฤษฎีการอ่านที่นิยมที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537: 128) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่าน 2 ทฤษฎีที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนอ่าน สรุปได้ดังนี้

1) ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับประสบการณ์เดิม หมายถึง เมื่อผู้อ่านอ่านสารประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบันเทิงหรือวิชาการ จะพยายามโยงเข้าสู่ประสบการณ์เดิม และใช้ประสบการณ์ที่ตนมีอยู่เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจเพื่อยอมรับหรือไม่ต่อไป แต่ถ้าเรื่องที่อ่านไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนผู้อ่านจะอ่านซ้ำ 2-3 ครั้ง จนกว่าจะ

แน่ใจเพื่อตัดสินใจ ข้อมูลที่ได้รับการยอมรับแล้วจะเก็บไว้ในสมองเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป ส่วนข้อมูลที่ไม่ยอมรับจะเพิกเฉยและไม่สนใจ

2) ทฤษฎีวิเคราะห์ข้อความของสาร หมายความว่า เมื่อผู้อ่านอ่านสารแล้ว จะต้องวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา เพื่อหาคำที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน เช่น ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยายของประโยค นอกจากนี้ยังต้องวิเคราะห์รูปร่างของคำ ชนิดของคำ เช่น คำนาม สรรพนาม กริยา วิเศษณ์ และคำอื่น ๆ เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีสถิติมมา (Schema) อ้างถึงในสิริพร ลิ้มตระกูล (2534: 5) เกี่ยวกับการอ่านว่า ความสามารถในการตีความขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้เดิมของผู้อ่าน ทุกเรื่องผู้อ่านได้อ่านและรับเข้าไปสู่สมองต้องไปร่วมกับโครงสร้างความรู้พื้นฐานที่มีอยู่แล้ว ลักษณะจะต้องสอดคล้องกับเรื่องราวให้ผู้อ่านรับเข้าไปจึงจะเกิดความเข้าใจ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับประสบการณ์เดิม เนื่องจากได้นำนิทานพื้นบ้านซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน มาเป็นเนื้อหาในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

5.1.3 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

สมพร จารุณี (2538: 3) ได้อธิบายความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

ถวัลย์ มาศจรัส (2545: 194) ได้อธิบายว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมคือหนังสือที่มุ่งให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านไปในตัว โดยมีเนื้อหาไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงาม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญา และบันเทิง ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตร กลวิธีการเขียนที่เคร่งขรึม โดยใช้กลวิธีการเขียนในรูปของสารคดีเป็นหลัก

บรรจบ เชี่ยวชาญ (2551: 2) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า คือ หนังสือที่มีเนื้อหาอิงหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือเสริมประสบการณ์ มีลักษณะที่มีสาระอิงหลักสูตร ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่าน ช่วยส่งเสริมนิสัยการอ่าน และเพิ่มพูนความรู้อย่างกว้างขวาง

5.1.4 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้มีผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึงไว้ดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2542: 10-19) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

- 1) เนื้อหาไม่มีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกชัดเจน วัตถุประสงค์หรือแก่นเรื่องหรือแนวคิดที่ชัดเจนแต่เพียงเรื่องเดียว ไม่ควรมีหลายเรื่อง เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสนยิ่งถ้าเป็นหนังสือภาพสำหรับผู้อ่านวัยก่อนเรียนจนถึงประถมศึกษา ตั้งแต่อายุ 3-11 ขวบ ที่ยังมีความสนใจ ความสามารถและความอดทนในการอ่านน้อย ยังต้องการเรื่องที่ชัดเจนไม่สับสน
- 2) เนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย การเลือกเนื้อหาต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถในการอ่าน และความสนใจในการอ่านของผู้อ่านตามระดับวัย เนื้อหาควรสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่มีบทบรรยายมาก มีเรื่องราวแสดงความเคลื่อนไหวของตัวละคร มีการดำเนินเรื่องของตัวละครอย่างรวดเร็ว ใช้ตัวละครที่เหมาะสม ไม่มีตัวละครมาก
- 3) รูปแบบการเสนอเนื้อหาหรือแนวการเขียนเนื้อหา มีหลายประเภท ควรเลือกให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหนังสือ เมื่อเลือกใช้ประเภทใดจะต้องใช้อย่างถูกต้องตามรูปแบบ ไม่ปะปนจนสับสน และควรกลมกลืนกัน ส่วนหลักการเขียนให้เขียนให้ผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กสามารถอ่านเข้าใจง่ายและรู้เรื่องเร็วที่สุด ใช้กลวิธีการเขียน การดำเนินเรื่องที่ไม่ซับซ้อน
- 4) มีรูปภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญ หนังสือสำหรับเด็กจะต้องมีภาพประกอบเสมอ สัดส่วนของภาพกับเนื้อเรื่อง ขึ้นอยู่กับวัยของเด็กผู้อ่าน เด็กอายุน้อยภาพต้องมีมาก เด็กอายุมากภาพมีน้อยลง ประเภทของภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาของหนังสือประเภทนั้น ๆ ภาพนั้นจะต้องชัดเจน ไม่มีคิ้ว หรือมีรายละเอียดมาก
- 5) ภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ต้องใช้คำง่าย เหมาะสมกับเนื้อหา เลือกคำได้สั้นกระชับใจความ หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยาก ๆ หรือคำศัพท์ทางวิชาการต่าง ๆ ใช้ประโยคสั้น ๆ สละสลวย กะทัดรัด และเหมาะสมกับวัย

6) ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษร ลักษณะความยาวของประโยค ขนาดของตัวอักษร และชนิดของตัวอักษรที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก ล้วนมีความสำคัญมากต่อการอ่านของเด็ก ควรใช้ประโยคสั้น ๆ ไม่ยาว ใช้ขนาดตัวอักษรใหญ่ และระมัดระวังความสั้นยาวของประโยคให้เหมาะสม ให้ใช้ตัวอักษรที่อ่านง่ายและชัดเจน การเลือกขนาดตัวอักษรขึ้นอยู่กับปริมาณเนื้อหาของเรื่อง หรือความยาวของเรื่อง รูปเล่มหนังสือ และวัยของผู้อ่าน

7) รูปเล่มหนังสือ ควรมีขนาดกะทัดรัด ไม่ใหญ่ กว้างหรือยาว หรือเล็กเกินไป การเย็บรูปเล่มควรแข็งแรงทนทาน ปกหนังสือควรเป็นปกแข็ง ปกหนังสือต้องออกแบบให้สะดวกสำหรับผู้อ่าน และมีชื่อเรื่องหนังสือที่ชัดเจนปรากฏอยู่ด้วย

อาภาภรณ์ อินเสมียน (2541: 28) ได้สรุปลักษณะของหนังสืออ่านสำหรับเด็กไว้ดังนี้

- 1) คำโครงเรื่องสำหรับเด็กง่ายกว่าเรื่องสำหรับผู้ใหญ่
- 2) เรื่องสำหรับเด็กต้องสั้นกว่าเรื่องสำหรับผู้ใหญ่
- 3) ตัวเอกของเรื่องมักจะเป็นเด็กหรือสัตว์
- 4) ภาพประกอบเรื่องสำหรับเด็กมีบทบาทมากกว่าผู้ใหญ่ สำหรับผู้ใหญ่จะมีภาพประกอบ หรือไม่มีก็ได้

ส่วนฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2545: 43) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี สรุปได้ดังนี้

- 1) เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย คำประพันธ์ที่ใช้ไม่สลับซับซ้อน ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น นิทาน สัตว์ เทพนิยาย วีรบุรุษ วีรสตรี และเป็นเรื่องที่สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กแต่ละวัย
- 2) เนื้อหาให้ข่าวสารกับเด็ก พร้อมทั้งการอธิบายที่ง่าย ให้ความรู้ ช่วยพัฒนาทัศนคติ และค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม สร้างความสนใจและตื่นตัวอยู่เสมอ นอกจากเนื้อหาจะให้ความบันเทิงแล้ว ยังกระตุ้นจินตนาการเพื่อสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้อย่างถูกต้อง
- 3) ลักษณะของเรื่องและวิธีการเขียนหรือจัดทำ ต้องเดินเรื่องทันใจ เนื้อเรื่องไม่สับสน วกวน แสดงความสามารถของตัวเอกของเรื่อง มีการชิงไหวพริบ ให้ความรู้แปลกใหม่ ตื่นเต้น ผจญภัย เสริสลด ตลกขบขัน ภาษาที่เขียนใช้ภาษาง่าย ๆ ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง
- 4) ถ้าเป็นหนังสือ ขนาดรูปเล่มต้องกะทัดรัด เหมาะสมกับการจับถือของเด็กแต่ละวัย ขนาดรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กไม่แน่นอน แต่ไม่ควรเล็กเกินไปหรือใหญ่เกินไป ถ้ารูปเล่มที่มีลักษณะแปลกแตกต่างออกไป เด็กจะชอบมาก

- 5) ตัวอักษรตัวโตชัดเจนเหมาะสมกับสายตาของเด็ก
- 6) ภาพมีความสดใสชัดเจน ดึงดูดความสนใจ มีความเคลื่อนไหว

ตลอดเวลา

7) การวางรูปหน้าแต่ละหน้า และหน้าปก เลือกภาพที่เด่น ตรงต่อความเป็นจริง เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก

8) ตัวละครอยู่ในวัยเดียวกัน หรือวัยใกล้เคียงกับเด็ก

9) ความยาวไม่มากนัก ถ้าเป็นเด็กเล็กจำนวนหน้าหนังสือจะน้อยมาก

ส่วนแมนมาส ซวลิต (2546:3) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1) ด้านเทคนิคการพิมพ์ และการจัดรูปแบบการจัดพิมพ์ภาพ และตัวอักษร นั้น ต้องชัดเจน ปกสวยงาม ดึงดูดความสนใจเด็ก ขนาดรูปเล่ม เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก คุณภาพกระดาษต้องดี ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของเด็ก การจัดหน้าหนังสือดูโปร่งตา และชื่อเรื่องดึงดูดความสนใจของเด็ก

2) ด้านเนื้อหา เนื้อหาน่าสนใจ มีความสนุกสนาน ความยากง่าย เหมาะสมกับวัย เนื้อหาต้องถูกต้อง การดำเนินเรื่องควรเข้าใจชวนให้ติดตาม เนื้อหาของเรื่องในแง่ของความสั้นยาวจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างมาก ไม่ยาวเกินไปหรือสั้นเกินไปในเด็กแต่ละวัย ประโยชน์และแง่คิดหลังจากการอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว เด็กจะได้รับประโยชน์จากการอ่านไปได้อย่างไรบ้าง และสำนวนภาษาจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างยิ่ง

3) ด้านภาพประกอบ ปกติแล้วหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพประกอบเกือบทุกหน้า ไม่ว่าจะเป็นบันทึกคติ สารคดี หรือร้อยกรอง ภาพประกอบนั้นจะต้องมีสีสันสวยงาม วาดอย่างประณีตสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ภาพต้องถูกต้อง ขนาดภาพเหมาะกับขนาดของรูปเล่ม และน่าสนใจ

สรุปว่าลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น ต้องมีเนื้อหาน่าสนใจ มีความยากง่ายเหมาะกับวัยของผู้อ่าน มีรูปแบบการเขียนที่หลากหลาย เลือกใช้คำใดอย่างหนึ่ง และสิ่งที่สำคัญคือมีรูปภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหาอย่างเหมาะสม

5.1.5 ขั้นตอนการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็กนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการจัดทำ ต้องมีความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้หนังสือมีคุณค่า เหมาะสมกับความสนใจ และจุดมุ่งหมายของหนังสือ ซึ่งขั้นตอนการทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้มีผู้เชี่ยวชาญแนะนำไว้ เช่น

จินตนา ไบกาซูยี (2536: 147-179) ได้สรุปขั้นตอนการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1) กำหนดประเภทหนังสือ ต้องวางแผนกำหนดล่วงหน้าว่า หนังสือที่เขียนจัดอยู่ในประเภทใด เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน พิจารณาถึงความถนัด ความชำนาญ หนังสือมีรูปลักษณะและประโยชน์อย่างไร โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้อ่าน

2) กำหนดจุดประสงค์ ผู้เขียนต้องตั้งจุดประสงค์ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด ทักษะ และประโยชน์อะไรและอย่างไร หรือสิ่งที่ควรเน้นหรือคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งที่จะเขียนด้วย การกำหนดจุดประสงค์เป็นเหมือนเข็มทิศชี้แนวทางการเขียน

3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย ผู้เขียนจะต้องรู้ว่าผู้อ่านคือใคร มีคุณสมบัติ มีวัยวุฒิ ระดับสติปัญญา ความรู้และประสบการณ์เดิมขนาดไหน

4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน ผู้เขียนต้องศึกษาหลักจิตวิทยา ความสนใจและความต้องการของผู้อ่านตามวัย

ส่วนถวัลย์ มาศจรัส (2545: 2) ได้แนะนำขั้นตอนการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1) เขียนเรื่อง กำหนดจำนวนหน้า (อายุ 11-13 ปี ประมาณ 25-30 หน้า)

2) ตัดกระดาษ เท่าหนังสือ 8 หน้ายก (18.5×26 เซนติเมตร) เหมาะสำหรับเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น

3) แบ่งเนื้อที่ สำหรับการเขียนเรื่อง และภาพประกอบให้สวยงาม

4) บนภาพปก เขียนชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่งให้เรียบร้อย

เมื่อวางแผนการทำทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ให้เตรียมนำเข้าเล่ม ส่วนต่าง ๆ ที่จะเข้าเล่มมีดังนี้

ก. ปกหน้า-ปกหลัง ข้อความบนปกหน้ามีเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์หรือตราของสำนักพิมพ์

ข. ไบรอนหน้าปก จะเป็นหน้าว่าง มีทั้งด้านหน้า และด้านหลัง

ค. หน้าชื่อเรื่อง จะมีชื่อเรื่องหนังสือปรากฏอยู่เท่านั้น

ง. หน้าปกใน เป็นหน้าที่สำคัญเพราะประกอบด้วยรายการต่าง ๆ คือชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้วาดภาพประกอบ ชื่อชุด ผู้จัดพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ ราคา

จ. หน้าลิขสิทธิ์ หน้านี้จะบอกถึงผู้เขียน ผู้วาดภาพ ปีที่พิมพ์ จัดทำลิขสิทธิ์และอื่น ๆ ที่ผู้จัดทำเห็นว่าควรจะได้

- ฉ. คำนำ จะบอกความมุ่งหมายในการแต่งหนังสือ และเนื้อเรื่องของหนังสือ เป็นการกล่าวขอบคุณของผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์ต่อผู้ที่ช่วยเหลือในการจัดทำหนังสือ
- ช. หน้าคำอุทิศ เป็นคำที่ผู้เขียนกล่าวแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
- ซ. สารบัญ มีไว้เพื่อให้เด็กได้เลือกอ่านเฉพาะเรื่องที่ตนสนใจ
- ฅ. เรื่องทั้งหมด หน้าแรกของหนังสือจะเป็นหน้าขวามือ
- สรุปได้ว่า ขั้นตอนการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น ต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ กำหนดประเภทหนังสือที่จะเขียน กำหนดชื่อเรื่อง กำหนดจุดประสงค์ กำหนดระดับผู้อ่านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย และศึกษาจิตวิทยา ความสนใจและความต้องการของผู้อ่านด้วย

5.1.6 การจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ใช้หลักการเดียวกันกับการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ต้องเน้นความสวยงามเพื่อให้สร้างความสนใจ และกระตุ้นให้เด็กต้องการอยากอ่าน ดังนั้น การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักจิตวิทยา ความสนใจ และความต้องการของเด็กเป็นหลักสำคัญ ทั้งในเรื่องการออกแบบปก การจัดเล่ม การเขียนเรื่อง ตลอดจนภาพประกอบเรื่อง ดังนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

กัญญาพร นิตยประภา (2537: 70-71) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือ สรุปได้ดังนี้

1) การออกแบบปก ออกแบบให้ทันสมัย ดึงดูดความสนใจของเด็กด้วยสีและภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่อง โดยเลือกตอนที่น่าสนใจที่สุด และเอารายละเอียดมาให้หมด สีสีกควรเป็นสีฉูดฉาด บนปกควรเขียนชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่งและผู้วาดภาพประกอบ ใช้ตัวหนังสือโดสะดูดต่ำกว่าอักษรเนื้อเรื่อง ไม่ควรใช้อักษรประดิษฐ์เพราะจะทำให้อ่านยาก ปกหนังสืออาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อน

2) การจัดภาพ ต้องจัดภาพประกอบให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง โดยอาศัยหลักในการจัดภาพคือ ความเป็นหนังสือประเภทใด เขียนให้เด็กวัยใดอ่าน คำนึงถึงลักษณะภาพที่เด็กเข้าใจง่าย ภาพต้องเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา สมจริง สอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือ

3) การจัดหน้า เป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นสิ่งที่กระทบสายตาและความรู้สึก ของเด็กขณะที่เด็กอ่านหนังสือ หน้าหนังสือของเด็กประกอบด้วยภาพ ต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กก็ต้องให้สีทั้งภาพและตัวอักษร ตัวหนังสือ ต้องใช้ขนาดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

หลักในการจัดหน้าหนังสือสำหรับเด็กต้องจัดให้มีลักษณะดังนี้

ก. ต้องจัดให้มีดุลยภาพ (Balancing) คือ ต้องสร้างความรู้สึกที่สมดุลของผู้อ่าน มีแกนกลางของเนื้อหาทั้งซ้ายและขวา มีน้ำหนักถ่วงดุลทั้งซ้ายและขวา มีการจัดเว้นขอบ

ว่างริมหนังสือ ช่องว่างทั้งด้านใน ด้านนอก ด้านบน ด้านล่าง ช่วยให้เกิดความสวยงามและทำให้เด็กไม่เมื่อยสายตาเวลาอ่านหนังสือ

ข. ต้องจัดให้มีความกลมกลืน(Harmony) เช่น รูปต่อรูป และตัวหนังสือควรมีความต่อเนื่อง มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันทั้งหมดตั้งแต่หน้าแรกจนหน้าสุดท้าย สีต่าง ๆ ให้กลมกลืนกัน

ค. มีเอกภาพ(Unity) เนื้อหาภายในหนังสือมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ง. มีจุดเด่นเร้าอารมณ์(Gazamotion) ภายในหน้าหนังสือต้องมีจุดน่าสนใจ อาจคือภาพและสี จุดสนใจของสายตาจะอยู่ที่กึ่งกลางครึ่งบนของหน้าหนังสือ จึงควรออกแบบเอาภาพให้ด้านบน ตัวหนังสือไว้ด้านล่างของภาพ

4) ลักษณะการจัดวางภาพในหน้าหนังสือ

ก. ภาพกับตัวหนังสืออยู่บนหน้าเดียวกัน อาจจะใช้แบบภาพกับตัวหนังสือแยกกัน โดยภาพอยู่ด้านบนตัวหนังสืออยู่ด้านล่าง หรือตัวหนังสือแทรกอยู่ระหว่างภาพหรือภาพกับตัวหนังสือทับกัน

ข. ภาพกับตัวหนังสืออยู่คนละหน้า จุดแรกของสายตาต้องมองด้านขวาก่อน จึงมักวางภาพไว้ทางขวาเสมอ

ค. การวางภาพและตัวหนังสือควบสองหน้า เป็นที่นิยมในหนังสือสำหรับเด็กสมัยใหม่ เพราะช่วยให้ผู้อ่านใช้สายตาได้อิสระมากขึ้น

ง. การจัดภาพมิติ โดยประดิษฐ์ภาพให้แยกตัวจากหน้าบนของหนังสือด้วยการตัดต่อให้เห็นภาพหนาขึ้น ตัวหนังสือวางบนพื้นราบของหน้าหนังสือ

5) ขนาดของหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือของเด็กไทยนิยมใช้รูปเล่มขนาดใหญ่ คือ แปกหน้ายกและขนาดกลางสิบหกหน้ายก ขนาดหนังสือสำหรับเด็กขึ้นอยู่กับจำนวนคำด้วย หนังสือสำหรับเด็กเล็กจะใช้คำประมาณ 100-500 คำ ส่วนหนังสือเด็กโตใช้คำประมาณ 1,000-3,000 คำ

6) ขนาดของตัวหนังสือหรือตัวอักษรพิมพ์ ขนาดตัวหนังสือมีความสำคัญต่อการใช้สายตาของเด็ก เด็กเล็กต้องใช้อักษรตัวใหญ่ ถ้าเด็กโตใช้อักษรเล็กลง ลักษณะตัวอักษรควรใช้ตัวดำ ตัวหนา เพื่อเหมาะกับสายตาของเด็ก

สมพร จารุณี (2538: 129-137) ได้เสนอการจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

1) ขนาดของหนังสือ มีขนาดต่าง ๆ กันตามประเภทของหนังสือ และวัยของผู้อ่าน หนังสือสำหรับเด็กมีทั้งที่พิมพ์ปกแข็งและปกอ่อน ขนาดของหนังสือไม่มีขนาดมาตรฐานที่แน่นอน อย่างไรก็ตามถ้าคำนึงถึงความประหยัด ควรพิจารณากำหนดขนาดหนังสือโดยเปรียบเทียบกับขนาดกระดาษมาตรฐานที่ใช้พิมพ์ด้วย เพื่อให้ได้ขนาดพอดี

2) การจัดวางภาพประกอบ มีส่วนสัมพันธ์กับประเภทของหนังสือ ขนาดหนังสือและวัยของผู้อ่าน

2.1 หนังสือภาพประกอบเรื่องเป็นเรื่องราวสั้น ๆ สำหรับเด็กเริ่มเรียน นิยมใช้ภาพเต็มหน้าและกันพื้นที่บางส่วนของภาพใส่ไว้ข้อความที่เป็นเรื่องราว

2.2 สำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น คล้ายคลึงกับเด็กเริ่มเรียน แต่เนื่องจากมีความยาวขึ้น จึงมักจะเป็นหนังสือภาพที่ปรากฏภาพเหตุการณ์ในแต่ละตอนพร้อมกับเรื่องราวครอบคลุมพื้นที่ 2 หน้ากระดาษ

2.3 สำหรับเด็กระดับประถมตอนปลาย นิยมที่จะแยกภาพและเรื่องออกคนละส่วน แต่เนื้อเรื่องและรายละเอียดในภาพยังคงสอดคล้องสัมพันธ์กัน

2.4 สำหรับเด็กระดับมัธยมศึกษา การออกแบบหนังสือภาพมีหลายลักษณะ และหนังสือจะมีหลายขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กจนขนาดโต

การออกแบบหนังสือ สิ่งที่ควรระมัดระวังคือ ในกรณีที่หนังสือบันเทิงคดีหรือสารคดี สำหรับวัยเรียนที่โตขึ้นอาจจะมีภาพประกอบทุกหน้าหรือไม่ก็ตาม แต่โดยทั่วไปภาพประกอบจะไม่ใช้ภาพเต็มหน้านั้น ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงการแบ่งพื้นที่กระดาษในแต่ละหน้าให้เกิดความสมดุล

การจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็ก สรุปได้ว่าจะต้องคำนึงถึงการออกแบบปก การจัดภาพ การจัดหน้า การจัดวางภาพในหน้า ขนาดของหนังสือ ขนาดของตัวอักษรที่พิมพ์ และวัยของผู้เรียนหรือผู้อ่าน

5.1.7 หลักเกณฑ์การประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสือที่มีคุณค่าสำหรับเด็ก ต้องมีการประเมินคุณภาพหนังสือที่สร้างขึ้น ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอเกณฑ์การประเมินคุณภาพหนังสือไว้ ดังนี้

ชูดิมา สัจจามันท์และคนอื่น ๆ (2543: 184-189) ได้เสนอเกณฑ์การประเมินค่าหนังสือสำหรับวัย 12-14 ปี สรุปได้ดังนี้

เกณฑ์การประเมินค่าหนังสือสำหรับเด็กวัย 12-14 ปี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เกณฑ์ทั่วไปและเกณฑ์เฉพาะประเภทของหนังสือ ซึ่งครอบคลุม 5 ประเด็น ได้แก่

เกณฑ์ทั่วไปมี 2 ประเด็น คือ รูปเล่มและการจัดหน้า เกณฑ์เฉพาะประเภทหนังสือครอบคลุม 3 ประเด็น คือ สารคดี บันเทิงคดี และกวีนิพนธ์

สำหรับเกณฑ์บันเทิงคดี มีรายละเอียดดังนี้

1) รูปเล่ม พิจารณาจากขนาดของเล่มพอเหมาะกับผู้อ่าน รูปเล่มและปก แข็งแรง ทนทาน การออกแบบปกน่าสนใจ การออกแบบเหมาะสมกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วนตามประเภทของหนังสือ กระจายคุณภาพดี ขนาดตัวอักษรเหมาะกับวัยของผู้อ่าน การเข้าเล่มแข็งแรงทนทาน

2) การจัดหน้า พิจารณาจากการจัดวางภาพประกอบและตัวอักษร เหมาะสม ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้อ่าน ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดียิ่งขึ้น ภาพประกอบมีคำบรรยายสั้น ๆ ภาพประกอบน่าสนใจ ภาพประกอบให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา

3) เนื้อหา พิจารณาจากเนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เนื้อหามีส่วนส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม และเนื้อหาส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4) แนวการเขียน พิจารณาจากโครงเรื่องสอดคล้องกับแก่นของเรื่อง การเริ่มเรื่องน่าสนใจ การดำเนินเรื่องชวนติดตาม การจบเรื่องน่าประทับใจ การสร้างตัวละครแสดงพฤติกรรมสมจริง และการสร้างฉากสมจริงตามเนื้อหา

5) ภาษา พิจารณาจากภาษาสละสลวย การใช้ภาษาสอดคล้องกับลักษณะของเรื่อง ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม ภาษาที่ใช้มีความสมจริง และภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน

सनन मीखनहमक (2537: 184-185) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

1) ลักษณะรูปเล่ม ควรพิจารณา

ก. ปก

ข. รูปเล่มในภาพรวม

ค. คุณภาพวัสดุ

ง. ขนาดตัวอักษรและความชัดเจน

จ. ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า

ฉ. ศิลปะการจัดหน้า

2) ภาพประกอบ ควรพิจารณา

- ก. ความชัดเจน
- ข. ลักษณะความสมจริง
- ค. ขนาด
- ง. จำนวนภาพ
- จ. ความเหมาะสม
- ฉ. คำอธิบายประกอบภาพ

3) เนื้อหา ควรพิจารณา

- ก. วิธีการเสนอเรื่อง
- ข. ความสอดคล้องกับหลักสูตร
- ค. การเรียงลำดับความยากง่าย
- ง. เอกภาพและความกลมกลืนของหนังสือ
- จ. การเน้นสาระสำคัญ
- ฉ. ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์
- ช. กิจกรรมเสนอแนะ
- ซ. ภาคผนวกท้ายบท

4) การใช้ภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษา ควรมีลักษณะ

- ก. ความถูกต้องตามหลักภาษา
- ข. ความชัดเจนของข้อความ
- ค. ความเหมาะสมของการใช้ศัพท์
- ง. เครื่องหมายวรรคตอน

ดังนี้

5) แนวคิดริเริ่มของผู้อ่าน เมื่อผู้อ่านอ่านหนังสือจบแล้ว ต้องสามารถสรุปใจความสำคัญ แนวคิดของเรื่องได้ มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเป็นของตนเอง จึงกล่าวสรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพของหนังสือนั้น ควรพิจารณาในเรื่องของรูปเล่ม การจัดหน้า เนื้อหา แนวการเขียน การใช้ภาษา และแนวคิดของเรื่องที่ได้รับ

5.1.8 คุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

คุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้มีผู้รู้กล่าวถึง ดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 24) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติมในวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือสำหรับเด็กว่า เพื่อเสริมทักษะในการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียน

ส่วนจินตนา ไบกาซูยี (2542: 8) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ ซึ่งเขียนไว้ในจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กสรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน และสนองความต้องการของเด็ก
- 2) ช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
- 3) ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญงอกงาม
- 4) ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก
- 5) ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิดนิสัยรักการอ่าน
- 6) ช่วยทดแทนความรู้สึกของเด็กที่ขาดหายไป
- 7) ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กไปสนใจอ่านหนังสือที่ไร้สาระ และมีเนื้อหาอ่อนแอ

กล่าวโดยสรุปว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีคุณค่าและประโยชน์ ช่วยให้ผู้อ่านได้รับบันเทิง เพลิดเพลิน มีจินตนาการ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาด้านภาษาให้ งอกงาม เกิดทักษะในการอ่าน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน

5.2 เอกสารที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน มีดังนี้

5.2.1 ความหมายของนิทานพื้นบ้าน มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้าน ไว้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546: 588) ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า เป็นเรื่องราวเล่ากันมาของคนในท้องถิ่น มีจุดมุ่งหมาย เป็นเครื่องบันเทิงใจ และสั่งสอนบุคคลให้กระทำความดี ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ เช่น นิทานพื้นบ้านเรื่องจำปาสีต้น ท้าวกำกาค่า

ประพนธ์ เรื่องณรงค์และเสาวลักษณ์ อนันตสานต์ (2547: 59) นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าใช้วิธีเล่าจากความจำที่ได้ฟังต่อ ๆ กันมาเล่าสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนเป็นเวลานานก่อนที่จะบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

เสนีย์ วัฒวรรณ (2546: 269) นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าของแต่ละท้องถิ่นที่เล่าต่อ ๆ กันมา โดยไม่รู้ว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร และมักจะปรับเนื้อเรื่องให้เหมาะสม

จากความหมายข้างต้นสรุปว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดกันมา โดยคนในท้องถิ่น เรื่องเดียวกันอาจมีหลายสำนวน ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมของท้องถิ่นนั้น

5.2.2 ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

มีท่านผู้รู้หลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้าน ไว้ดังนี้

ประพนธ์ เรื่องณรงค์และเสาวลักษณ์ อนันตสานต์ (2547: 59) ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องที่เล่าหรือถ่ายทอดด้วยมุขปาฐะ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาของท้องถิ่น มีลักษณะเป็นร้อยแก้วง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เนื้อเรื่องแสดงความคิดเห็นความเชื่อของชาวบ้าน และแสดงถึงหลักธรรมทางศาสนา อาจเป็นนิทานเกี่ยวกับสัตว์ นิทานตลก หรือเรื่องเกี่ยวกับตำนานสถานที่ หรือเกี่ยวกับชาดก

วิเชียร เกษประทุม (2542: 3) ลักษณะของนิทานพื้นบ้านนั้น ต้องเป็นเรื่องเก่าที่เล่าสืบทอดกันมาด้วยปากต่อปาก โดยใช้คำพูดธรรมดาเป็นร้อยแก้ว และไม่ทราบว่ามีใครเป็นผู้เล่าสะท้อนความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของชาวบ้าน

เสนีย์ วัฒวรรณ (2544: 99-100) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานพื้นบ้านมีลักษณะเป็นเรื่องราวที่เล่าปากสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน เล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้วหรือภาษาชาวบ้าน ไม่ปรากฏผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร เพียงแต่เล่าต่อมาเป็นทอด ๆ หรือบรรพบุรุษเล่าให้ฟัง มีทั้งประเภทโครงเรื่องง่าย ๆ ตัวละครมีจำนวนน้อย จนถึงโครงเรื่องที่สลับซับซ้อน และเรื่องที่เล่านั้นไม่ถือว่าเป็นเรื่องจริง

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าปากต่อปากในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ โดยไม่ปรากฏชัดเจนว่าต้นเรื่องมาจากที่ใด และต่อมาบางเรื่องได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นเรื่องที่สะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในท้องถิ่น

5.2.3 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

นิทานแบ่งออกเป็นหลายประเภท โดยแบ่งจากเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น อาศัยรูปแบบเป็นเกณฑ์หรืออาศัยเนื้อหา กุหลาบ มัลลิกะมาส (อ้างถึงในวิเชียร เกษประทุม 2542: 3-5) ได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านออกเป็น 4 แบบดังนี้

1) ตามเขตพื้นที่ เป็นการแบ่งโดยอาศัยเขตแดนทางภูมิศาสตร์ เขตอินเดีย เขตประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม เขตชาวยิวในเอเชียไมเนอร์ เขตประเทศสลาวิก เขตรัฐต่าง ๆ ในแถบตะวันออกของทะเลบอลติก เขตแหลมสแกนดิเนเวีย เขตของชนชาติที่พูดภาษา เยอรมัน เขตประเทศฝรั่งเศส เขตประเทศสเปน และโปรตุเกส เขตประเทศอิตาลี เขตประเทศอังกฤษ เขตสกอตแลนด์ และไอซ์แลนด์

การแบ่งนิทานดังกล่าวไม่ครอบคลุมอาณาเขตอื่น ๆ ในโลกเช่นทวีปอเมริกาและแอฟริกา แม้แต่ในทวีปเอเชียก็กล่าวไว้ไม่ละเอียด

2) ตามรูปแบบของนิทาน แบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานเทพนิยาย นิทานเรื่องสัตว์ นิทานตลกขบขัน

3) ชนิดของนิทาน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ นิทานเกี่ยวกับสัตว์ นิทานชาวบ้านทั่วไป นิทานตลกขบขัน

4) ตามสารัตถะ เป็นการแบ่งเพื่อจัดหมวดหมู่จัดระบบของนิทานให้ชัดเจน เพื่อสะดวกแก่การค้นคว้า

ประกอง นิมมานเหมินท์ (2542: 95-165) ได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน ออกตามลักษณะเนื้อหาและรูปแบบ โดยแบ่งออกเป็น 11 ประเภท ดังนี้

- 1) นิทานเทพปกรณัม หรือตำนานปรัมปรา
- 2) นิทานศาสนา
- 3) นิทานคติ
- 4) นิทานมหัศจรรย์ หรือเทพนิยาย
- 5) นิทานชีวิต
- 6) นิทานประจำถิ่น
- 7) นิทานอธิบาย
- 8) นิทานเรื่องสัตว์
- 9) นิทานเรื่องผี
- 10) มุขตลก
- 11) นิทานเข้าแบบ

พรทิพย์ ชังธาดา (2538: 100-101) ได้แบ่งนิทานตามสมัยนิยมออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

- 1) นิทานก่อนประวัติศาสตร์
- 2) นิทานนิบาตชาดก

- 3) นิทานประเภทคำกลอน
- 4) นิทานชาดกนอกนิบาต
- 5) นิทานพื้นเมือง
- 6) นิทานประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ
- 7) นิทานสุภาษิต
- 8) นิทานขอพระเกียรติ

สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านนั้นสามารถแบ่งนิทานพื้นบ้านออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ จะต้องอาศัยการพิจารณาทัศนคติที่สอดคล้องอยู่ด้วย เพราะนิทานเรื่องหนึ่งอาจจัดอยู่ได้หลายรูปแบบ แล้วแต่จุดมุ่งหมายในการศึกษา แต่ไม่ควรที่จะยึดติดอยู่กับรูปแบบของนิทานมากนัก สิ่งที่สำคัญคือ การศึกษาความเชื่อ ลักษณะการถ่ายทอดวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษาในแง่จิตวิทยาหรือสาระด้านอื่น ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกนิทานแบบนิบาตชาดก ประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ และนิทานประจำถิ่น เป็นเนื้อหาในการศึกษา

5.2.4 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

การพิจารณาคัดเลือกนิทานพื้นบ้าน มาจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอนนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณานิทานเรื่องที่มีคุณค่าต่อนักเรียน โดยการอาศัยเกณฑ์การตัดสินคุณค่าซึ่งมีผู้รู้ให้ไว้หลายท่าน ดังนี้

วิเชียร เกษประทุม (2542: 9-10) ได้สรุปเกณฑ์การตัดสินคุณค่าของนิทานพื้นบ้านไว้ดังนี้ คือ

- 1) นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียด และช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่เบื่อหน่าย
- 2) นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ ในครอบครัวเด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลที่ขี้บ่น นำเบื่อหน่ายหรือน่าเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มีเวลา เล่านิทานให้เด็กฟังบ้าง นิทานที่สนุก ๆ ก็จะช่วยให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิด แม้ในกลุ่มผู้ใหญ่การได้ฟังนิทานนอกจากจะช่วยให้งานเป็นไปอย่างสนุกสนานแล้ว นิทานยังมีส่วนช่วยให้เกิดความสนิทสนมรักใคร่กลมเกลียวกัน
- 3) นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ โดยเหตุที่นิทานมีตัวละครซึ่งมีชีวิตจิตใจแบบมนุษย์ เด็กที่ได้ฟังนิทานจึงเท่ากับได้มีโอกาสเรียนรู้ลักษณะของมนุษย์ จะช่วยให้ได้รู้จักชีวิตที่เป็นจริง
- 4) นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ โดยเฉพาะนิทานคติปลูกฝังคุณธรรมที่พึงประสงค์ เช่น ความสามัคคี ความขยันขันแข็ง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

5) สะท้อนภาพของสังคมในอดีตหลาย ๆ ด้าน เช่น วิถีชีวิต ประเพณี ความเป็นอยู่ ค่านิยม และความเชื่อ

ธวัช ปุณโณทก (2549: 34) ได้สรุปการศึกษาคุณค่าของนิทานพื้นบ้านว่ามี 3 ประการคือ

- 1) ให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง สังคมชนบทไทยในอดีตนิยมเล่าและฟังนิทาน เป็นกิจกรรมบันเทิงในชุมชน
- 2) ให้ความรู้ นิทานบางเรื่องอาจมีความรู้สอดแทรกอยู่ เช่น ความรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณี พิธีกรรม ศาสนา และประวัติศาสตร์
- 3) ให้แนวทางในการดำเนินชีวิต นิทานพื้นบ้านโดยทั่วไปจะใช้หลัก ธรรม เป็นแนวคิดสำคัญ ตัวเอกของเรื่องจะยึดมั่นในคุณธรรม ถึงแม้ว่าจะถูกฝ่ายธรรมกลั่นแกล้งด้วย กลอุบายต่าง ๆ นานา ต้องอดทนอดกลั้นและต่อสู้กับอุปสรรค ในที่สุดด้วยคุณงามความดีย่อมมีผู้ช่วยเหลือ และทำให้ได้รับสันติสุขในบ้านปลายชีวิต

ประพนธ์ เรืองณรงค์และเสาวลักษณ์ อนันตศาสนต์ (2547: 147) ได้สรุปคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน ดังนี้

- 1) เพื่อการอ่าน
- 2) เพื่อความบันเทิง
- 3) เพื่อแสดงออกถึงความเชื่อและพิธีกรรม เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่อง ความรักระหว่างหนุ่มสาว กล่าวถึงบุพเพสันนิวาส เช่น ท้าวขูลุนางอ้ว

สรุปว่าคุณค่าของนิทานพื้นบ้านต้องพิจารณากันหลายด้าน ทั้งด้านการศึกษา ความสนุกสนาน การสร้างจินตนาการให้ข้อคิดคติเตือนใจ ตลอดจนการสะท้อนภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คนในยุคสมัยที่ผ่านมา

5.3 เอกสารเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลเรื่องจังหวัดอุบลราชธานี จากเอกสารและหนังสือหลายเล่ม ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้ ระลึก ธานี (2546: 1-34) และสำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี (2550: 2-20) กล่าวถึงจังหวัดอุบลราชธานี ไว้ว่า

1) ประวัติการก่อตั้งเมืองอุบลราชธานี

ดินแดนแถบนี้ได้มีชนชาติข่า ส่วย อพยพมาจากกรุงศรีสัตนาคานหุด เข้ามาอาศัยอยู่ตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ทรงคิดจะรวบรวมผู้คนที่จะจัดกระจายจากภัยสงครามให้มาอยู่เป็นกลุ่มก้อน ดังนั้นถ้าใครสามารถรวบรวมผู้คนได้มาก และอยู่กันอย่างมั่นคงก็จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมือง ด้วยเหตุ

นี้ในปี พ.ศ. 2329 ท้าวคำผงซึ่งได้รวบรวมผู้คนอพยพมาตั้งหลักแหล่งทำกินอยู่ ณ บริเวณห้วยแจะระแมอันเป็นที่ราบริมแม่น้ำมูล และต่อมาภายหลังมีความชอบจากการนำกำลังเข้าช่วยกองทัพไทยตีเมืองนครจำปาศักดิ์ จึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านแจะระแม (เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองอุบลราชธานีในปัจจุบัน) เป็นเมืองอุบลราชธานี และแต่งตั้งให้ท้าวคำผงเป็นพระปฐมวราชสุริยวงศ์เจ้าเมือง ภายหลังได้ย้ายเมืองมาตั้งใหม่ที่ "ดงอู่ผึ้ง" อันเป็นที่ตั้งจังหวัดในปัจจุบัน โดยมีเมืองเทียบเท่าชั้นจัตวาขึ้นอยู่รวม 7 เมือง ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก่อนจัดการปกครองแบบเทศาภิบาล เมืองอุบลราชธานีถูกรวมอยู่ในบริเวณหัวเมืองลาวกาว ต่อมาในปี พ.ศ. 2442 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเมืองอุบลราชธานีเป็นที่ตั้งมณฑล และเปลี่ยนชื่อใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2443 เป็นมณฑลอีสาน ในปี พ.ศ. 2468 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงลดฐานะมณฑลอุบลราชธานีลงเป็นเพียงจังหวัดหนึ่งของมณฑลนครราชสีมาเท่านั้น จนกระทั่งยุบเลิกมณฑลในปี พ.ศ. 2476 จึงกลายเป็นจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่นั้นมา

2) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่สุดชายแดนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาค และเป็นอันดับ 3 ของประเทศ พรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมความยาว 428 กิโลเมตร ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว(จากอำเภอเขมราฐถึงอำเภอน้ำขุ่น ติดต่อกับแขวงสาละวัน และแขวงจำปาสัก ระยะทาง 361 กิโลเมตร) และประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย(อำเภอน้ำขุ่น ติดกับจังหวัดเขาพระวิหารระยะทาง 67 กิโลเมตร) มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ 647 กิโลเมตร พื้นที่ 18,906 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 9.5 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3) ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 68 เมตร(227 ฟุต) ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ จัดเป็นที่ราบสูง ลาดเอียงไปทางตะวันออกเฉียงใต้ มีแม่น้ำมูลไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออก แล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม และมีลำน้ำใหญ่ ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณชายแดนตอนใต้ที่สำคัญคือ เทือกเขาบรรทัด และเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย

4) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นแบบร้อนชื้นมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ประมาณเส้นแวงที่ 15 องศาเหนือ จึงทำให้มีลักษณะเป็นแบบเขตร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 27 องศาเซลเซียส และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ส่งผลให้ลักษณะภูมิอากาศในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดไม่แตกต่างกันมากนัก

5) การปกครอง

จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 20 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ 219 ตำบล 2,518 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอ และกิ่งอำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอโขงเจียม อำเภอเดชอุดม อำเภอนาจะหลวย อำเภอตระการพืชผล อำเภอม่วงสามสิบ อำเภอตาลสุม อำเภอบุณฑริก อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอน้ำขุ่น อำเภอวารินชำราบ อำเภอศรีเมืองใหม่ อำเภอสำโรง อำเภอสิรินธร อำเภอดอนมดแดง อำเภอทุ่งศรีอุดม กิ่งอำเภอนาเขี้ยว กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ กิ่งอำเภอนาตาล กิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก และกิ่งอำเภอน้ำขุ่น

การปกครอง(ส่วนท้องถิ่น) ประกอบด้วย

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง
- เทศบาลนครอุบลราชธานี 1 แห่ง
- เทศบาลเมืองวารินชำราบ 1 แห่ง
- เทศบาลตำบล 21 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 216 แห่ง

6) ประชากรและสภาพสังคม

จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,805,322 คน เป็นชาย 905,359 คน เป็นหญิง 899,963 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เป็นสังคมที่มีความเกื้อกูลกัน สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ ร่วมกันได้ ทำให้ประชาชนมีจิตใจเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ตกทุกข์ได้ยาก สำหรับขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ จะยึดหลักพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีลัทธิพราหมณ์ปะปนอยู่บ้าง

7) อาชีพและเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปในปัจจุบันของจังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนโดยทั่วไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ซึ่งมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 6,034,170 ไร่ (51.07%) ประกอบกับมีสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมเพราะเป็นที่ราบลุ่มและมีแม่น้ำที่สำคัญ 2 สาย คือ แม่น้ำมูลและแม่น้ำชี

8) การคมนาคม

การคมนาคมของจังหวัดอุบลราชธานี มีการคมนาคมและการขนส่งติดต่อกับจังหวัดต่างๆ ทั้งทางรถไฟ รถยนต์ และทางอากาศ

9) สถานที่ท่องเที่ยว

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยศิลปวัฒนธรรม อันเป็นแหล่งอารยธรรมและโบราณคดี มีสถาปัตยกรรม ประติมากรรม มีขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ที่สืบทอดกันมายาวนาน และมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง ถือว่าเป็นของดีที่ชาวจังหวัดอุบลราชธานีภาคภูมิใจดังนี้ เช่น โบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ วัดศรีอุบลรัตนาราม ประดิษฐานพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองพระแก้วบุษราคัม วัดมหาวนาราม ประดิษฐานพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองพระเจ้าใหญ่อินทร์แดง วัดหนองป่าพง วัดป่านานาชาติ วัดทุ่งศรีเมือง วัดภูเขาแก้ว วัดแจ้ง วัดสุปฏิณาราม และวัดพระธาตุหนองบัว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและน่าสนใจ เช่น อำเภอโขงเจียมแหล่งบรรจบแม่น้ำสองสี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย แก่งตะนะ น้ำตกตาดโตน หาดวัดใต้ หาดคูเคื่อ เขื่อนสิรินธร น้ำตกแก่งลำดวน ค่านช่องเม็ก เขื่อนปากมูลและบันไดปลาโจน บ้านปะอาว(หัตถกรรมเครื่องทองเหลือง) น้ำตกสร้อยสวรรค์ สามเหลี่ยมมรกต(ช่องบก) และอีกมากมาย

10) ประเพณี

ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดมาของจังหวัดอุบลราชธานีเกิดจากการผสมผสานความเชื่อเดิมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลักปฏิบัติของศาสนาพราหมณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวกับสังคม ชาวอุบลราชธานีมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันที่เกี่ยวกับชีวิตคือการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย การบาศรีสู่ขวัญ ส่วนที่เกี่ยวกับสังคมคือ ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ส่งผลให้ประชาชนยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมีประเพณีที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีทาง

พุทธศาสนา กำหนดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง ในสมัยแรกการทำต้นเทียนไม่ได้ทำใหญ่โตเหมือนทุกวันนี้ เพราะจุดประสงค์ใหญ่เพื่อนำไปถวายพระภิกษุ เพื่อจุดเป็นพุทธบูชา การประกวดต้นเทียนเริ่มมีขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2502 จนกระทั่งปีพ.ศ. 2520 การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอย่างจริงจังให้เป็นงานระดับชาติ ซึ่งเป็นที่นิยมจากชาวไทย และชาวต่างประเทศมาเพื่อชมงาน เป็นจำนวนมากทุกปี

11) วัฒนธรรมความเชื่อ

วัฒนธรรมความเชื่อของชาวจังหวัดอุบลราชธานี ใช้หลักฮีด 12 คอง 14 ผี ภูมิที่และผีบรรพบุรุษ ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ชุมชนชนบทที่ห่างไกลวัฒนธรรมมีการพึ่งพาอาศัยกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย เช่น เวลาเข้าหาเห็ด หาหน่อไม้ เมื่อได้มากก็แบ่งปันกันกินหรือขอกันกินได้ ยามเจ็บไข้ได้ป่วยก็ห่วงใยกัน ถ้าคนในครอบครัวไม่สามารถหาอาหารได้ ญาติหรือเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียงจะส่งข้าวปลาอาหารดูแลกัน

12) วรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

วรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ได้มีผู้รู้ได้กล่าวถึงหลายท่าน ได้แก่ มนัส สุขสาย (2545: 12-19) และสุภณ สมจิตรศรีปัญญา (2533: 25-30) สรุปได้ว่าบรรพบุรุษของชาวอุบลราชธานี เป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากฝั่งลาวข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่คองอู๋ฝั้ง(ปัจจุบันบริเวณนี้อยู่ในอำเภอเมืองอุบลราชธานี) ซึ่งกลายเป็นจังหวัดอุบลราชธานี บุคคลเหล่านั้นล้วนเป็นลูกหลานของพระวอกับพระตา ชาวอุบลราชธานีจึงจัดเป็นกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว กลุ่มใหญ่ที่สุดของภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกลุ่มชนที่สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) มีภาษาพูดเป็นภาษาเดียวกับประเทศลาว แต่มีตัวอักษรเป็นของตนเอง โดยใช้ตัวอักษรไทยน้อย และอักษรตัวธรรม ซึ่งมีต้นแบบร่วมสมัยกับสมัยสุโขทัยและอักษรอมฤต มีวรรณกรรมท้องถิ่นหรือนิทานพื้นบ้านเป็นของตนเอง เช่น นางผมหอม ท้าวชูลุนางอ้าว ท้าวหงส์หิน กำพร้าฝีน้อย ท้าวคันธนาม ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห เป็นต้น ซึ่งลักษณะของวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุบล สรุปได้ดังนี้

- 1) ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอด คัดลอกและเผยแพร่ และบางครั้งไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร
- 2) กวีผู้ประพันธ์ ส่วนใหญ่คือพระภิกษุและชาวบ้าน
- 3) เนื้อเรื่องมุ่งให้ความบันเทิงใจและเพลิดเพลิน บางครั้งได้สอดแทรก ธรรมะของพระพุทธศาสนาไว้ด้วย เช่น ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห กำพร้าฝีน้อย
- 4) เป็นเรื่องที่เล่าด้วยภาษาร้อยแก้วง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และใช้ภาษาถิ่นอีสาน

5) ค่านิยมและความเชื่อยึดปรัชญาแบบศาสนาพุทธ

สวิง บุญเจิม (2549 :5-10) กล่าวว่าวรรณกรรมท้องถิ่นอุบล มีลักษณะเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ประเภทร้อยแก้ว วรรณกรรมเหล่านี้มีลักษณะคำประพันธ์หรือการแต่งเป็นแบบร้อยแก้ว เช่น นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน เป็นต้น

2) ประเภทร้อยกรอง เช่น เพลงกล่อมเด็ก บทร้อง(สวด)สรภัญญะ ปริศนาคำทาย ผญา หมอลำ บทสุตรต่าง ๆ เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก ๆ

เนื่องจากวรรณกรรมท้องถิ่นอุบลราชธานี เป็นวรรณกรรมที่ตีพิมพ์ค่าง่าย ดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้ศึกษาจึงสนใจนำเอาวรรณกรรมประเภทนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุบลราชธานีมาใช้เป็นเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็ก เพื่อเผยแพร่และสืบสานวรรณกรรมพื้นบ้านให้คงอยู่สืบไป

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

5.4.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องมีดังนี้มีดังนี้

อังกฤษ ครุฑกุล (2546: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานชาวบ้านของจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผลการศึกษาพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานชาวบ้านของจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยเนื้อหาจากนิทานชาวบ้านลาว เขมร และส่วย ในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 เรื่อง มีเป็นหนังสือที่มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

เสาวนีย์ ฝักทอง (2547: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบการเรียนวิชาภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับการคัดเลือกมาสร้างเป็นหนังสือเรียนอ่านเพิ่มเติม ประเภทนิทาน ตำนาน เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการเล่นเด็ก บทร้อง(สวด)สรภัญญ์ หมอลำ และปริศนาคำทาย ผู้ประเมินคุณภาพหนังสือมีความคิดเห็นต่อหนังสืออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31

สุวรรณดี สุนทรารักษ์ (2549: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องผญาคำสอนชาวอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคอนมดแดง(บ้านดงบัง) จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผลการศึกษาพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่

สร้างขึ้น มีเนื้อหาประกอบด้วยความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับพญา คือพญาคำสอนเกี่ยวกับการศึกษา พญาคำสอนเกี่ยวกับความกตัญญู พญาคำสอนเกี่ยวกับการพูด พญาคำสอนเกี่ยวกับการวางตัว พญาคำสอนอื่นๆทั่วไป และมีกิจกรรมท้ายบท ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 0.66-1.00

5.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศมีดังนี้

โรเจอร์ (Rogers, 1989) ศึกษาเรื่องอิทธิพลของโปรแกรมการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมพิกอินอะวิก (Pig in a Wig) ที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนเกรดหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาโปรแกรมสำหรับผู้เรียนอายุ 6-7 ขวบ ที่ต้องการพัฒนาทักษะการจำคำและความสามารถในการอ่าน โดยศึกษากับผู้เรียน 39 คน ที่มีปัญหาเรื่องการอ่าน คณิตศาสตร์ หรือปัญหาทั้งสองวิชา ที่ถูกจัดเข้าโปรแกรม 3 แบบ ซึ่งผู้เรียนจะทำกิจกรรมตามโปรแกรมเหมือนกันวันละ 1 ชั่วโมง 45 นาที ทุกวันส่วนอีก 45 นาทีต่อมาจัดทำกิจกรรมต่างกับกลุ่มที่ 1 ทำกิจกรรมตามที่ครูจัดเป็นปรกติ กลุ่มที่สองให้อ่านหนังสือเพิ่มเติมโดยมี กิจกรรมเข้าจังหวะแบบปฐมวัย เพลง เกม และเรื่องที่เรียนด้วยภาษาที่เป็นธรรมชาติ ส่วนกลุ่มที่ 3 ให้ทำกิจกรรมที่มีโปรแกรมของคณิตศาสตร์เข้ามาด้วย ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียน กลุ่มที่ 2 ที่ได้่านหนังสือเพิ่มเติมมีผลการอ่านดีกว่ากลุ่มอื่น โดยอ่านออกเสียงคำได้ดีกว่ากลุ่มอื่น อ่านหนังสือเป็นจำนวนมากอย่างอิสระ และชอบอ่านหนังสือมากขึ้น รวมทั้งพบว่าผู้ปกครองมีผลต่อการอ่านของเด็กเมื่อเด็กเริ่มกิจกรรม พิกอินอะวิก ที่โรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า ได้มีการนำนิทานเรื่องราวของท้องถิ่นและภูมิปัญญาของท้องถิ่น มาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

6. แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้ดำเนินตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- 6.1 กำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ
- 6.2 การสร้างและพัฒนาหนังสือ
 - 6.2.1 การสร้างหนังสือ
 - 6.2.2 การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

6.1 การกำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ

หนังสือที่สร้างขึ้น คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะที่เน้นการเสริมทักษะการอ่าน ให้ความรู้ด้านนิทานพื้นบ้าน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน โดยกำหนดลักษณะและโครงสร้างหนังสือ ดังนี้

6.1.1 ลักษณะหนังสือ

ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

- 1) กลุ่มผู้อ่านหนังสือ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา(ตอนต้น) อายุ 12-14 ปี เป็นวัยก่อนวัยรุ่น
- 2) แหล่งที่มาของหัวข้อเรื่องที่น่ามาเป็นแนวทางในการเขียนคือ สภาพสังคม วัฒนธรรมประเพณี สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยเลือกเรื่องนิทานพื้นบ้านท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี มาสร้างหนังสือให้สอดคล้องกับหลักสูตร และตัวชี้วัดชั้นปีของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 3) กำหนดชื่อเรื่อง ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องว่า นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
- 4) แนวการเขียน เป็นแบบสาระบันเทิง คือ เนื้อหา มีความสนุกสนาน โดยยังมีสาระที่เป็นความรู้ความคิดแก่ผู้อ่าน
- 5) รูปเล่มหนังสือ ใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไปขนาด 18.5x26 ซม. หรือขนาด 8 หน้ายก
- 6) เนื้อหาหนังสือ ประกอบด้วยนิทานพื้นบ้านท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณวุฒิในท้องถิ่นพิจารณาเลือกแล้ว จำนวน 12 เรื่อง

6.1.2 โครงสร้างเนื้อหาหนังสือ

โครงสร้างของเนื้อหาประกอบด้วยเนื้อเรื่อง คำอธิบายศัพท์ กิจกรรมทำเรื่อง และมีภาพประกอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) โครงสร้างเนื้อหา การเขียนเนื้อหานิทานพื้นบ้านแต่ละเรื่องจะมีโครงสร้างประกอบด้วยเนื้อหา คำอธิบายศัพท์ กิจกรรมทำเรื่อง และภาพประกอบ
 - (1) เนื้อหา เป็นการนำนิทานพื้นบ้าน ทั้งที่เป็นมุขปาฐะ และที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์มาเขียนเรียบเรียงให้เป็นเนื้อหา ลักษณะของนิทานพื้นบ้านที่เลือกมาจะมีเนื้อหาที่น่าสนใจ เหมาะกับวัยและมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร แหล่งข้อมูลของเนื้อหาจะได้มาโดยการสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน
 - (2) คำอธิบายศัพท์ เป็นการอธิบายความหมายของคำศัพท์ เช่น คำศัพท์ยาก คำศัพท์ภาษาถิ่น คำราชาศัพท์ที่นักเรียนไม่เข้าใจความหมาย เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจเรื่องราวที่

อ่านได้ดียิ่งขึ้น แหล่งที่มาของการอธิบายความหมาย ได้มาโดยการสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น จากการศึกษาพจนานุกรมและเอกสารที่มีผู้บันทึกไว้

(3) *กิจกรรมท้ายเรื่อง* เป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อประเมินผลจากการอ่านนิทานพื้นบ้านซึ่งสอดคล้องกับสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดชั้นปี

(4) *ภาพประกอบ* เป็นภาพวาดและภาพถ่ายที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง เพื่อช่วยส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีขึ้น และช่วยให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลินในการอ่านหนังสือ

6.2 แนวทางการสร้างและพัฒนาหนังสือ

การสร้างและพัฒนาหนังสือมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นตอนปรับปรุงคุณภาพ โดยอาศัยความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพ โดยการนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน และให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างอ่านแล้วเก็บข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

6.2.1 การสร้างหนังสือ

1) *ศึกษาหลักสูตร* การศึกษาหลักสูตรได้พิจารณาสาระตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 และตัวชี้วัดชั้นปีของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้ววิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี เนื้อหาหนังสือ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือ

2) *ศึกษาข้อมูลนิทานพื้นบ้าน* โดยการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น และศึกษาเอกสารที่มีผู้บันทึกไว้ เพื่อคัดเลือกนิทานพื้นบ้านที่มีคุณค่าเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรนำมาใช้ในการสร้างหนังสือ

3) *ศึกษาเอกสาร* แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือให้มีคุณภาพ

4) *กำหนดโครงสร้างของหนังสือ* นำผลการศึกษารายละเอียดของหลักสูตร และมาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือ

5) *นำนิทานพื้นบ้านมาสร้างหนังสือ* และจัดทำภาพประกอบ จากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระข้างต้น ได้นิทานพื้นบ้านนำมาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม จำนวน 12 เรื่อง ดังนี้

1. นางพมหอม
2. ท้าวชูลุนางอ้าว
3. จำปาสี่คั่น
4. สังข์ศิลป์ชัย
5. ท้าวกำกาดำ
6. ท้าวคันธนาม
7. ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห
8. กำพร้าวฝ้ายน้อย
9. ศรีทนต์-มโนห์รา
10. ท้าวบุษบา
11. นางเพานางแพง
12. ท้าวหงส์หิน

ผู้ศึกษาได้เรียบเรียงพร้อมทั้งมีภาพประกอบนิทานทุกเรื่อง เพื่อสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน และนอกจากนี้ยังมีคำอธิบายศัพท์

6) สร้างกิจกรรมท้ายเรื่องของนิทาน เรื่องละ 2 ตอน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ และคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดจากนิทาน

7) สร้างแบบประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

- ก. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์
- ข. ด้านภาพประกอบ
- ค. ด้านเนื้อหา
- ง. ด้านแนวการเขียน
- จ. ด้านภาษา
- ฉ. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.2.2 การปรับปรุงคุณภาพของหนังสือ

การปรับปรุงหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1) การสร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสือ

ดำเนินการโดยศึกษาเอกสารงานวิจัยเรื่องการพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย ของชุตินา สัจจามันท์และคนอื่นๆ (2543: 23-28) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินหนังสือ โดยจัดทำแบบประเมินเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเมิน เพื่อการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนภาษาไทย ด้านเนื้อหาเนื้อหาพื้นบ้านจังหวัดอุบลราชธานี และด้านการสร้างหนังสือจำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum x}{n}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

n แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านได้ประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 สรุปผลได้ดังนี้

2.2.1 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

ด้านรูปเล่มและการพิมพ์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.66-1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่าทุกรายการประเมินอยู่ในระดับที่เหมาะสม ได้แก่ ชื่อเรื่องน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา รูปเล่มและปกแข็งทนทาน ขนาดของอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน และจำนวนหน้ามีความเหมาะสม

2.2.2 ด้านภาพประกอบ

ด้านภาพประกอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่าทุกรายการประเมินอยู่ในระดับที่เหมาะสม ได้แก่ การวางภาพประกอบและตัวอักษรมีความเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น ภาพประกอบน่าสนใจ ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา และสีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน

2.2.3 ด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่าทุกรายการประเมินอยู่ในระดับที่เหมาะสม ได้แก่ เนื้อหา

สนุกสนานเพลิดเพลิน เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เนื้อหาส่วนใหญ่ส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี ความยาวของเนื้อหา มีความเหมาะสม การอธิบายคำศัพท์ที่มีความชัดเจน และกิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน

2.2.4 ด้านแนวการเขียน

ด้านแนวการเขียนมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่าทุกรายการประเมินอยู่ในระดับที่เหมาะสม ได้แก่ การเริ่มเรื่องน่าสนใจ การดำเนินเรื่องชวนติดตาม และการจบเรื่องน่าประทับใจ

2.2.5 ด้านภาษา

ด้านภาษามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่าทุกรายการประเมินอยู่ในระดับที่เหมาะสม ได้แก่ ภาษาสละสลวย ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความคล้อยตาม และภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน

2.2.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่าทุกรายการประเมินอยู่ในระดับที่เหมาะสม ได้แก่ ความรู้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม นักเรียนเกิดความรู้สึกระทึกและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านนิทาน และนักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน

2.3 สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

- 2.3.1 การจัดรูปเล่ม และปกหนังสือควรให้มีความแข็งแรงและทนทาน จะช่วยให้หนังสือมีคุณค่าและน่าสนใจแก่ผู้อ่าน
- 2.3.2 การตั้งคำถามท้ายเรื่องควรถามให้ชัดเจนและให้ผู้อ่านได้ฝึกคิดวิเคราะห์
- 2.3.3 กิจกรรมท้ายเรื่องควรให้มีกิจกรรมที่แตกต่างและหลากหลาย

2.4 นักเรียนจำนวน 10 คน อ่านหนังสือและประเมินตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้นโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือการหาค่าเฉลี่ย(Mean)จากสูตร และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ดังนี้

1) การหาค่าเฉลี่ย(Mean) ใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนของนักเรียนทุกคน

n แทน จำนวนนักเรียน

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้มาตราประมาณค่า ผู้ศึกษาได้

กำหนดไว้ดังนี้

4.51 – 5.00 เท่ากับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 เท่ากับ มาก

2.51 – 3.50 เท่ากับ ปานกลาง

1.51 – 2.50 เท่ากับ น้อย

1.00 – 1.50 เท่ากับ น้อยที่สุด

2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ใช้สูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน 10 คน สรุปได้ดังนี้

2.4.1 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

ด้านรูปเล่มและการพิมพ์นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่า เหมาะสมมากที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่นักเรียนเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ชื่อเรื่องน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหาและขนาดของอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นที่พอใจได้แก่ รูปเล่มและปกแข็งทนทานและจำนวนหน้ามีความเหมาะสม

2.4.2 ด้านภาพประกอบ

ด้านภาพประกอบนักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่า เหมาะสมมากที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่นักเรียนเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา และสีของภาพประกอบ

ทำให้น่าอ่าน รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน และภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น

2.4.3 ด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหานักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่นักเรียนเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ การเริ่มเรื่องน่าสนใจ และการดำเนินเรื่องชวนติดตาม

2.4.4 ด้านแนวการเขียน

ด้านแนวการเขียนนักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่นักเรียนเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่การจบเรื่องน่าประทับใจ รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ การเริ่มเรื่องน่าสนใจและการดำเนินเรื่องชวนติดตาม

2.4.5 ด้านภาษา

ด้านภาษานักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่นักเรียนเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ภาษาสละสลวยและภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความคล้อยตาม

2.4.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

ด้านประโยชน์ที่ได้รับนักเรียนมีความคิดเห็นมากในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่นักเรียนเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ความรู้จากอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม นักเรียนเกิดความรู้สึกระทึกและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และนักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ นักเรียนได้รับเพลิดเพลินจากการอ่านนิทาน

2.5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียน คือ

1) ควรอธิบายคำศัพท์ยากให้ชัดเจน เช่น สังกะวัตถุ 4 บ้างล้วน
ต้นจวง เป็นต้น

2) ควรสรุปข้อคิดที่ได้แต่ละเรื่อง

2.6 นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงวุฒิและนักเรียนมาปรับปรุงหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1) แก้ไขรูปเล่มและปกหนังสือให้มีความแข็งแรงและทนทาน

2) แก้ไขคำถามท้ายเรื่องทุกข้อให้ชัดเจนและเน้นการแสดงความคิดเห็นของผู้อ่าน

3) แก้ไขกิจกรรมท้ายเรื่องให้มีความแตกต่างและหลากหลาย

4) เพิ่มคำศัพท์ยากและคำอธิบาย

ส่วนข้อเสนอแนะให้สรุปข้อคิดที่ได้แต่ละเรื่อง ผู้ศึกษาไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขเนื่องจากผิวดูประสงคของผู้ศึกษาที่ต้องการให้ผู้อ่านได้ฝึกคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง

2.7 จัดทำรายงานสรุปผลการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้าน เมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดอุบลราชธานี

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 สถานศึกษามีหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีคุณภาพใช้ป็นสื่อในการจัดการเรียน การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

7.2 นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านและนิสัยรักการอ่าน พร้อมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นมากขึ้น

7.3 ครูผู้สอนได้แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

บทที่ 2

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล ที่สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพหนังสือจากผู้ทรงคุณวุฒิ และพัฒนาปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ขนาดรูปเล่ม 8 หน้ายก ความยาว 80 หน้า มีส่วนประกอบรูปเล่มดังนี้

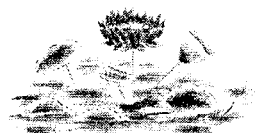
1. ปกหน้า ภาพบนปก เป็นภาพต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีรายล้อมไปด้วยนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุบลราชธานีทั้ง 12 เรื่อง จัดพิมพ์เป็นภาพสี
2. หน้าปกใน ในหน้านี้มีชื่อหนังสือ ประเภทหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้ตรวจสอบคุณภาพ รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือ
3. หน้าคำนำ มีข้อความแสดงจุดประสงค์หรือสารประโยชน์ของหนังสือ ซึ่งแจ้งการใช้หนังสือ
4. หน้าสารบัญ
5. เนื้อหาหนังสือพร้อมภาพประกอบจัดเป็นภาพสี
6. บรรณานุกรม
7. ปกหลัง มีภาพดอกบัวซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัด พร้อมคำขวัญประจำจังหวัด จัดพิมพ์เป็นภาพสี

ลักษณะรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้นำเสนอ ดังต่อไปนี้

วิชาภาษาไทยแนวใหม่ยุคใหม่

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับชั้นเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

โดย อภิวัฒน์ วรรณ

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล เล่มนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยนำนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 12 เรื่อง จากการได้ศึกษาและสัมภาษณ์จากผู้รู้และทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นนำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ มีความรู้ประกอบคำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง เรื่องละ 2 ตอน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจและคิดวิเคราะห์แนวคิดที่ได้จากนิทาน อีกทั้งมีภาพประกอบเป็นภาพวาดและภาพถ่าย

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่กรุณาให้คำปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้แก่ คุณพ่อหนุ่ม เข็นใจ คุณพ่อสวิง บุญเจิม และคุณพ่อมนต์ สุขสาย ที่ได้ให้ข้อมูลนิทานพื้นบ้านของเมืองอุบลราชธานี ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ได้แก่อาจารย์वासนา คำเพ็ง คุณครูเพ็ญพักตร์ สูงสุมาลัย และคุณครูสุธิดา มากมี ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หนังสือนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี ประจำปีการศึกษา 2551 ที่ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

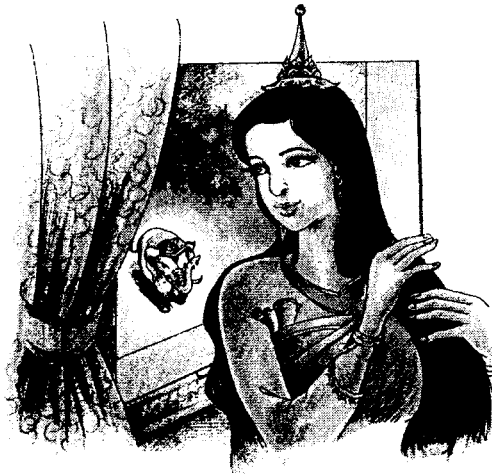
นางฉวีวรรณ วรรณรงค์

พฤศจิกายน 2551

สารบัญ

นางผมหอม	1
ท้าวชูฉลุนางอ้ว	8
จำปาสีตัน	14
สังข์ศิลป์ชัย	20
ท้าวกำกาคำ	26
ท้าวคันธนาม	31
ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห	36
กำพร้าวฝ้ายน้อย	41
ศรีทนต์-มโนห์รา	46
ท้าวบุษบา	51
นางเพานางแพง	57
ท้าวหงส์หิน	62
บรรณานุกรม	69

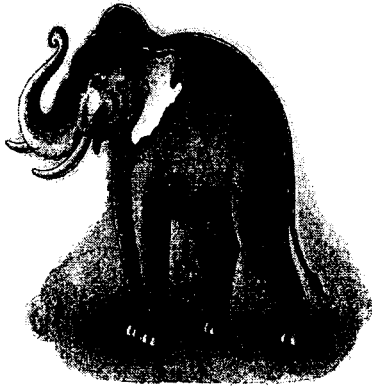
นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
1. เรื่องนางผมหอม

เล่าเรื่องโดย : นายสวิง บุญเจิม ปราชญ์ชาวบ้านสาขาด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี
ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีหญิงสาวยากจนคนหนึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ทุก ๆ วัน นางจะออกไปขุดเผือกขุดมันในป่า อยู่มาวันหนึ่งนางไปขุดเผือกขุดมันกับเพื่อน ๆ 3 ถึง 4 คน ทุกคนเตรียมน้ำคั้นใส่กระบอกลำไยใส่ติดตัวไปด้วย เมื่อขุดเผือกขุดมันได้เป็นจำนวนมาก ก็เตรียมตัวจะกลับบ้าน ขณะนั้นท้องฟ้ามีครีမ်ฝนทำท่าจะตก นางจึงเทน้ำในกระบอกลำไยทิ้ง เพื่อจะรองเอาน้ำฝนมาคั้นแต่ฝนกลับไม่ตก ขณะเดินทางกลับบ้านนางรู้สึกหิวน้ำมาก จึงขอน้ำของเพื่อนบ้านคั้น เขาก็ไม่ให้ นางจึงเดินทางนำไป

เรื่อย ๆ พอดีไปพบรอยเท้าและน้ำปัสสาวะของช้างเผือก ด้วยความกระหายน้ำ นางจึง
ลงวักน้ำปัสสาวะดื่มอย่างรวดเร็ว

ต่อมาไม่นาน นางได้ตั้งครรภ์แล้วคลอดลูก
ออกมาเป็นผู้หญิง เมื่อเด็กหญิงโตขึ้นได้ไปวิ่งเล่นกับ
เพื่อนบ้าน ลูกเพื่อน ๆ ล้อว่าเป็นลูกไม่มีพ่อ เด็กหญิง
รู้สึกเสียใจมาก วันหนึ่งลูกสาวร้องไห้วิ่งกลับบ้านมา
ถามแม่ว่า นางเป็นลูกของใคร แม่ไม่ยอมตอบ ลูกสาว
ถามแม่วันละหลายหน แม่ทนคำรบเร้าไม่ได้จึงบอกลูก
สาวว่า นางน่าจะเป็นลูกสาวของพญาช้างเผือก

วันหนึ่งลูกสาวอยากเห็นหน้าพ่อ จึงแอบหนีแม่ไปตามหาพ่อ
พญาช้างเผือก เมื่อนางเดินทางเข้าไปในป่า ไม่นานนักก็พบวัวป่าและควายป่า นางจึง
ได้ถามสัตว์เหล่านั้นถึงพ่อ ถามด้วยความหวังที่จะได้รับคำตอบ แต่นางกลับถูกวัวป่า
และควายป่าไล่ตะเพิด

เด็กหญิงเดินคอดกหนิวัวป่าและควายป่าไปพบกับช้างป่า นางก็ถามช้าง
ป่าถึงพ่อและครั้งนี้ได้รับคำตอบจากช้างป่าว่า พ่อของนางอยู่ในป่าลึกอีกด้านหนึ่ง
เด็กหญิงดีใจมาก ไม่ท้อความพยายามคงคั้งคั้งเดินเข้าไปในป่าลึก ต่อมาไม่นานนัก
เด็กหญิงได้พบกับพญาช้างเผือกสนใจตั้งปรารถนา แต่ไม่แน่ใจว่าพญาช้างเผือกนั้นคือ
พ่อของตน และจะรับตนเป็นลูกหรือไม่เพราะไม่มีหลักฐานมายืนยัน จึงถาม
พญาช้างเผือกว่าเห็นพ่อของนางไหม พญาช้างเผือกถามอย่างสนใจว่าพ่อของนางเป็น
ใคร เด็กหญิงตอบว่าพ่อเป็นพญาช้างเผือกอาศัยอยู่ในป่าแห่งนี้ พญาช้างเผือกไม่แน่ใจ
เหมือนกันว่า นางจะเป็นลูกสาวของตัวเอง จึงต้องการพิสูจน์ว่าเด็กหญิงเป็นลูกของตน
จริง

ดังนั้น พญาช้างเผือกได้บอกเงื่อนไขกับเด็กหญิงว่า เพื่อความแน่ใจว่า
นางเป็นลูกของเขาจริง เขาจะให้นางขึ้นขี่คอ หากเขาสะบัดหลุดจากคอแสดงว่านาง
ไม่ใช่ลูก หากนางไม่หลุดจากคอแสดงว่านางเป็นลูกสาวของเขา

เมื่อพญาช้างเผือกบอกเงื่อนไขและให้สัญญากันเรียบร้อยแล้ว จึงให้เด็กหญิง
ขึ้นขี่คอแล้วสะบัดอย่างแรง ปรากฏว่าเด็กหญิงก็ไม่หลุดตกจากคอพญาช้างเผือกแต่

อย่างไร เมื่อพญาช้างเผือกแน่ใจว่าเป็นลูกสาวของตนแล้ว จึงพานางไปอยู่ปราสาทกลางป่าลึก พญาช้างเผือกรักและหวงลูกสาวมาก ทุกวันพญาช้างจะเป็นคนออกไปหาอาหารและผลไม้ โดยให้ลูกสาวอยู่แต่ในปราสาท

ต่อมา ลูกสาวพญาช้างเผือกเติบโตเป็นสาวสวย มีผมยาวสลวย ทุกวันพญาช้างเผือกจะอบผมให้ลูกสาวด้วยดอกไม้หอมหลากหลายชนิด จนกระทั่งผมของนางมีกลิ่นหอมตลบอบอวลไปไกล พ่อช้างจึงตั้งชื่อให้ลูกสาวว่า “นางผมหอม”

อยู่มาวันหนึ่ง ในเมืองมีข่าวร่ำลือจากชาวบ้านที่ออกไปหาของป่ามาเล่าว่ามีพญาช้างเผือกอาศัยอยู่ในปราสาทกลางป่าลึกกับลูกสาวแสนสวย และผมของนางมีกลิ่นหอม ซึ่งชาวบ้านได้แอบเห็นนางผมหอมแล้ว แต่ไม่มีใครกล้าเข้าไปใกล้ปราสาท เนื่องจากพญาช้างเผือกมีท่าทางดุ และหวงลูกสาวมาก

ข่าวของนางผมหอมลือไปถึงหูของเจ้าชายแห่งเมืองเทวานิวศ วันหนึ่งพระองค์ได้เสด็จประพาสป่าและแอบทอดพระเนตรอยู่ห่าง ๆ ปราสาท เพื่อพิสูจน์ข่าวลือนั้น ไม่นานนักก็ทรงเห็นพญาช้างเผือกกลับมาพร้อมด้วยผลไม้และดอกไม้หอม เมื่อเจ้าชายทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้นแล้ว จึงตรัสให้ทหารไปแอบฟังว่า พญาช้างเผือกจะพูดกับลูกสาวว่าอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้จํากราบทูลให้พระองค์ตรัสถาม

เมื่อพญาช้างเผือกได้ทำหน้าที่ของคนเรียบร้อยแล้ว ได้ออกจากปราสาทไปยังป่าลึกเพื่อหาอาหารเมื่อต่อไปอีก เจ้าชายจึงสวมรอยเป็นพญาช้างเผือกเรียกชื่อนางผมหอม โดยเลียนเสียงและคำพูดของพญาช้างเผือก ทันทีที่เจ้าชายตรัสจบ นางผมหอมได้ออกมาเปิดประตูปราสาท ทันทีที่พบชายแปลกหน้านางตกใจรีบปิดประตู เจ้าชายเห็นดังนั้นจึงทรงดึงผมของนางไว้ และตรัสให้เปิดประตู สุดท้ายนางก็ยอมเปิดประตูโดยดี เมื่อเจ้าชายเห็นนางผมหอมเกิดรักแรกพบ นางผมหอมก็มีจิตพิสมัยต่อเจ้าชายเช่นกัน เจ้าชายเกิดความสงสารไม่อยากให้นางผมหอมลำบาก จึงพานางเข้าไปอยู่ในเมืองเทวานิวศ และแต่งตั้งเป็นมเหสี

กล่าวถึงพญาช้างเผือก เมื่อกลับมาจากเก็บผลไม้และดอกไม้ จึงมาเรียก
ลูกสาวให้ออกมารับ แต่ไม่มีเสียงตอบรับแต่อย่างใด ด้วยความรักและเป็นห่วงลูกสาว
มาก พญาช้างเผือกจึงตัดสินใจฟังประตูปราสาทเข้าไปไม่พบแม้แต่เงาของลูก
พญาช้างเผือกเศร้าโศกและเครียดมาก จึงเกิดอาการคลุ้มคลั่งไล่อาละวาดวังชน
บ้านเรือนผู้คน และต้นไม้ล้มระเนระนาด

ข่าวของพญาช้างเผือกออกอาละวาด ทราบไปถึงหูเจ้าชายและนางผม
หอม นางคิดถึงและสงสารพ่อช้างมาก จึงขอร้องให้เจ้าชายพาไปพบพ่อ เมื่อ
พญาช้างเผือกได้พบกับลูกสาวอีกครั้งรู้สึกดีใจมาก และตกลงไปอยู่ในเมืองกับลูกสาว
ตามคำเชิญ

ต่อจากนั้นเจ้าชายสั่งให้ทหารไปติดตาม และรับมารดาของนางผมหอม
มาอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ข้อควรคิด

นางผมหอมเป็นคนมีความกตัญญูตเวที รู้จักบุญคุณของผู้ให้กำเนิด เมื่อนางมีความสุข และร่ำรวยก็ไม่เคยลืมพ่อแม่ ออกติดตามหาแม่เพื่อพาแม่มาอยู่ด้วย หรือเมื่อได้ยินข่าวว่าพ่อแม่สบาย ได้ชวนพระสวามีไปเยี่ยมดูอาการพ่อแม่ และนำพ่อแม่มาอยู่ในวังด้วยเช่นกัน

คำอธิบายศัพท์

ข้างเผือก เป็นคำนาม	ข้างในตระกูลชาติพหุมงคล ที่มี ลักษณะดีที่มี 7 สี คือ ขาว เหลือง เขียว แดง ดำ ม่วง และเมฆ พุด
ตรัส (ตรัด) เป็นคำกริยาราชศัพท์	บอก กล่าว
ทูล (ทูน) เป็นคำกริยาราชศัพท์	ดู
ทอดพระเนตร (ทอด-พระ-เนต) เป็นคำกริยาราชศัพท์	ไปต่างถิ่นหรือต่างแดน
ประพาส (ประ-พาด) เป็นคำกริยาราชศัพท์	มุ่งหมาย อยากได้
ปรารถนา (ปราด-ละ-หนา) เป็นคำกริยา	เรือนมียอดเป็นชั้น ๆ สำหรับเป็นที่ ประทับของกษัตริย์หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ปราสาท (ปรา-สาด) เป็นคำนาม	ความรัก ความปลื้มใจ ความชื่นชม ชี้แจงให้รู้เหตุผล แสดงให้เห็นจริง
พิสมัย (พิค-สะ-ไหม) เป็นคำนาม	ทำเกะกะ ระราน แสดงอาการดูร้าย
พิสูจน์ (พิ-สูด) เป็นคำกริยา	เอะอะ ตึงตึง หรือคู้มคู้ม
อาละวาด (อา-ละ-วาด) เป็นคำกริยา	

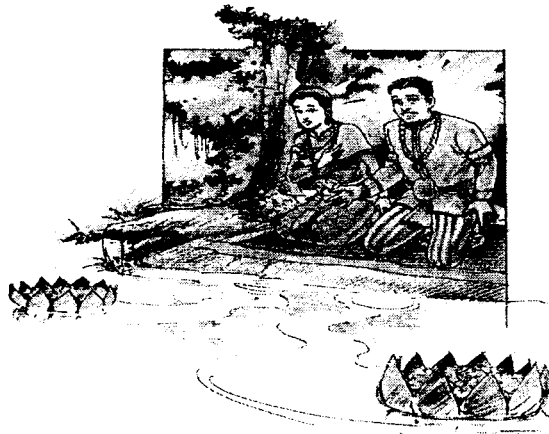
กิจกรรมท้ายบท

ชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล เรื่องนางผมหอม

1. การที่เพื่อนบ้านไม่ยอมแบ่งน้ำดื่มให้แก่มารดาของนางผมหอม แสดงว่าเพื่อนบ้านขาดคุณธรรมหรือไม่ อย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นนางผมหอม เมื่อทราบว่าพ่อของตนเป็นพญาช้างเผือกจะทำอย่างไร
3. การที่เจ้าชายพานางผมหอมไปอยู่ในเมืองเทวานิเวศด้วยกัน ในขณะที่พญาช้างเผือกไม่อยู่นั้น นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. จากนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ นางผมหอมมีพฤติกรรมอย่างไร ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องนางผมหอมให้ความรู้ และข้อคิดอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนศึกษาหรือสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเรื่องการทำพิธีคล้องช้าง แล้วเขียนเป็นเรียงความ นำมาเล่าให้เพื่อนฟัง ส่งรายงานครูตรวจสอบ

เล่าเรื่องโดย : นายสวิง บุญเจิม ปราชญ์ชาวบ้านสาขาด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี
ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

ในอดีตกาล มีเมืองโบราณแห่งหนึ่งชื่อเมืองกาตี มีเจ้าเมืองชื่อพญาราม มีชายชื่อนางพิมพากาตี พญารามเป็นเพื่อนเกลอกับพญากายเจ้าเมืองกาย ชายเจ้าเมืองกายชื่อนางจันทา ทั้งสองเมืองสนิทสนมรักใคร่ชอบพอกันมาก ได้เสด็จไปมาหาสู่กันเป็นประจำ

วันหนึ่งนางพิมพากาตีกับนางจันทาได้ทำสัญญาต่อกันไว้ว่า ถ้าฝ่ายใดได้ลูกหญิง อีกฝ่ายหนึ่งได้ลูกชายจะให้ลูกทั้งสองฝ่ายแต่งงานเป็นทองแผ่นเดียวกัน

กาลเวลาผ่านไป นางพิมพากาตีชายาของพญาราม ได้คลอดลูกออกมา เป็นผู้ชายชื่อว่าท้าวชูลู โหรหลวงได้ทำนายทายทักว่าทารกนี้เป็นผู้มีบุญ แต่มีกุศลกรรม คิดตัวมาแต่ชาติปางก่อน เมื่อโตขึ้นจะตายด้วยน้ำมือของตนเอง

พญารามฟังคำทำนายแล้วก็ไม่สบายใจ ได้ถามโหรหลวงว่าจะมีทางแก้ไขอย่างไรบ้าง โหรบอกว่าไม่มีหนทางแก้ไข จะต้องปล่อยไปตามบุญตามกรรม ที่ทำมา

เมื่อท้าวชูลูมีอายุได้ประมาณ 10 ขวบ พญารามก็สิ้นพระชนม์ ท้าวชูลู ได้ขึ้นครองราชย์สืบต่อมา แต่เนื่องจากท้าวชูลูยังเป็นเด็ก นางพิมพากาตีพระมารดาจึง เป็นผู้สำเร็จราชการแทน

กล่าวถึงเมืองกาย นางจันทาชายาของพญากายได้ให้กำเนิดลูกหญิงชื่อ นางอ้ว เมื่อนางอ้วเข้าสู่วัยสาวอายุได้ประมาณ 17 ปี พญากายพระบิดาก็สิ้นพระชนม์ นางอ้วได้ขึ้นครองราชย์สืบต่อมา นางอ้วได้ชื่อว่าเป็นหญิงสาวที่สวยงามมาก ชายใดได้ พบเห็นต้องหลงรักนางทุกคน

ทางด้านเมืองกาตี เมื่อท้าวชูลูโตขึ้นเป็นชายหนุ่มรูปงาม พระมารดาคิด จะหาคู่ครองให้กับท้าวชูลูสืบสัญญาที่เคยให้กับเมืองกายไว้ จึงสังฆารป่าวประกาศร้อง ให้หญิงงามมาแสดงความสามารถและประชันโฉม โดยมีท้าวชูลูเป็นผู้ตัดสินพิจารณา เลือกเป็นคู่ครอง หญิงงามทั้งในเมืองและต่างแดนต่างมาแข่งขันแสดงความสามารถ ทุกคนต่างผิดหวัง เมื่อท้าวชูลูไม่มีท่าที่สนใจและยินดีชอบหญิงคนใดเลย

อยู่มาวันหนึ่ง นางพิมพากาตีรู้สึกไม่สบาย และคิดถึงนางจันทาเพื่อนรัก มาก นางจึงวานให้ท้าวชูลูไปเยี่ยมแทน นางได้จัดเตรียมของฝากไปให้เพื่อนเป็นจำนวนมาก แต่ลืมนึกถึงสัญญาที่จะให้ลูกทั้งสองเมืองแต่งงานกัน เมื่อท้าวชูลูออกเดินทาง นางจึงไม่ได้ฝากข้อความพิเศษไปถึงเพื่อน

เมื่อท้าวชูลูเดินทางไปถึงเมืองกาย ได้พบกับนางอ้ว ต่างฝ่ายต่างรู้สึกถูก ชะตากัน จนกระทั่งทั้งสองได้สัญญาว่าจะแต่งงานกันไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อ ท้าวชูลูกลับถึงเมืองกาตี ได้ขอร้องให้พระมารดาไปส่งของนางอ้วให้กับตน นางพิมพากา ตีก็ตอบตกลงทันที

ในระหว่างนี้ ได้มีพรานใหญ่คนหนึ่งชื่อขุนราง เป็นพรานป่าเชี่ยวชาญ การล่าสัตว์ ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน จนมั่งมีทรัพย์เงินทองเป็นอันมาก ขุนรางจะแบ่งปันเนื้อสัตว์ที่ล่าได้ พร้อมสิ่งของกำนัลอื่น ๆ มาฝากนางจันทาและนางอ้วเป็นประจำ ทำให้นางจันทารู้สึกประทับใจอยากจะได้ขุนรางมาเป็นบุตรเขย

อยู่มาวันหนึ่ง ขุนรางได้มาสู่ขอนางอ้วต่อนางจันทา นางจันทาเห็นว่าขุนรางเป็นคนมีฐานะมั่นคงและขยันขันแข็ง คงจะสามารถช่วยรักษาบ้านเมืองและทรัพย์สมบัติไว้ได้ จึงตอบยกนางอ้วให้ขุนรางไปด้วยความยินดี โดยมีได้ถามความสมัครใจของนางอ้วลูกสาวแต่อย่างใด

เมื่อนางอ้วทราบข่าวว่านางจันทาทยกตนให้แก่ขุนรางแล้ว ก็รู้สึกผิดหวังและเสียใจมาก ที่มารดาไม่ถามความคิดเห็นของนาง อีกทั้งนางมีคนรักคือท้าวขูลูอยู่ก่อนแล้ว และให้สัญญาไว้ว่าจะแต่งงานกัน นางอ้วเฝ้าคอยแต่ว่าเมื่อไรท้าวขูลูจะมาสู่ขอนาง แต่ท้าวขูลูมาช้าไม่ทันการณ์ จนกระทั่งขุนรางได้มาสู่ขอนางอ้วกับนางจันทา

ดังนั้นเมื่อท้าวขูลูได้ยกขบวนขันหมากมาสู่ขอนางอ้ว และเดินทางมาถึงเขตชายแดนเมืองกายได้ทราบข่าวว่า ขุนรางได้มาสู่ขอนางอ้วเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ท้าวขูลูรู้สึกเสียใจมาก จนกินไม่ได้นอนไม่หลับ เพื่อต้องการ พิสูจน์ว่าระหว่างตนกับขุนรางใครเป็นเนื้อคู่ที่แท้จริงของนางอ้ว จึงส่งทหารเข้าไปบอกนางอ้วให้ออกมาทำพิธีเสี่ยงทายเนื้อคู่ที่ชายแดน

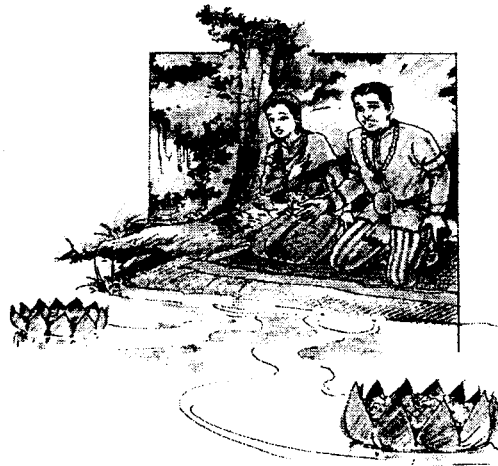
เมื่อนางอ้วเดินทางมาถึง ทั้งสองไม่รอช้าได้ทำพิธีเสี่ยงทาย ปรากฏว่าทั้งท้าวขูลูและขุนรางต่างก็ไม่ใช่เนื้อคู่ของนางอ้ว นางอ้วและท้าวขูลูรู้สึกเสียใจและผิดหวังเป็นอย่างมาก กับผลการเสี่ยงทายที่ทั้งสองไม่ได้เป็นเนื้อคู่กัน ท้าวขูลูและนางอ้วช่วยกันคิดหาทางออก แต่แล้วก็หาวิธีแก้ปัญหาระงัดไม่ได้ ท้าวขูลูจึงบอกนางอ้วกลับไปเมืองกาสิด้วยความหมัดหวัง

ใกล้ถึงวันอภิเษกสมรส นางอ้วหาทางหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับขุนรางไม่ได้ จึงคิดสั้นหนีออกจากวัง และใช้ผ้าไหมผูกคอตายกับต้นจวง นางจันทาทราบข่าว

และพบศพลูกสาวแล้ว นางจึงคิดถึงท้าวขูลูและคำมั่นสัญญาที่เคยให้ไว้กับนางพิมพากาสี แต่ก็สายเกินไป ทำให้นางจันทาเศร้าโศกเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ฝ่ายเมืองกาสิ เมื่อท้าวขูลูทราบข่าวการตายของนางอ้วแล้ว เกิดความเครียดและท้อแท้ไม่ต้องการมีชีวิตอยู่ต่อไปได้อีก จึงคว้าเอามีดแทงคอตัวเองตาย และก่อนตายได้อธิษฐานว่า ขอให้ได้พบกับนางอ้วที่บนสวรรค์

เมื่อทั้งสองมาตายในวันเดียวกัน นำความเศร้าโศกมาให้ทั้งสองเมือง ญาติพี่น้องทั้งสองฝ่าย ตกลงจัดการเผาศพทั้งคู่พร้อมกันที่ชายแดนของเมืองทั้งสอง ต่อมาอีกไม่นานนัก ได้มีต้นไม้พันธุ์ใหม่ชนิดหนึ่งเกิดขึ้นตรงบริเวณที่เผาศพของท้าวขูลูและนางอ้ว ชาวบ้านจึงให้ชื่อต้นไม้ที่ว่า “ต้นไม้ขูลูนางอ้ว”

ข้อควรคิด

นางอ้วได้พบรักกับท้าวชูลูแล้วก็มีชีวิตคู่คนรัก มีความจริงใจรักเดียวใจเดียว เมื่อนางจันทาผู้เป็นแม่ยกนางให้กับขุนนางโดยไม่ถามความสมัครใจ นางอ้วจึงน้อยใจแม่ เขียนจดหมายลาผูกคอตาย แต่การกระทำเช่นนี้ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง เพราะปัญหาทุกอย่างมีหนทางแก้ไข เมื่อเรามีปัญหาควรปรึกษาผู้ให้กำเนิด เพื่อนหรือคนที่ไว้วางใจได้ อย่ารีบด่วนใจร้อนตัดสินใจดูวาม จะทำให้เสียใจภายหลัง หรือบางทีเราไม่อาจสามารถแก้ตัวได้อีกเลย

คำอธิบายศัพท์

ชั้นหมาก เป็นคำนาม	ชั้นใส่หมากพลูซึ่งเชิญไปพร้อมกับ สิ่งของอื่น ๆ ในพิธีหมั้นเป็นเครื่อง กำนับพ่อแม่ฝ่ายหญิง
ชายแดน เป็นคำนาม	เขตแบ่งระหว่างเมือง
คันทอง เป็นคำนาม	คันทพททาโร ภาษาถิ่นของภาคใต้ เรียกว่าคันทอง
เนื้อคู่ เป็นคำนาม	ชายหญิงที่ถือกันว่าเคยอยู่ร่วมกันมา แต่ชาติปางก่อน ชายหญิงที่เหมาะสม เป็นคู่ครองกัน
ผู้สำเร็จราชการแทน เป็นคำนาม	บุคคลที่มีหน้าที่บริหาร หรือจัดการ แทนเจ้าของตัวจริงซึ่งยังมีอายุเยาว์ แสดงให้เห็นจริง
พิสุจน์ (พิ-สุด) เป็นคำกริยา	โลกของเทวดา เมืองฟ้า
ตวรรษ (สะ-หวัน) เป็นคำนาม	ข้อตกลง
สัญญา (สัน-ยา) เป็นคำนาม	ทำนายโชคโดยวิธีต่าง ๆ
เสียงทวย เป็นคำกริยา	ตั้งจิตปรารภ
อธิษฐาน (อะ-ทิด-ถาน) เป็นกริยา	

กิจกรรมท้ายบท

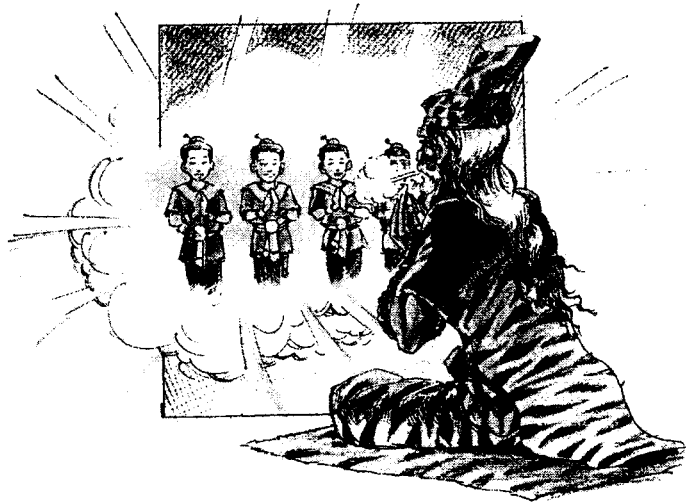
คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
เรื่องท้าวชูลุนางอ้ว

1. ถ้านักเรียนเป็นนางอ้ว แล้วถูกบังคับให้แต่งงานกับขุนนาง นักเรียนจะ
ทำอย่างไร เพราะเหตุใด
2. การที่นางอ้วใช้ผ้าไหมผูกคอตายกับต้นจวง เพราะเสียใจที่ไม่ได้แต่งงาน
กับท้าวชูลุน นักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. การที่นางจันทายกนางอ้วให้แต่งงานกับขุนนาง โดยไม่ได้ถามความ
สมัครใจของนางอ้ว นักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่
อย่างไร
4. ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์เรื่องนี้ คิดว่าจะมีวิธีการช่วยเหลือท้าวชูลุนและ
นางอ้วไม่ให้ฆ่าตัวตายได้หรือไม่ อย่างไร
5. จากนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เรื่องท้าวชูลุนางอ้ว นักเรียนที่เหลือเป็น
ผู้สังเกตการณ์ บอกข้อคิด และความรู้ที่ได้รับจากนิทานเรื่องนี้

นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
3. เรื่องจำปาสี่ต้น

เล่าเรื่องโดย : นายสวิง บุญเจิม ปราชญ์ชาวบ้านสาขาด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี

ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเมืองใหญ่แห่งหนึ่งชื่อเมืองจ๊กจิน ต่อมาได้เกิดภัยใหญ่ขึ้น มีพญาเหยี่ยวรูงสองคู่มาจับประชาชนกินเป็นอาหารประจำ เจ้าเมืองหมดทางสู้ จึงนำพระธิดาชื่อปัดทุมมา ไปซ่อนไว้ในกลองยักษ์กลางเมือง พญาเหยี่ยวรูงได้จับคนกินเกือบหมด จนเมืองจ๊กจินกลายเป็นเมืองร้าง ทำให้ประชาชนที่เหลือต่างหนีไปอยู่เมืองอื่น

อยู่มาวันหนึ่ง ท้าวจูลละนีแห่งเมืองปัญจานครออกประพาสล่าสัตว์ ได้หลงเข้าไปในเมืองจ๊กจิน ซึ่งกลายเป็นเมืองร้างเต็มไปด้วยกระดูกและซากศพ พระองค์เข้าไปสำรวจพบกลองใหญ่ตั้งอยู่กลางเมือง จึงได้ตีกลองเพื่อจะเป็นสัญญาณให้รู้ว่ามีคนมา ครั้นตีกลองได้ยี่สิบ เสียงหญิงสาวร้องอยู่ในกลอง จึงใช้พระขรรค์ผ่าหนังหน้ากลอง พบเจ้า ของเสียง ชื่อ นางปัดทุมมา

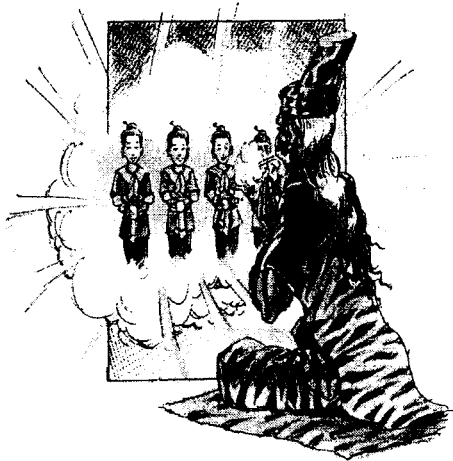
เมื่อนางออกมาถาม ได้ความว่าพญาเหยี่ยวรังสองผิวเมียตัวมาจับกินคน และจะบินมาเมื่อได้ยินเสียงกลอง พระบิดาจึงได้นำนางมาซ่อนไว้ในกลอง เพราะโหรได้ทำนายว่าจะมีผู้วิเศษมาปราบพญาเหยี่ยวได้ และในขณะนั้นเองพญาเหยี่ยวรังสองผิวเมื่อก็ดินมา จึงถูกท้าวจูลละนีฆ่าตายทั้งสองตัว ท้าวจูลละนีจึงรับนางปัดทุมมาเป็นชายาพากลับไปเมืองปัญจานคร

ท้าวจูลละนีมีเมียฝ่ายขวาอยู่ก่อนแล้ว ชื่อว่านางอัคคี ทั้งสองพระองค์รักใคร่กันดี ครั้นเมื่อนางปัดทุมมาตั้งครรภ์ ฝันว่าพระอินทร์ได้ประทานแก้วให้ 4 ดวง โหรทำนายว่าจะได้โอรสมีบุญญาธิการ 4 พระองค์ นางอัคคีรู้สึกอิจฉานางปัดทุมมา เพราะนางไม่มีพระโอรส จึงคิดหาแผนการใส่ร้ายป้ายสีนางปัดทุมมา

ครั้นเมื่อนางปัดทุมมาใกล้จะประสูติโอรส นางอัคคีจึงได้ออกอุบายใช้ผ้าปิดหูปิดตานางปัดทุมมา โดยอ้างว่าเป็นพระราชประเพณีของเมืองปัญจานคร ขณะที่หมอดำเฒ่าทำคลอดให้นางปัดทุมมานั้น นางอัคคีได้เอาลูกสุนัขสีดำมาเปลี่ยนเป็นลูกนางปัดทุมมา ต่อจากนั้นให้นางทาสีนำสีกุมารไปลอยแพทิ้งลงแม่น้ำไป

เมื่อท้าวจูลละนีทราบว่านางปัดทุมมาคลอดพระโอรสเป็นลูกสุนัข ก็โกรธมาก กล่าวหาว่านางสมสู่กับสุนัขจึงขับไล่ออกจากเมือง นางปัดทุมมาอุ้มลูกสุนัขออกจากวัง โดยเข้าใจว่าเป็นลูกของตนเอง ระเห่ร้อนเข้าไปอาศัยกับหญิงม่ายคนหนึ่ง ซึ่งเป็นคนใจร้าย ใช้นางปัดทุมมาทำงานหนัก จนร่างกายซูบผอม

ต่อมา กล่าวถึงกุมารทั้งสี่ที่ถูกลอยแพ แพ้ได้ลอยไปติดอยู่ที่ทำนน้ำบ้านสองตาดยายผู้อารี ตาดายเห็นสีกุมารมีหน้าตาน่ารักจึงเลี้ยงไว้ด้วยความเอ็นดู นางอัคคีทราบข่าวว่ากุมารทั้งสี่ยังไม่ตาย จึงให้นางทาสีนำอาหารใส่ยาพิษมาให้สีกุมาร ตาดายกลับจากนาเห็นสีกุมารนอนตาย ก็โศกเศร้าเสียใจและสงสาร จึงนำสีกุมารไปฝังเรียงกันไว้ใกล้ ๆ กันในสวนหลังบ้าน

กาลเวลาผ่านไป บริเวณที่ฝังสี่กุมาร ได้เกิดต้นจำปาสีต้น สองตายายดีใจที่เห็น กุมารทั้งสี่ยังมีชีวิตอยู่ จึงหมั้นรดน้ำพรวนดิน จนต้นจำปาเจริญเติบโตงอกงาม นางอัคคี ทราบข่าวอีก จึงสั่งให้เสนามาโค่นต้นจำปา นำไปทิ้งลงแม่น้ำเสียว ต้นจำपालอยน้ำไปติด อยู่หน้าอาศรมฤาษี ฤาษีใช้มีดอาคมตัดต้น จำปา ปรากฏว่ามีเลือดออกมาด้วย ฤาษีจึงรู้ว่าไม่ใช่ต้นจำปาธรรมดาทั่วไป หลังจากนั้น ฤาษีจึงเสกต้นจำปาสีต้นให้เป็นคนเหมือนเดิม

แต่กุมารคนเล็กนิ้วขาด ฤาษีจึงต่อนิ้วให้เป็นนิ้วเพชรมีอิทธิฤทธิ์ ซึ่งเป็นชีวิตได้ ฤาษีได้ ตั้งชื่อกุมารทั้งสี่ว่าจำปาทอง จำปาเงิน จำปานิล และเจ้านิล ขณะเดียวกันฤาษีได้สอน วิชาอาคมต่าง ๆ แก่กุมารทั้งสี่ไว้ป้องกันตัวเอง และปราบศัตรูได้ กุมารทั้งสี่ได้ตั้งใจ ศึกษาหาความรู้กับฤาษีจนเกิดความเชี่ยวชาญ

กล่าวถึงพระอินทร์ทราบว่านางปัดทุมมาได้รับความลำบากมาก จึง ปลอมเป็นชีปะขาวมาเล่าเรื่องให้กุมารทั้งสี่ฟัง กุมารทั้งสี่จึงขอลาฤาษีออกติดตามหา มารดา สี่กุมารได้เดินทางเข้าเมืองยักษ์ เกิดการต่อสู้กัน ในที่สุดเจ้านิลได้ใช้นิ้วเพชร ปราบยักษ์จนตาย และต่อมาได้ชุบชีวิตยักษ์ฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ ยักษ์จึงตอบแทนด้วย การยกเมืองและธิดาให้เจ้านิล เจ้านิลและพี่ ๆ ได้เดินทางผ่านเมืองยักษ์และสามารถ ปราบยักษ์ได้อีก รวม 3 เมือง เจ้าเมืองเหล่านั้นก็จะยกเมืองและธิดาให้เจ้านิลเช่นกัน แต่เจ้านิลได้เสียสละให้พวกพี่ ๆ ได้ครองเมืองและพระธิดาเหล่านั้น

กุมารทั้งสี่พำนักอยู่ในเมืองยักษ์ได้ไม่นาน ขอลาเจ้าเมืองยักษ์และ พระธิดา ออกติดตามหามารดาของตนต่อไป

พระอินทร์ซึ่งปลอมเป็นชีปะขาวนั้น ได้มาส่งกุมารทั้งสี่ถึงเมืองปัญจา นคร เพื่อให้เกิดความปลอดภัย จึงแนะนำให้กุมารทั้งสี่ปลอมตัวเป็นยาจกไปอาศัยอยู่ กับยายเฒ่าคนเฝ้าสวน ของเจ้าเมือง และช่วยกันสืบหามารดา

จนกระทั่งกุมารทั้งสี่ทราบที่อยู่ของมารดา จึงได้แสดงตัวเป็นกษัตริย์บอกให้ยายเฒ่าคนเฝ้าสวนพาไปพบมารดา เมื่อแม่ลูกได้พบกันต่างก็ดีใจเหมือนได้ขึ้นสวรรค์ หลังจากนั้นจึงพากันไปเข้าเฝ้าท้าวจูละณี กราบทูลเรื่องราวทั้งหมดให้ฟัง

เมื่อท้าวจูละณีสอบสวนทราบความจริงทั้งหมดแล้ว จึงสั่งให้ทหารประหารชีวิตนางอัคคี และพวกพ้องที่ร่วมมือกันให้ร้ายกุมารทั้งสี่และมารดา หญิงม่ายใจร้ายถูกลงโทษด้วยการโบยเยียนตี ส่วนยายเฒ่าคนเฝ้าสวนได้ทรัพย์สินเงินทองเป็นรางวัล ต่อจากนั้นท้าวจูละณีจึงรับสั่งให้เสนาอำมาตย์ไปรับสองตายายที่เคยอุปการะเลี้ยงดูสี่กุมารมาอยู่ในเมืองด้วยกัน

ต่อมา ท้าวจูละณีได้ยกเมืองปัญจานครให้สี่กุมารปกครองไพร่ฟ้าประชาชนอย่างมีความสุขเรื่อยมา

ข้อควรคิด

สีกุมารเป็นผู้มีความกตัญญูทวดที่ รู้จักบุญคุณของผู้ให้กำเนิดและผู้มีพระคุณ เช่น เมื่อได้ครองราชย์สมบัติและมีผู้ครองอยู่ในเมืองยักษ์อย่างมีความสุขแล้ว ไม่เคยลืมแม่ พากันออกติดตามและสืบหาแม่จนพบ และเมื่อประสบความสำเร็จทุกอย่างได้นำ ทรัพย์สินเงินทองไปให้สองตาชายที่เคยอุปการะเลี้ยงดู และนำสองตาชายมาอยู่ในวัง ด้วยกันอย่างมีความสุข

คำอธิบายศัพท์

กษัตริย์ (กะ-สัค) เป็นคำนาม	พระเจ้าแผ่นดิน
ชีปะขาว เป็นคำนาม	นักบวชนุ่งขาว
เขี้ยวขาว (เขี้ยว-ขาน) เป็นคำวิเศษณ์	ต้นทักจัดเจน จำของ
นางทาสี เป็นคำนาม	ผู้หญิงรับใช้
ทำนัถ เป็นคำกริยา	พัก อาศัยอยู่
ยาก (ชา-จก) เป็นคำนาม	คนขอทาน
ฤณี (ริอ-ลี) เป็นคำนาม	นักบวชผู้อยู่ในป่า
ศัทรู (สัค-ศรู) เป็นคำนาม	ข้าศึก ปรปักษ์
เสก เป็นคำกริยา	ร้ายเวทมนตร์เพื่อให้ศักดิ์สิทธิ์
หมอต้าแย เป็นคำนาม	หญิงที่ทำการคลอดลูกตามแผนโบราณ
อาศรม เป็นคำนาม	ที่อยู่ของนักพรต
อุบาย เป็นวิเศษณ์	วิธีการอันแยบคาย เล่ห์กล เล่ห์เหลี่ยม
อุปการะ เป็นคำนาม	ความช่วยเหลือเกื้อกูล ความอุคหนุน

กิจกรรมท้ายบท

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล เรื่องจำปาสีตัน

1. นักเรียนคิดว่าท้าวจุลละนีเป็นคนหูเบาหรือไม่ อย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นกุมารทั้งสี่เมื่อมีชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง นักเรียนจะทำอย่างไรกับบุคคลที่ทำร้ายตนเอง เพราะเหตุใด
3. นักเรียนคิดว่ากุมารทั้งสี่ มีพฤติกรรมอย่างไร และควรนำมาเป็นแบบอย่างหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. การศึกษาในนิทานพื้นบ้านเรื่องจำปาสีตันเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบัน นักเรียนคิดว่ามีความแตกต่างและเหมือนกันอย่างไรบ้าง
5. จากนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ นักเรียนคิดว่าการเป็นคนหูเบา ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของตัวละครอย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแข่งขันเปิดพจนานุกรม หากคำศัพท์ที่มีความหมายว่า ดอกไม้ แล้วรวบรวมบันทึกส่งครู

นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
4. เรื่องสังข์ศิลป์ชัย

เล่าเรื่องโดย : นายหนุ่ม เย็นใจ ปราชญ์ชาวบ้าน อายุ 72 ปี

ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ท้าวสุทราษครองนครเปงจาด มเหสีชื่อนางจันทาทะวี พระขนิษฐาของท้าวสุทราษชื่อนางสุมณฑา ได้ถูกยักษ์กุมภภัณฑ์ลักพาไปเป็นชายาที่เมืองอโนราษ ท้าวสุทราษได้ล่านางจันทาทะวี ออกติดตามหาพระขนิษฐาไปถึงเมืองจำปา จนได้ธิดาทั้งเจ็ดของเศรษฐีเป็นชายา เมื่อท้าวสุทราษห่างเหินบ้านเมืองมานาน รู้สึกเป็นห่วงและคิดถึงบ้านเมือง จึงหยุดติดตามหาพระขนิษฐา และได้พาชายาทั้งเจ็ดกลับนครเปงจาด

ต่อมาไม่นาน ชายาทั้งเจ็ดและนางจันทาเทวีมีเสี้ยนคนแรกก็ได้ตั้งครรภ์พร้อมกัน นางจันทาเทวีได้ประสูติโอรสเป็นราชสีห์ชื่อ สีโห ชายาทั้งหกประสูติเป็นพระโอรส ส่วนชายาองค์ที่เจ็ดประสูติโอรสเช่นกัน แต่มีสังข์เป็นอาวุธติดมือมาพร้อมขณะประสูติ จึงได้ชื่อว่าสังข์ศิลป์ชัย โหรทำนายว่าพระโอรสสังข์ศิลป์ชัยมีบุญญาธิการมาก สามารถปราบยักษ์และศัตรูได้ทั่วจักรวาล

พี่ชายทั้งหกอิจฉาน้องชาย จึงคิดสินบนโหรให้ทำนายเท็จกราบทูลท้าวสุทราชาว่า สังข์ศิลป์ชัยจะนำความวิบัติมาสู่เป่งจาล ท้าวสุทราชหุบเขาไม่ใคร่ครองให้รอบคอบ จึงขับไล่ชายาองค์ที่เจ็ดและโอรสสังข์ศิลป์ชัยออกจากเมือง ท้าวสีโหโอรสของนางจันทาเทวีขอติดตามโอรสสังข์ศิลป์ชัยไปด้วย

โอรสสังข์ศิลป์ชัย และมารดาพร้อมด้วยท้าวสีโหเดินรอนแรมบุกป่าฝ่าดง ด้วยความยากลำบาก พระอินทร์สงสารจึงนิรมิตกระท่อมให้พักพิง ต่อมาหกกุมารโตเป็นหนุ่มได้เสด็จประพาสป่า มาพบกระท่อมของสังข์ศิลป์ชัยและมารดา และกุมารทั้งหกได้เห็นอภินิหารของสังข์ศิลป์ชัยแล้ว จึงคิดอยากจะอวดความสามารถของตนให้ท้าวสุทราชาผู้เป็นบิดาได้เห็น และชื่นชม จนกระทั่งได้พากันมาคิดสินบนให้สังข์ศิลป์ชัยเรียกสัตว์เข้าเมือง ท้าวสุทราชาเห็นเช่นนั้นคิดว่ากุมารทั้งหกมีอิทธิฤทธิ์สามารถเรียกสัตว์ป่าได้จริง ๆ จึงรับสั่งให้กุมารทั้งหกไปติดตามนางสุมณฑาที่ภูเขายักษ์ลักพาไป

กุมารทั้งหกได้หลอกให้สังข์ศิลป์ชัยไปกับ

พวกตน มารดาของสังข์ศิลป์ชัยไม่อยากให้ลูกไปกับหกกุมาร เพราะเกรงจะได้รับอันตราย แต่สังข์ศิลป์ชัยได้ปลอบใจมารดาว่าตนมีวิชา สังข์ และท้าวสีโหเป็นเพื่อนที่จะช่วยเหลือขจัดภัยพิบัติ จะต้องปลอดภัยได้รับชัยชนะกลับมา เพราะฉะนั้นมารดาไม่ต้องเป็นห่วง ชายาองค์ที่เจ็ดได้ฟังเหตุผลของพระโอรสค่อยสบายใจ จึงยินยอมให้สังข์ศิลป์ชัยและสีโหไปกับกุมารทั้งหก

เมื่อกองโยธาไปถึงฝั่งมหาสมุทร สังข์ศิลป์ชัยสั่งให้กองโยธาและกุมาร
 ทั้งหมดตั้งทัพรออยู่ที่ฝั่งแม่น้ำ ตนเองและสีโหจะไปยังเมืองยักษ์ติดตามนางสุมณฑาเอง
 สังข์ศิลป์ชัยจึงทำวสีโหหะไปยังเมืองยักษ์ ได้พบกับนางสุมณฑาผู้เป็นอา และเล่า
 เรื่องราวทั้งหมดให้ฟัง นางสุมณฑารู้สึกดีใจและเห็นใจหลานมาก สังข์ศิลป์ชัยชวนนาง
 สุมณฑากลับนครเปงจาด นางก็ยินดีกลับด้วยแต่ยังกังวลและเป็นห่วงธิดาสุดาจันทร์ที่
 ตกเป็นชายาทำววิรุณนาค เพราะยักษ์ผู้เป็นบิดาเสียพนันสกากับทำววิรุณนาค ขณะที่
 สองอาหลานปรึกษาหารือกันอยู่นั้น ยักษ์สามีของนางสุมณฑากลับเข้าเมือง ได้กลิ่น
 เนื้อมนุษย์อยู่ในปราสาทจึงตามหาจนพบ และได้สู้รบกันด้วยศาสตรและศิลป์ต่าง ๆ ใน
 ที่สุดสังข์ศิลป์ชัยฆ่ายักษ์สามีของนางสุมณฑาตาย

หลังจากนั้น สังข์ศิลป์ชัยและสีโหเดินทางไปจนถึงเมืองนาค ได้เล่นสกา
 พนันเอาเมืองกับทำววิรุณนาค ในที่สุดทำววิรุณนาคเป็นฝ่ายแพ้ยอมยกเมืองให้ แต่ไม่
 ยอมคืนนางสุดาจันทร์ชายาให้สังข์ศิลป์ชัย ทั้งสองตกลงกันไม่ได้จึงเกิดการต่อสู้กัน
 สังข์ศิลป์ชัยสามารถชิงนางสุดาจันทร์จากทำววิรุณนาคได้ จึงรีบพานางสุดาจันทร์ออก
 จากเมืองนาค และรับเสด็จอานางสุมณฑามาจากเมืองยักษ์ ไปพบกับกุมารทั้งหมดที่ตั้ง
 ทัพคอย

กุมารทั้งหมดดีพระทัยมากที่ทุกอย่างสำเร็จ แต่ไม่รู้จะไปทูลพระบิดาว่า
 อย่างไรเพราะไม่ใช่ฝีมือของพวกเขาจริง จึงพากันวางแผนออกอุบายฆ่าสังข์ศิลป์ชัย
 เมื่อได้โอกาสจึงปลักสังข์ศิลป์ชัยและกับสีโหตกหน้าผาตาย จากนั้นกุมารทั้งหมดจึงยก
 ทัพกลับเมืองนครเปงจาด พานางสุมณฑาและสุดาจันทร์เข้าเมือง ระหว่างทางนางสุ
 มณฑาเป็นห่วงสังข์ศิลป์ชัยมาก จึงนำผ้าสไบแขวนไว้กับต้นไม้ พร้อมอธิษฐานว่าหาก
 สังข์ศิลป์ชัยยังมีชีวิตอยู่ ขอให้นางได้พบผ้าสไบผืนนี้อีก

กุมารทั้งหมดยกทัพกลับเข้าเมืองนครเปงจาด ทำวกุศราชบิดาทรงดี
 พระทัยมาก ที่กุมารทั้งหมดมีอิทธิฤทธิ์ปราบยักษ์และนาคได้สำเร็จ ส่วนนางสุมณฑาและ
 นางสุดาจันทร์ไม่กล้าทูลบอกความจริง เพราะคิดว่าสังข์ศิลป์ชัยคงจะสิ้นพระชนม์แล้ว

วันหนึ่งพ่อค้าสำเภานำผ้าสไบซึ่งเป็นผ้าทรงของกษัตริย์มาถวายทำว
 กุศราช นางสุมณฑาเห็นผ้าสไบของคนที่อธิษฐานไว้ก็ทราบว่สังข์ศิลป์ชัยยังมีชีวิตอยู่

จึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ท้าวสุทราษฟัง ท้าวสุทราษทรงยินดีมากจึงจัดงานฉลองพระนคร
เจ็ดวันเจ็ดคืน เพื่อต้อนรับโอรสสังข์ศิลป์ชัย แต่ยังคงค้นหาสังข์ศิลป์ชัยไม่พบ

กล่าวถึงสังข์ศิลป์ชัยและสีโหเมื่อถูกผลัดตกเหวตาย พระอินทร์ได้มา
ช่วยชุบชีวิต แล้วให้กลับมาอยู่กับมารดาเหมือนเดิม เมื่อมีงานฉลองพระนครสังข์ศิลป์
ชัยและสีโหได้ไปเดินเที่ยวชมเมือง จนกระทั่งวันหนึ่งได้พบกับนางสุมณฑา จึงพากัน
เข้าเฝ้าท้าวสุทราษ พระองค์ได้ทราบความจริงจึงสั่งประหารชีวิตโอรส พร้อมขับไล่กุมาร
และชายาทั้งหกไปอยู่เมืองจำปา ให้เสนาอำมาตย์แต่งราชรถ ไปรับสังข์ศิลป์ชัยและ
มารดากลับเข้าเมือง

ต่อมา ท้าววิรุณนาคได้กลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดี เลิกเล่นการพนันจึงมา
สู่ขอนางสุดาจันทร์ไปเป็นชายาอยู่เมืองนาคเหมือนเดิม หลังจากนั้น ท้าวสุทราษจึงได้
ยกบ้านเมืองให้สังข์ศิลป์ชัยได้ปกครองอย่างมีความสุขสืบไป

ข้อควรคิด

สังข์ศิลป์ชัย เป็นคนรักแม่ มีความอดทน และความกตัญญูกตเวที เช่น เมื่อถูกทำว
กุศราชจับไล่ออกจากเมืองพร้อมแม่ สังข์ศิลป์ชัยก็ออกเดินทางพร้อมแม่ ไม่ทอดทิ้งแม่
อดทนต่อสู้กับความลำบากอยู่ในป่ากับแม่ จนประสบความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้ยัง
เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านฝีมือการรบ และนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่ไปใช้
ในทางที่ถูกต้อง ช่วยเหลือคนดีปราบคนพาล เช่น อาสาไปช่วยตามหาย่าและอาสาว
จนพบ ได้ฆ่ายักษ์ตาย และปราบพญานาคได้สำเร็จ

คำอธิบายศัพท์

จักรวาล (จัก-กระ-วาน) เป็นคำนาม	ทั่วโลก
นิรมิต (นิ-ระ-มิต) เป็นกริยา	สร้าง แปลง ทำ บันดาล
ราชสีห์ (ราด-ชะ-สี) เป็นคำนาม	สิงโต, สัตว์ในนิยายถือว่ามีความดุร้าย และพลังกำลังมาก
ศาสตร์ (สาด) เป็นคำนาม	วิชาใช้อาวุธ วิชาทหาร
ศิลป์ (สิน) เป็นคำนาม	ฝีมือ ฝีมือทางการช่าง
สกา (สะ-กา) เป็นคำนาม	เครื่องเล่นการพนันชนิดหนึ่งใช้ ลูกบาศก์ทอดแล้วเดินตัวสกาตามแต้ม ลูกบาศก์
สไบ (สะ-ไบ) เป็นคำนาม	ผ้าแถบ ผ้าห่มผู้หญิง
สินบน (สิน-บน) เป็นคำนาม	ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่จะให้เพื่อจูงใจให้ทำ ผิดต่อหน้าที่ โดยผู้ให้มุ่งประโยชน์ของ ตน
อำมาตย์ (อำ-หมาด) เป็นคำนาม	ข้าราชการ ที่ปรึกษา
อิทธิฤทธิ์ (อิค-ทิ-ริด) เป็นคำนาม	อำนาจศักดิ์สิทธิ์

กิจกรรมท้ายบท

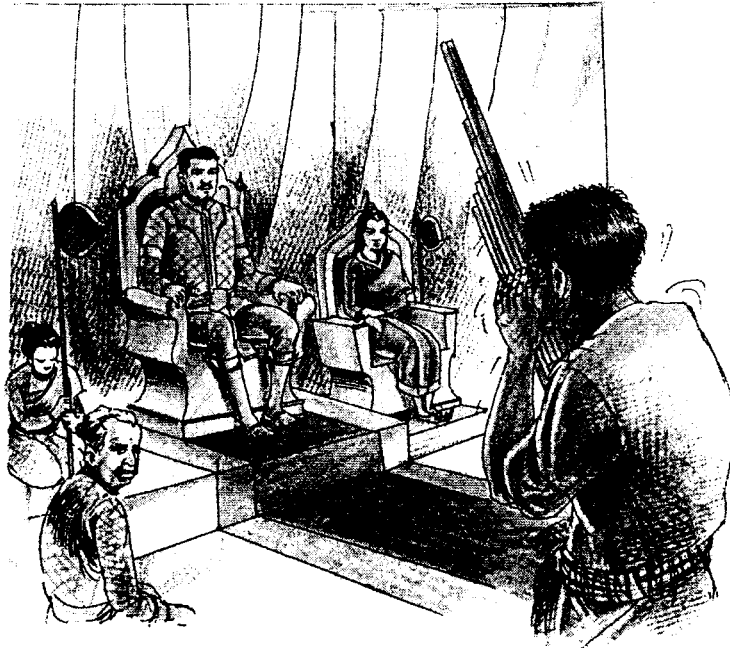
คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล เรื่องสังข์ศิลป์ชัย

1. นักเรียนคิดว่าสังข์ศิลป์ชัยมีพฤติกรรมอย่างไร ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง
2. ถ้านักเรียนเป็นนางสุมณฑา นักเรียนจะทำอะไรเมื่อสังข์ศิลป์ชัยหายตัวไประหว่างทางขณะกลับเข้าเมือง
3. การที่กุมารทั้งหกหลอกให้สังข์ศิลป์ชัยทำงานจนสำเร็จ แล้วผลัดตกเหวตาย แสดงว่าขาดคุณธรรมข้อใด
4. จากนิทานเรื่องนี้ นักเรียนคิดว่ากุมารทั้งหกมีลักษณะนิสัยอย่างไร และควรนำมาเป็นแบบอย่างหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ นักเรียนได้รับความรู้และข้อคิดในเรื่องใดบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนจัดแข่งขันโต้วาทีในหัวข้อเรื่อง ธรรมะย่อมชนะอธรรม

นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
5. เรื่องท้าวท่ากาคำ

เล่าเรื่องโดย : นายมนัส สุขสาย ปราชญ์ชาวบ้านสาขาด้านภาษาและวรรณกรรม

ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีสองสามีภรรยาที่ยากจนคู่นี้ แต่งงานกันมา 7 ปี
แต่ยังไม่มีลูก ทั้งคู่จึงไปขอพรจากพระอินทร์ ดังนั้น ก่อนตั้งครรภ์แม่ได้ฝันว่ามีลูกแก้ว

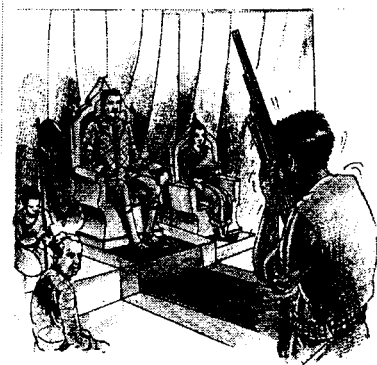
สีคำลอยลงมาอยู่ในปากของนาง ต่อจากนั้นลูกแก้วก็ลอยหนีไปพร้อมส่งแสงสว่างไปทั่วอาณาบริเวณ

ต่อมาไม่นานนักนางได้ตั้งครรภ์ และให้กำเนิดลูกเป็นชายรูปชั่วตัวดำมาก มีรูปร่างอัปลักษณ์เป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป แม้กระทั่งผู้เป็นแม่ก็เกลียดชัง จึงไม่ยอมเลี้ยงลูกชายไว้เพราะอับอายผู้คน จึงตัดสินใจเอาไปลอยแพในแม่น้ำ ทารกน้อยลอยแพอยู่ในน้ำได้ 7 วัน 7 คืน แพ้ก็ลอยมาติดกับชายหาดแห่งหนึ่ง พระอินทร์ทราบข่าวจึงส่งกาคำมาให้เป็นแม่นม กาคำพาไปอยู่ในป่าเมืองเบ็ญจาล และได้เลี้ยงดูอย่างลูกในไส้ ทะนุถนอมให้เติบโต จึงได้ชื่อว่าท้าวก้ำกาคำ เมื่อท้าวก้ำกาคำโตขึ้นเป็นหนุ่มจึงบอกลาแม่กาคำไปขออาศัยอยู่กับชายคนเฝ้าสวนของเจ้าเมือง

กล่าวถึงเจ้าเมืองเบ็ญจาล มีธิดาอยู่เจ็ดพระองค์ วันหนึ่งธิดาทั้งเจ็ดได้มาเที่ยวชมสวน ท้าวก้ำกาคำได้แอบดูธิดาทั้งเจ็ด แล้วเกิดนึกชอบนางลุนธิดาคนสุดท้ายของเจ้าเมือง

ท้าวก้ำกาคำมีความสามารถพิเศษคือ เป่าแคนได้ไพเราะมากและร้อยดอกไม้ ได้สวยงาม วันหนึ่งได้ร้อยดอกไม้เป็นรูปหนุ่มชายหนุ่มกับหญิงสาวเป็นสื่อความในใจ แล้วฝากไปให้นางลุน นางลุนประทับใจในฝีมือที่ประณีต จึงได้รับเอาไว้แต่ไม่ทราบว่า เป็นฝีมือของใคร

ครั้นถึงกลางคืน ท้าวก้ำกาคำได้เข้ามาเที่ยวและเป่าแคนดังไปทั่วเมืองเบ็ญจาล เสียงแคนอันแสนไพเราะของท้าวก้ำกาคำในเวลากลางคืนที่เงียบสงัดนั้น ลอยลมไปไกล จนถึงหูเจ้าเมืองและนางลุน อีกทั้งได้ยินเสียงของราษฎรในเมืองต่างเล่าลือกล่าวขานว่า เสียงแคนของท้าวก้ำกาคำมีความไพเราะ

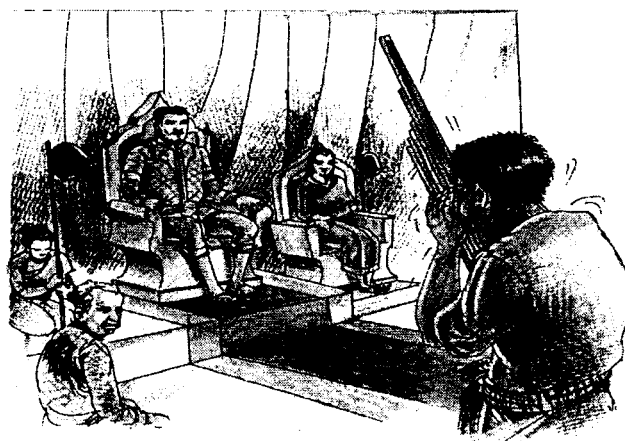
ดังนั้น เจ้าเมืองจึงได้รับสั่งให้ทหารนำท้าวก้ำกาคำเข้าเฝ้าและเป่าแคนถวาย ท้าวก้ำกาคำรู้สึกดีใจมากเหมือนมีพระมาโปรด ที่จะได้มีโอกาสเข้าเฝ้าและเห็นหน้านางลุน ดังนั้น เมื่อท้าวก้ำกาคำได้เข้าเฝ้าจึงตั้งใจเป่าแคนอย่างสุดฝีมือ จนเป็นที่โปรดปรานของเจ้าเมืองและนางลุน ท้าวก้ำกาคำมีโอกาสเข้าเฝ้าและเป่าแคนถวายเป็นประจำ อีกทั้งได้เห็นหน้า

นางลุนทุกวัน เกิดความรักขึ้นในใจจนไม่สามารถหักห้ามใจตนเองได้ จึงได้แอบเข้าไปหานางลุนหลายครั้ง จนกระทั่งได้นางลุนเป็นภรรยา

ท้าวกำกาคำรักและผูกพันต่อนางลุนมาก จึงส่งชายคนเฝ้าสวนไปสู่ขอนางลุนตามประเพณี เจ้าเมืองเห็นรูปร่างของท้าวกำกาคำแต่ภายนอกคิดรังเกียจ จึงแกล้งเรียกค่าสินสอดจำนวนมาก เช่น เงินแสนซั่ง ช้างหนึ่งพันเชือก ม้าหนึ่งพันตัว คนใช้หนึ่งพันคน สะพานเงิน สะพานทองจากบ้านของชายไปยังพระราชวัง

ด้วยอานิสงส์และความดีของท้าวกำกาคำที่ทำสะสมมาแต่ชาติปางก่อน ทำให้ท้าวกำกาคำพ้นจากเคราะห์กรรม ได้รับความช่วยเหลือจากพระอินทร์ลงจากสวรรค์มาช่วยถอดรูปเป็นชายหนุ่มรูปงาม และทำสะพานเงินสะพานทองไปยังพระราชวังจนสำเร็จ

ในที่สุด ค่าสินสอดที่เจ้าเมืองเบียดจาลต้องการ ท้าวกำกาคำก็หามาได้จนครบและสมหวังทุกอย่าง อีกทั้งท้าวกำกาคำได้กลายเป็นชายหนุ่มรูปงาม ดังนั้นเจ้าเมืองจึงอนุญาตให้ท้าวกำกาคำกับนางลุนได้อภิเษกสมรสตั้งปรารถนา เมื่อท้าวกำกาคำมีความสุขแล้วก็ไม่ลืมชายคนเฝ้าสวนที่เคยอุปการะ จึงสั่งให้ทหารไปรับชายคนเฝ้าสวนเข้าไปอยู่ในวังด้วยกัน อย่างมีความสุขตลอดไป

ข้อควรคิด

ท้าวท้าวคำ เป็นคนมีความรู้ความสามารถและทักษะหลายด้าน จึงทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น มีทักษะในการร้อยพวงมาลัย หรือเป่าแคน เป็นคนมีความตั้งใจจริง มุ่งมั่น เช่น เมื่อพระราชินีให้เป่าแคนถวาย ท้าวท้าวคำก็ตั้งใจเป่าแคนด้วยความยินดี และมีความไพเราะ หรือเป็นคนมีความพยายาม เช่น ตอนที่ไปสู้อองเชียงสือ พระราชินีให้สร้างสะพานเงินสะพานทองถวาย และเรียกสินสอดเงินทองมากมายก็ไม่ทอดอ่ พยายามทำงานทุกอย่างจนสำเร็จ

คำอธิบายศัพท์

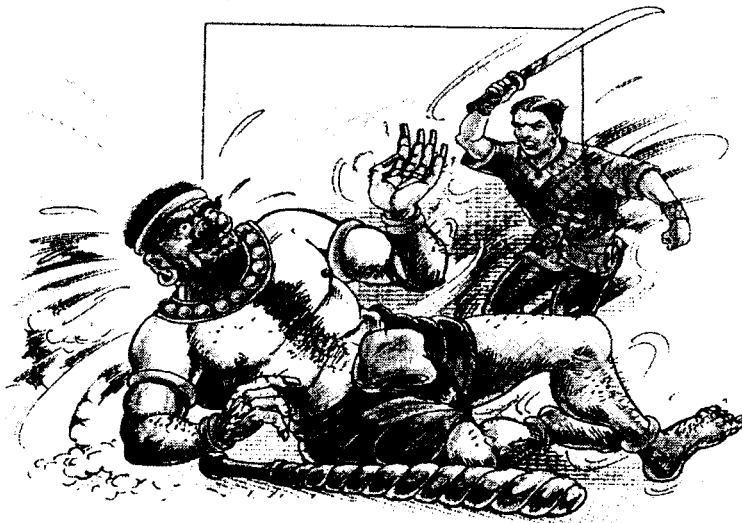
ชั่ง เป็นคำนาม	มาตราเงินตามวิธีประเพณี มีจำนวน 80 บาท
แคน เป็นคำนาม	เครื่องดนตรีชนิดหนึ่งทางถิ่นอีสานทำด้วยไม้ซางผูกเรียงกับเด้าแคนสำหรับเป่าเป็นเพลง
ทะนุดนอม (ทะ-นุ-ดะ-หนอม) เป็นกริยา	คอยเฝ้าระวังรักษาคอยประดับประคอง
ประณีต (ประ-ณี-ต) เป็นคำวิเศษณ์	ละเอียดลออ เรียบร้อย งดงาม
ประทับใจ เป็นคำกริยา	ติดอกติดใจ ผิงอยู่ในใจ
ปางก่อน เป็นคำนาม	ครั้ง คราว เมื่อ
สินสอด เป็นคำนาม	ทรัพย์สินที่ฝ่ายชายให้แก่ผู้ปกครองฝ่ายหญิงเพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส
อานิสงส์ (อา-นิ-ตง) เป็นคำนาม	ผลแห่งกุศลกรรมผลบุญ

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล เรื่องท้าวท่ากาคำ

1. นักเรียนคิดว่าคุณสมบัติข้อใดบ้างที่ส่งเสริมให้ท้าวท่ากาคำได้ก้าวหน้า มีโอกาสเข้าเฝ้าเจ้าเมือง
2. จากการที่ท้าวท่ากาคำประสบผลสำเร็จในชีวิตแล้ว ได้รับขยายคนเฝ้าสวนมาอยู่ด้วยกัน แสดงว่าท้าวท่ากาคำเป็นคนอย่างไร ควรถือเป็นแบบอย่างหรือไม่อย่างไร
3. นักเรียนคิดว่าจะมีวิธีอนุรักษ์การใช้เครื่องดนตรีไทย เช่น แคน จิม ซอ ได้อย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด
4. การที่นางลุนยอมเป็นภรรยาของท้าวท่ากาคำก่อนทำพิธีแต่งงานนักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร เพราะเหตุใด
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ นักเรียนได้รับความรู้และข้อคิดอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนศึกษา รวบรวมหรือสอบถามผู้ใหญ่ในท้องถิ่น เกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทย แล้วนำมาจัดนิทรรศการในโรงเรียน หรือนักเรียนคนใดมีเครื่องดนตรีไทย และสามารถเล่นดนตรีเหล่านั้นได้ นำมาสาธิตให้เพื่อนดู

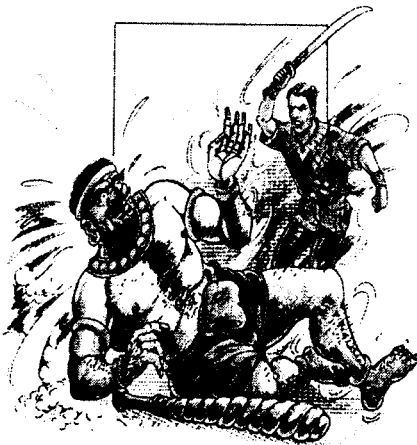
เล่าเรื่องโดย : นายมนัส สุขสาย ปราชญ์ชาวบ้านสาขาด้านภาษาและวรรณกรรม
 ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีหญิงสาวคนหนึ่งและเป็นโสด อาศัยอยู่ในเมืองสาเกตุนางเป็นคนดีมีศีลธรรม ชอบทำบุญตักบาตร ละเป็นคนขยันขันแข็งในการทำมาหากิน มีอาชีพหลักคือทำนา ว่างจากการทำนาก็ไปหาของป่ามาขาย จึงทำให้นางมีฐานะดี

อยู่มาวันหนึ่ง มีเทพบุตรองค์หนึ่งกำลังจะหมดอายุบนสวรรค์ จึงหาทางที่จะมาเกิดใหม่ในโลกมนุษย์ เมื่อครบกำหนด เวลากลางคืนเทวดาจึงแปลงกายลงมา เป็นช่างแกลิ่งเข้าไปเหยียบข้าวในนาของหญิงสาวให้เสียหายแล้วทำทีหนีไป โดยให้รอยเท้าปรากฏอยู่ เพื่อหญิงสาวจะได้โกรธและสะกดรอยตามเท้าช่างนั้นไป

เช้าวันรุ่งขึ้น หญิงสาวเห็นต้นข้าวในนาถูกเหยียบย่ำทำลายเสียหาย นางรู้สึกเสียใจและโมโหมาก เพราะข้าวกำลังออกรวงรอการเก็บเกี่ยว จึงสะกดรอยเท้าช่างไปเรื่อย ๆ ด้วยความเหน็ดเหนื่อยและหิว นางจึงดื่มน้ำในรอยเท่านั้น แล้วเกิดตั้งครรภ์ขึ้นในเวลาต่อมา

ครั้นนางคลอดลูกออกมาเป็นผู้ชาย นางได้ตั้งชื่อลูกว่าท้าวคันธนาม และได้เลี้ยงดูด้วยความรักและเอาใจใส่ทะนุถนอมอย่างยิ่ง พอท้าวคันธนามอายุได้ 7 ขวบ จึงพบว่ามันเป็นเด็กที่มี พละกำลังเรียวแรงมากเป็นพิเศษ ผิดแปลกจากเด็กในวัยเดียวกัน

ครั้งหนึ่ง ท้าวคันธนามพลัดหลงเข้าไปในเมืองยักษ์แห่งหนึ่ง ได้เกิดต่อสู้กับพญายักษ์พญายักษ์ แพ้จึงได้ยกทรัพย์สินสมบัติพร้อมทั้งไม้เท้าวิเศษ สามารถใช้เป็นชีวิตายได้ให้กับท้าวคันธนามเมื่อกลับถึงบ้าน ท้าวคันธนามได้นำทรัพย์สินสมบัติยกเว้นไม้เท้าวิเศษมอบให้กับมารดา สองแม่ลูกได้ใช้ทรัพย์สินสมบัติอย่างประหยัด และเห็นคุณค่าจนมีความสุขเรื่อยมา

ต่อมาไม่นาน เจ้าเมืองสาเกตุได้ทราบเรื่องราวของท้าวคันธนาม จึงส่งเสนาอำมาตย์ไปเชิญมาเข้าเฝ้า และเมื่อพระองค์ได้พินิจไตร่ตรองดู ก็ทราบว่าท้าว คันธนามเป็นผู้มีบุญมาเกิด จึงทรงรับไว้เป็นบุตรบุญธรรมพร้อมทั้งให้เข้ามาอยู่ในวังพร้อมด้วยมารดา

เมื่อท้าวคันธนามโตขึ้นเป็นหนุ่ม เจ้าเมืองสาเกตุจึงทรงยกพระธิดาให้เป็นภรรยา ต่อมาท้าวคันธนามคิดถึง และอยากจะได้เห็นหน้าผู้เป็นพ่อ จึงถามเรื่องราวของพ่อกับมารดา มารดาก็บอกว่าไม่ทราบว่าใคร แต่สันนิษฐานว่าคงจะเป็นช่าง

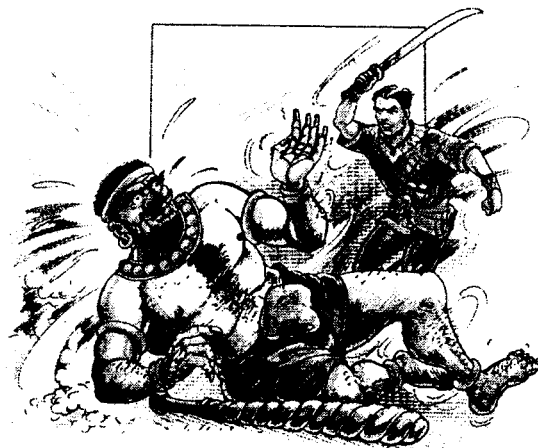
เพราะก่อนตั้งครรภได้ค้ำน้ำในรอยเท้าข้างเข้าไป เมื่อท้าวคันธนามได้ฟังเช่นนั้น จึงกราบลามารดาเพื่อเดินทางไปติดตามหาพ่อ

ต่อมา ท้าวคันธนามไปถึงเมืองร้างแห่งหนึ่ง ได้พบกลองใบใหญ่จึงลงตี ปรากฏว่ามีเสียงคนอยู่ในนั้น เมื่อเอาพระขรรค์กรีดกลองออกมาดู ก็พบธิดาของเจ้าเมืองร้างนั้น ถามไถ่ได้ความว่า พ่อแม่และราษฎรของนางถูกยักษ์จับกินฆ่าตายจนหมด เหลือเพียงนางคนเดียวที่รอดพ้นจากเงื้อมมือของยักษ์

ระหว่างนั้นยักษ์ได้ย้อนกลับเข้ามาเมืองร้างอีก และเกิดต่อสู้กับท้าวคันธนาม ท้าวคันธนามได้ใช้ไม้เท้าวิเศษเอาทางโคนชี้ไปทางยักษ์ ยักษ์คนนั้นตายทันที เอาทางปลายชี้ไปที่บิดา มารดาของธิดา และราษฎรที่ถูกยักษ์ฆ่าตาย ก็กลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาอีก เจ้าเมืองยินดีมากที่รอดตาย จึงยกพระธิดาให้เป็นชายาท้าวคันธนาม

หลังจากนั้น ท้าวคันธนามได้ลาเจ้าเมืองออกติดตามหาพ่อต่อไปอีก ได้สู้รบกับเจ้าเมืองต่าง ๆ มีชัยชนะทุกครั้ง ท้าวคันธนามเดินทางเป็นแรมเดือนแรมปีผ่านมาหลายเมือง ก็ไม่พบพ่อข้างเลย

ในที่สุด ท้าวคันธนามได้เดินทางมาถึงเมืองจัมปากนาคบุรี เข้าทำการสู้รบจนได้รับชัยชนะอีก จึงตั้งตนเป็นเจ้าเมืองครองราชย์สมบัติอยู่ในเมืองนี้สืบมา

ข้อควรคิด

ท้าวคันทนามเป็นคนรักแม่ มีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ และเป็นคนประหยัด รู้จักพอเพียง เช่น เมื่อท้าวคันทนามอาศัยอยู่กับแม่สองคน ไม่เคยทำให้แม่ลำบากใจ ถึงขนาดแม่ด้วยความรักและเอาใจใส่ เช่น เมื่อต่อสู้กับยักษ์จนชนะ ได้ทรัพย์สมบัติมากมายได้นำมาให้แม่ และรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สมบัติอย่างประหยัดไม่สุรุ่ยสุร่าย จนเจ้าเมืองสาเกตได้รับไว้เป็นนครบุญธรรม และให้นางแม่มาอยู่ในวังด้วยกันอย่างมีความสุข เมื่อดูแลแม่เรียบร้อยแล้ว ก็ขอออกเดินทางติดตามหาพ่ออีกครั้งหนึ่ง ทั้งที่ไร้ร่องรอย

คำอธิบายศัพท์

โคน เป็นคำนาม	ส่วนข้างต้นของสิ่งที่ยาวกลม เช่น โคนไม้
คุณค่า (คุณ-ค่า หรือ คุณ-นะ-ค่า) เป็นคำนาม	ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้น
เงื่อมมือ เป็นคำนาม	อำนาจที่ครอบงำจะไม่ให้หลุดพ้นไปได้
บุตรบุญธรรม เป็นคำนาม	เรียกลูกของคนอื่นซึ่งเอามาเลี้ยงเป็นลูกของตัวเอง
ประหยัด เป็นคำกริยา	ยับยั้ง ระมัดระวัง ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ
พินิจ (พิ-นิค) เป็นคำกริยา	พิจารณา ตรวจสอบ
พระขรรค์ (พระ-ขัน) เป็นคำนาม	อาวุธชนิดหนึ่งมีคม 2 ข้างที่กลางทั้งหน้าและหลัง เป็นสั้นเล็กคล้ายกุมรูปหอก
สันนิษฐาน (สัน-นิศ-ฐาน) เป็นกริยา	การคาดคะเน

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
เรื่องท้าวคันธนาม

1. ถ้านักเรียนเห็นข่าวในนาของตนถูกทำลาย นักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใด
2. ท้าวคันธนามมีพฤติกรรมอย่างไร ที่นักเรียนควรนำมาเป็นแบบอย่าง
3. กรณีที่คันธนามและมารดาใช้ทรัพย์สินสมบัติที่พญายักษ์มอบให้อย่างประหยัดและเห็นคุณค่า แสดงว่าสองแม่ลูกนี้มีคุณธรรมด้านใด ควรนำมาเป็นแบบอย่างหรือไม่ อย่างไร
4. จากนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างไร
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ ให้ความรู้และข้อคิดอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษา รวบรวมสำนวนไทยเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินเงินทองหรือสิ่งของมีค่าอื่น ๆ และบอกความหมายของสำนวนเหล่านั้น พร้อมวาดภาพประกอบทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก ยกตัวอย่างสำนวน เช่น ออมไว้ไม่ขัดสน ชักหน้าไม่ถึงหลัง เป็นต้น ส่งให้ครูตรวจสอบ แลกเปลี่ยนกันอ่าน นำไปจัดเป็นมุมหนังสือในห้อง

นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
7. เรื่องท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห

เล่าเรื่องโดย : นายหนุ่ม เย็นใจ ปราชญ์ชาวบ้าน

ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีครอบครัวเศรษฐีสองสามีภรรยา ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองพรหมนคร สองสามีภรรยาเป็นคนดีครองตนครองเรือนอยู่ในสังคมวัตถุทั้งสี่ คือ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตา อย่างเสมอต้นเสมอปลาย จนเป็นที่รักใคร่ของชาวเมืองพรหมนคร ด้วยความเป็นคนดีมีศีลธรรมของสองสามีภรรยา เจ้าเมืองของพรหมนครจึงได้พระราชทานรางวัลให้เป็นประจำทุกปี

ในอดีต ปู่ทวดของเศรษฐีหาทรัพย์สมบัติมาด้วยวิธีการไม่สุจริต มีการฉ้อโกงกรร โขกทรัพย์ พอมาถึงสมัยปู่ของของเศรษฐี ได้เห็นการกระทำของพ่อไม่ดี

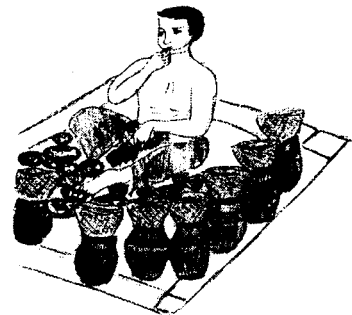
เกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาปจึงตัดสินใจครอบครองทรัพย์นั้นเพียงครั้งหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแบ่งให้เป็นทาน และได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงสมัยของท่านเศรษฐี

คืนวันหนึ่ง เศรษฐีและภรรยาฝันว่ามีเด็กผู้ชายมาขอเกิดเป็นลูก และขอทรัพย์สมบัติที่มีทั้งหมด เมื่อทั้งสองตกใจตื่นขึ้นมาต่างก็เล่าความฝันให้กันฟัง สิ่งที่น่าประหลาดใจก็คือ สองสามีภรรยาฝันเหมือนกันทุกประการ

ในเช้าวันต่อมา สองสามีภรรยาเศรษฐีจึงไปทำบุญที่วัด แล้วเล่าความฝันให้สมภารที่วัดฟัง สมภารบอกว่าเจ้าของทรัพย์สมบัติเก่าจะมาขออยู่ด้วย และขอให้ใช้เมตตาธรรมกับเขา

ต่อมาไม่นาน ภรรยาเศรษฐีได้ตั้งครรภ์ เมื่อครบเก้าเดือนก็คลอดลูกเป็นผู้ชาย ขณะที่หมอตำแยตัดสายรกของทารกนั้น ได้ทำพิธีจับเอาสายรกโยนขึ้นไปในอากาศทางทิศบูรพา ได้เห็นรุ่งกินน้ำเกิดขึ้น เป็นที่อัศจรรย์ของชาวเมืองที่ได้พบเห็น เศรษฐีจึงตั้งชื่อลูกชายว่า “ท้าว nämะสูง” หมายความว่า คนที่นำความเจริญรุ่งเรืองเข้ามา สองสามีภรรยารักลูกคนนี่มาก

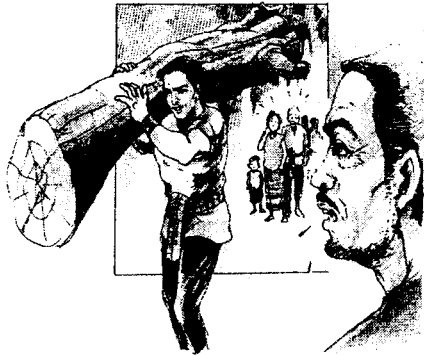
เมื่อท้าว nämะสูงอายุประมาณได้สิบขวบ เป็นเด็กที่กินข้าว และอาหารจุกมากผิเด็กปกติ ก็กินข้าวหมดครั้งละเจ็ดหวด อาหารครั้งละเจ็ดไห ชาวเมืองจึงเรียกท้าว nämะสูงว่า ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห จนกระทั่ง สองสามีภรรยาเศรษฐีมีฐานะยากจนลง

อยู่มาวันหนึ่ง สองสามีภรรยาได้ปรึกษากันว่าจะจัดการกับลูกชายคนนี้อย่างไรดี ด้วยความโมโหคิดว่าลูกชายเป็นยักษ์เป็นมารลงมาเกิด สามีจึงบอกว่าจะหาคนมาฆ่าลูกให้ตาย ภรรยารักสงสารลูกและเกรงกลัวต่อบาป จึงได้พยายามห้ามปรามสามีไว้ แต่ก็ไม่เป็นผล

ดังนั้น สามีจึงไปจ้างนายธนูมาลอบยิงลูก แต่ธนูธนูไม่ยอมออกจากคันธนู ทำให้พ่อประหลาดใจมาก แต่พ่อก็ยังไม่วางใจร้าย ได้ไปจ้างคนตัดไม้ให้ฆ่าลูกอีก คนตัดไม้จึงออกอุบายลวงท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไหไปตัดต้นไม้ใหญ่ที่ปลายนา เมื่อตัดต้นไม้ใกล้จะล้ม คนตัดไม้จึงบอกให้ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไหเข้าไปแบกต้นไม้ใหญ่ไว้ ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไหหลงเชื่อคนตัดไม้จึงรีบเข้าไปรับ

ทันใด ต้นไม้ก็ล้มทับท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหอย่างแรง จนผู้คนลอบมองไม่เห็นเขา คนตัดไม้คิดว่าท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหคงตายแล้ว จึงไปรับเงินค่าจ้างจากสองสามีภรรยา

ขณะเดียวกัน ท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหได้แบกท่อนไม้ผ่านหมู่บ้านเข้ามา เป็นที่แปลกประหลาดใจของชาวบ้าน คนตัดไม้และพ่อแม่ของท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหถึงกับเหงื่อแตก หน้าซีดตกใจมากจนทำอะไรไม่ถูก ท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหได้นำท่อนไม้เข้ามาทิ้งลงที่หน้าบ้าน และบอกว่าทำไมทุกคนเห็นแก่ตัว ไม่ช่วยกันหามท่อนไม้เลย พร้อมทั้งประกาศว่าตนไม่ได้เป็นยักษ์เป็นมาร

ตามที่พากันคิด แต่ตนเกิดมาเพื่อทวงหนี้ เมื่อครั้งปู่ทวดโกงคนอื่นมา เมื่อพูดจบท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหก็บอกให้พ่อแม่หาข้าวปลาอาหารมาให้กินเหมือนเดิม

จากวันนั้นเป็นต้นมา สองสามีภรรยาก็สำนึกผิด กลับเนื้อกลับใจไม่คิดจะฆ่าลูกอีก ยอมรับเวรกรรมและคำทำนายฝันตามที่ท่านสมภารได้บอกไว้

เมื่อท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหกินข้าวปลาอาหารมากเป็นประจำ ดังนั้น จึงทำให้ทรัพย์สมบัติที่สะสมไว้ของสองสามีภรรยาหมดสิ้น ในที่สุดสองสามีภรรยากลายเป็นคนยากจน

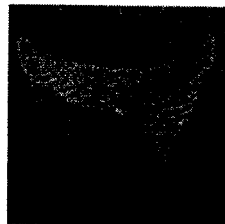
ครั้นเมื่อพ่อแม่ยากจนลง ท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหจึงได้กินข้าวปลาอาหารเช่นคนปกติ ช่วยพ่อแม่ทำงานอย่างขยันขันแข็งประกอบอาชีพสุจริต จนกระทั่งสองสามีภรรยา มีฐานะมั่นคงและร่ำรวยเป็นเศรษฐีเหมือนเดิมอีก

ข้อควรคิด

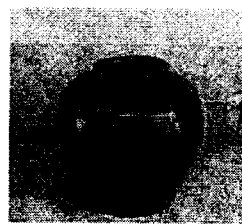
ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห เป็นคนมีความอดทน ให้อภัย และกตัญญูทดแทน เช่น พ่อให้ไปตัดต้นไม้ ก็ไม่เกียจคร้าน แยกไม้มาจนสำเร็จ ถึงแม้ทราบว่ามีคนปองร้ายก็ให้อภัย ไม่มี ความอวดพยายามต่อผู้ใด เมื่อพ่อแม่ตกทุกข์ได้ยาก ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไหก็ช่วยตั้งใจทำงาน ประกอบอาชีพสุจริต จนพ่อแม่มีฐานะร่ำรวย

คำอธิบายศัพท์

กรรโชกทรัพย์ (กั้น-โชก-จับ) เป็นคำกริยา	ขู่เอาด้วยกริยาหรือวาจาให้กลัว
ทิสบูรพา (ทิด-บุ-ระ-พา) เป็นคำนาม	ทิศตะวันออก
ทาน เป็นคำนาม	การรู้จักให้ สิ่งที่ให้
ปิยวาจา (ปิ-ยะ-วา-จา) เป็นคำวิเศษณ์	การพูดจาไพเราะ
สมภาร (สม-พาน) เป็นคำนาม	พระที่เป็นเจ้าอาวาสวัด
สมานัตตา (สะ-หมาน-นัต-ตา) เป็นคำกริยา	การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย
สังกหัตถุ (สัง-กะ-หะ-วัด-ถุ) เป็นคำนาม	ความเกื้อกูล การสงเคราะห์ ความเอื้อเฟื้อ แนวปฏิบัติการเกื้อกูล มี 4 ประการ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา และสมานัตตา
สายรก (สาย-รก) เป็นคำนาม	สายหล่อเลี้ยงเด็กในครรภ์มารดา
สุจริต (สุค-จะ-หริต) เป็นคำนาม	ความประพฤติชอบ
หวด เป็นคำนาม	ภาชนะที่จักสานด้วยไม้ไผ่ สำหรับนั่ง ข้าวหรือสิ่งของ
ไห เป็นคำนาม	ภาชนะเคลือบดินเผา มีปากเล็กก้นเล็ก กลางป่อง สำหรับใส่เกลือปลา เป็นต้น
อสังกรรย์ (อิด-สะ-จับ) เป็นคำวิเศษณ์	แปลก ประหลาด

หวด

ไห

กิจกรรมท้ายบท

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล

เรื่องท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไห

1. การทำคลอดในนิทานพื้นบ้านเรื่องท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหเปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบัน นักเรียนคิดว่าแตกต่างและเหมือนกันอย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นพ่อแม่ของท้าวเจ็ดหอคเจ็ดไหจะทำอย่างไร เมื่อลูกชายกินอาหารมากผิดปกติ
3. การที่สงสามีภรรยาเศรษฐีได้จ้างคนมาทำร้ายลูกชายของตนเอง สาเหตุเพราะลูกชายกินจุ นักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำเกินกว่าเหตุ หรือไม่อย่างไร
4. ให้นักเรียนเลือกตัวละครที่ชอบที่สุด และไม่ชอบที่สุดในเรื่อง แล้วบอกเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงชอบ และไม่ชอบตัวละครนั้น
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ ให้ความรู้และข้อคิดอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนศึกษา หรือสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านของไทย รวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่ บอกวิธีทำ และประโยชน์ของอาหารชนิดนั้น จัดแสดงนิทรรศการ และช่วยกันสาธิตการทำอาหารพื้นบ้านของไทย

เล่าเรื่องโดย : นายมนัส สุขสาย ประชาชนบ้านสาขาด้านภาษาและวรรณกรรม

ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

นานมาแล้ว มีเด็กกำพร้าคนหนึ่งอาศัยอยู่ในเมืองพาราณสี เมื่อยังเป็นเด็กได้เที่ยวขอทานชาวบ้านกิน ครั้นโตขึ้นเป็นหนุ่มจึงประกอบอาชีพทำนาทำไร่เลี้ยงตัวเอง

อยู่มาวันหนึ่ง มีสัตว์ชนิดต่าง ๆ ได้เข้าไปในนาของชายหนุ่มและกัดกิน และทำลายข้าวซึ่งกำลังออกรวงเสียหายหมด เขาจึงทำเครื่องดักสัตว์ แต่ดักไม่ได้สักตัว

ถูกสัตว์เหล่านั้นทำลายหมด เขาจึงไปขอสายไหมจากยายคนเฝ้าสวนของพระราชามาทำเครื่องดักสัตว์ปรากฏว่า เมื่อเอาสายไหมมาทำเป็นเครื่องดักสัตว์ ดักสัตว์อะไรก็ได้หมดไม่ว่าจะเป็นช้าง เสือ อีเห็น พญาเหยี่ยวรุ้ง และผีน้อย ตอนที่จับช้างได้ ช้างได้ร้องขอชีวิตไว้แล้วถอดงาให้เป็นค่าตอบแทน ส่วนสัตว์อื่น ๆ ขอเป็นลูกน้อง และสัญญาว่า เมื่อชายหนุ่มมีเรื่องเดือดร้อนคราใดจะออกมาช่วยเหลือ

สำหรับงาช้างนั้น ชายกำพร้านำไปเก็บไว้ที่บ้าน เมื่อชายกำพร้าไม่อยู่ออกไปทำงานในไร่ จะปรากฏว่า มีหญิงสาวที่สวยงามชื่อนางสีดาออกมาจากงาช้างคอยหาข้าวปลาอาหาร ทำความสะอาดบ้านเรือนให้ เมื่อชายหนุ่มกลับมา นางก็จะรีบหลบเข้าไปอยู่ในงาช้างเหมือนเดิม ทำให้ชายหนุ่มเกิดความสงสัยในเหตุการณ์ดังกล่าวแต่ยังจับตัวหาหน้กาเขาไม่ได้ ว่าเป็นฝีมือของใครที่ทำอาหารและดูแลบ้านเรือนให้

วันหนึ่งนางสีดาถูกชายกำพร้าจับได้ เขาจึงทุบงาช้างนั้นเสียแหลกละเอียด ทำให้นางสีดาหลบเข้าไปอยู่ในงาช้างนั้นไม่ได้อีก ต่อมานางจึงตกเป็นภรรยาของชายกำพร้า

กล่าวถึง เจ้าเมืองพาราณสีทราบกิตติศัพท์ความงามของนางสีดา จึงคิดหาทางพาไปเป็นชายาของตน ถ้าจะใช้วิธีล่อเอานางไป ก็เกรงชาวบ้านจะติฉินนินทา จึงทำชายกำพร้าแข่งขันในเรื่องต่าง ๆ ชายกำพร้ารู้ตัวดีว่า ถึงอย่างไรตนก็คงแข่งขันสู้เจ้าเมืองไม่ได้ จึงส่งข่าวขอความช่วยเหลือจากบรรดาสัตว์ที่เคยดักได้แล้วปล่อยให้มาช่วย

การแข่งขันในครั้งแรก ได้แก่ แข่งชนวัว เสือแปลงมาเป็นวัวช่วยชายกำพร้า วัวเข้าชนวัวของเจ้าเมืองจนแพ้ ครั้งที่สองได้แก่ แข่งชนไก่ อีเห็นแปลงมาเป็นไก่แล้วจิกไก่ของเจ้าเมืองจนตาย ครั้งที่สามได้แก่ แข่งเรือ พญาเหยี่ยวรุ้งแปลงมาเป็นเรือ วิ่งได้เร็วและแรงมาก จนทำให้เรือของเจ้าเมืองล่ม จมลงไปในน้ำ หลังจากนั้นพญาเหยี่ยวรุ้งได้จับเจ้าเมืองและผีพายกินเป็นอาหาร

เมื่อเจ้าเมืองสิ้นพระชนม์ไปเป็นผีในเมืองนรก และได้บ่วงลัวตัวหนึ่งมาเป็นพรรคพวก เจ้าเมืองยังไม่หมดกิเลสต้องการแก้แค้นชายกำพร้า จึงให้บ่วงลัวช่วยเหลือ โดยส่งเสียงร้องเรียกวิญญาณของนางสีดา ร้องครั้งแรกทำให้นางไม่สบาย

เจ็บไข้ได้ป่วย ร้องครั้งที่สองทำให้นางสีดาสลับสไล ร้องครั้งที่สามทำให้นางสีดา เสียชีวิต ในที่สุดวิญญานของนางสีดาก็ได้ไปอยู่ร่วมกับผีเจ้าเมือง

ครั้งนางสีดาเสียชีวิต ชายกำพร้าได้ไปขอความช่วยเหลือจากผีน้อย ผีน้อยแนะนำว่าอย่าเพิ่งเผาศพของนางสีดา คนจะไปสืบดูว่าวิญญานของนางสีดาอยู่ที่ไหน เมื่อผีน้อยไปสืบดูจึงทราบเรื่องทั้งหมด และเห็นว่าถ้าเล่นงานบ้างแล้วได้ทุกอย่างก็จะจบ ดังนั้นผีน้อยจึงวางแผนเข้าไปตีสนิทกับบ้างแล้วจนสนิทคุ้นเคยกัน

จากนั้นผีน้อยก็สานช่องด้วยไม้ไผ่แล้วลองให้ บ้างแล้วเข้าไปอยู่ข้างใน เพื่อให้ใช้เท้าถีบช่องไม้ไผ่ เป็นการทดสอบว่าช่องจะแน่นหนาทนทานได้ขนาด ไหน ปรากฏว่าช่องแตกขาดใช้ไม่ได้ ผีน้อยจึงสาน ช่องใหม่ด้วยลวด แล้วบอกให้บ้างแล้วเข้าไปในช่อง ยันดูอีกที ครั้งนี้ปรากฏว่าช่องแน่นหนา ไม่แตกขาด ผีน้อยจึงรีบปิดฝาช่องไปให้ชายกำพร้า แล้วบังคับ ให้บ้างแล้วร้องเรียกวินญานของนางสีดาให้กลับคืนมา

ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งจะฆ่าเสียบ้างแล้วจำต้องส่งเสียงร้องเรียกวินญานของนางสีดาให้ กลับคืนมา ร้องครั้งแรกทำให้นางสีดาเคลื่อนไหวได้ ร้องครั้งที่สองนางสีดาฟื้นคืนได้ สติ ร้องครั้งที่สามนางสีดากลับเป็นคนปกติทุกอย่าง

หลังจากนั้นชายกำพร้าได้หลอกให้บ้างแล้วแลบลิ้นออกมา บ้างแล้วหลงกล ได้แลบลิ้นออกมาให้ดู ชายกำพร้าจึงตัดลิ้นบ้างแล้วเสีย เพื่อไม่ให้มันร้องเรียกวินญาน ของคนไปอีก บ้างแล้วจึงร้องไม่ซัดตั้งแต่นั้นมา ส่วนลิ้นของบ้างแล้วตัวนั้นได้ไปติดที่ ปลายใบพลู เพราะฉะนั้นเวลาคนกินหมากต้องเคี้ยปลายใบพลูออก มิฉะนั้นจะรู้สึกกิน หมากไม่อร่อย

ในที่สุด พวกเสนาอำมาตย์และชาวเมืองได้พร้อมใจกัน เชิญชายกำพร้า เป็นกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองแทนเจ้าเมืองที่สิ้นพระชนม์ไปแล้ว มีนางสีดาเป็นชายา และได้ผีน้อยเป็นที่ปรึกษา ครองราชสมบัติอย่างมีความสุขตลอดกาลนาน

ข้อควรคิด

กำพร้าผีน้อย เป็นคนมีความเมตตาปราณี อภัยให้คนอื่นเสมอ เช่น เมื่อคักสัตว์ที่มาทำลายต้นข้าวได้ก็ปล่อยไป ไม่คิดทำร้าย ดังนั้น เมื่อกำพร้าผีน้อยประสบปัญหาพวกสัตว์เหล่านี้ จึงออกมาช่วยเหลือ หรือทราบบว่าเจ้าเมืองต้องการภรรยาของตนและคอยกั้นแกล้งเขาตลอดเวลา กำพร้าผีน้อยก็ให้อภัยเสมอ จนกระทั่งเจ้าเมืองสิ้นพระชนม์ด้วยฝีมือของตนเอง นอกจากนี้ กำพร้าผีน้อยยังเป็นคนช่างสังเกต ฉลาดรู้จักเลือกใช้คนให้ถูกกับความรู้ความสามารถ เช่น เจ้าเมืองชวนแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ กำพร้าผีน้อยก็เลือกสัตว์ให้มาช่วยตามความสามารถของสัตว์นั้น จนชนะและประสบความสำเร็จทุกครั้ง

คำอธิบายศัพท์

กรรโชกทรัพย์ (กั้น-โชก-จับ) เป็นคำกริยา	ขู่เอาด้วยกิริยาหรือวาจาให้กลัว
กิตติศัพท์ (กิด-ติ-สัพ) เป็นคำนาม	เสียงเล่าลือ เสียงขกย่อง
กิเลส (กิ-เลศ) เป็นเป็นคำนาม	เครื่องทำใจให้เศร้าหมอง ได้แก่ โลก โภจ โภช หลง
คติน เป็นคำกริยา	ซึ่งข้อบกพร่อง
บังฉ้ว เป็นคำนาม	สัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่งหน้าคล้ายกระรอก อยู่ตามโพรงไม้ เป็นบางชนิดใหญ่ สามารถบินไปมาได้ไกล เชื่อกันว่า สามารถร้องเรียกวินญาณได้
ผีน้อย เป็นคำนาม	เชื่อว่าเป็นผืนชนิดหนึ่ง หน้าเหมือนคนมี แต่ศีรษะ อาศัยอยู่ใกล้หนองน้ำ ชอบ กินปลาเป็นอาหาร
ตายโหม เป็นคำนาม	เส้นด้ายขาว ๆ ที่ทำจากตัวไหม
เหยี่ยวรุ้ง เป็นคำนาม	ชื่อนกจำพวกหนึ่งมีขนาดใหญ่ ชอบกิน สัตว์เป็นอาหาร
อิเห็น เป็นคำนาม	ชื่อสัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่งที่เลี้ยงลูกด้วยนม หน้าขาว ปากเล็ก

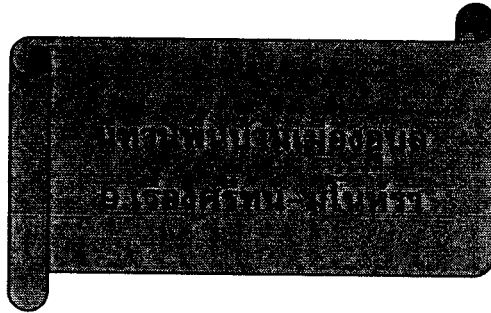
กิจกรรมท้ายบท

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
เรื่องกำพำผีน้อย

1. ชายกำพำมีพฤติกรรมอย่างไร ที่นักเรียนควรนำมาเป็นแบบอย่าง
2. การที่เจ้าเมืองพาราณสีต้องการนางสีดามาเป็นภรรยาของตน นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. จากการที่บางลัวถูกชายกำพำหลอกตัดลิ้น ตรงกับสำนวนไทยว่าอย่างไร
4. นักเรียนคิดว่า การเล่นกีฬาของไทยในนิทานเรื่องกำพำผีน้อยเปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบัน แตกต่างและเหมือนกันอย่างไรบ้าง
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ ให้ความรู้และข้อคิดอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษา และรวบรวมกีฬาพื้นบ้านของไทย นำมาจัดนิทรรศการ หากมีโอกาสดูแข่งขันการเล่นกีฬาพื้นบ้านของไทย

เล่าเรื่องโดย : นายสวิง บุญเจิม ปราชญ์ชาวบ้านสาขาด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี
 ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว พระยาอาทิตย์เป็นเจ้าครองเมืองเป็งจาด พระมเหสีได้ประสูติพระโอรสมีพระนามว่า ศรีทนต์ ตอนประสูติพระโอรสศรีทนต์ได้มีธนูออกมาด้วย เมื่อทรงเจริญวัยขึ้นทรงเป็นผู้มีฤทธิ์เดชมากผิจากมนุษย์ทั่วไป

เมื่อศรีทนมมีพระชนมายุได้ 15 พรรษา พระยาอาทิตย์ได้สถาปนาให้เป็น
กษัตริย์ขึ้นครองราชย์แทนพระองค์ พระนามว่าพระยาศรีทนม

วันหนึ่งมีนายพรานชื่อบุญได้เข้าป่าล่าสัตว์แล้วพบพญานาคชื่อ กิตินาค
กำลังเสว้าโศกเสียใจที่พระธิดาของตนถูกผีเสื้อยักษ์จับไป

นายพรานบุญถามถึงสาเหตุที่ทำให้พญานาคเสว้าโศกนัก พญากิตินาคได้
เล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ฟัง แล้วขอร้องให้นายพรานช่วยเหลือ นายพรานบุญเกิดความ
สงสารจึงรับปากจะไปปราบผีเสื้อยักษ์ พุดลอบใจให้พญากิตินาคใจเย็น ๆ ไม่ต้องเป็น
ห่วง ตนจะนำพระธิดากลับคืนมาให้จงได้

ต่อจากนั้น นายพรานบุญก็รีบเดินทางออกติดตามผีเสื้อยักษ์ ด้วย
ความสามารถในการสะกดรอยและรู้จักทางลัด จึงสามารถตามผีเสื้อยักษ์ไปทันภายใน
เวลาไม่นาน ได้ต่อสู้กับผีเสื้อยักษ์ ผีเสื้อยักษ์สู้นายพรานบุญไม่ได้ จึงยอมปล่อยธิดา
พญานาคออกมาแต่โดยดี จากนั้นนายพรานบุญก็พาธิดาไปส่งคืนพญากิตินาค พญากิตินาค
ดีใจมากที่ได้ธิดากลับคืนสู่อ้อมกอด จึงตอบแทนบุญคุณนายพรานบุญด้วยแก้ว
แหวนเงินทองและบ่วงบาศเครื่องจับสัตว์

นายพรานบุญรับมอบสิ่งของ ด้วยความ
ยินดี แล้วเดินทางต่อไปจนถึงสระโบกขรณี ได้แลเห็น
เหล่านางกินรีที่นั่นเล่นน้ำกันอย่างมีความสุข และ
เปลื้องเปลือย เมื่อนายพรานบุญพินิจพิศดูได้สังเกตเห็นว่า
นางกินรีมีรูปร่าง และผิวพรรณสวยงามมาก จึงต้องการ
จะนำนางกินรีไปถวายพระยาศรีทนมเจ้าเมืองเป็งจาลสัก
หนึ่งตน แต่พรานไม่ทราบวิธีที่จะจับเหล่านางกินรีได้

จึงเข้าไปนมัสการฤาษี ซึ่งตั้งอาศรมอยู่ในป่าลึกนั้น แล้วถามฤาษีถึงวิธีจับนางกินรี ฤาษี
บอกว่าต้องใช้บ่วงบาศของพญา นาคเท่านั้น เมื่อนายพรานบุญทำตามคำแนะนำแล้ว
จึงสามารถจับกินรีได้หนึ่งตนตามความประสงค์ ชื่อนางมโนห์ราเป็นธิดาคนสุดท้าย
ของพระเจ้าหลวงแห่งเมืองภูเขเงินอันไกลโพ้น

ต่อจากจากนั้น นายพรานบุญได้พานางมโนห์ราไปถวายพระยาศรีทนม
พระยาศรีทนมทรงปีติยินดียิ่งนัก ตกหลุมรักนางมโนห์ราทันที นางมโนห์ราก็

เช่นเดียวกัน ด้วยความรักที่มีต่อนางมโนห์รา พระยาศรיתนจึงได้มอบแหวนของพระองค์ให้กับนาง และแต่งตั้งนางมโนห์ราเป็นพระชายา ครองรักอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขเรื่อยมา

อีกไม่นาน เมืองเบ็ญจาลเกิดโจรผู้ร้ายชุกชุม สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนไปทั่วทุกหัวระแหง พระยาศรיתนจึงออกปราบปรามโจรผู้ร้าย ในระหว่างนั้น พระยาอาทิตย์ทรงนิมิตร้าย จึงสั่งให้โอรสหลวงทำนาย โอรสหลวงได้กราบทูลว่า นิมิตร้ายจะแก้ให้หายได้ด้วยการบูชาขัณฑ์สังเวศน์ด้วยชีวิตของนางมโนห์ราเท่านั้น นางมโนห์ราแอบได้ยืมการสนทนาโดยบังเอิญทราบว่าจะถูกฆ่าเพื่อบูชาขัณฑ์ จึงคิดปีกบินกลับไปยังเมืองของตน โดยระหว่างทางได้แวะกราบลาญาติ ด้วยความน้อยใจพระสวามี นางมโนห์รา จึงฝากคืนแหวนให้พระยาศรיתนด้วย

เมื่อพระยาศรיתนเสร็จจากการปราบโจรผู้ร้ายแล้ว ก็รีบเสด็จกลับเข้าวัง และได้ทรงทราบเรื่องที่นางมโนห์รากลับบ้านเกิดที่เมืองภูเขากเงิน พระยาศรיתนจึงเสด็จออกติดตามชายา ได้แวะพักและนมัสการญาติ ญาติได้บอกหนทางที่จะไป พร้อมมอบแหวนที่นางมโนห์ราฝากไว้ให้พระยาศรיתนด้วย

การเดินทางไปเมืองภูเขากเงินแสนลำบาก แต่พระยาศรיתนมีความอดทนและไม่ย่อท้อ พยายามค้ำคั้นไปจนถึงเมืองภูเขากเงิน เมื่อไปถึง พระองค์ได้พบกับอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ คือพระยาหลวงบิดาของนางกนิรีไม่ยอมรับพระยาศรיתนเป็นราชบุตรเขย เว้นเสียแต่จะผ่านการทดสอบฝีมือ เรื่องการใช้อาวุธเท่านั้น

ในที่สุด พระเจ้าหลวงทรงพอพระทัยในฝีมือ และยอมรับในความสามารถของพระยาศรיתน จึงได้จัดงานอภิเษกสมรสระหว่างพระยาศรיתนกับนางมโนห์รา ทั้งสองพักอยู่ในภูเขากเงินได้ชั่วคราว จากนั้นจึงกราบลาพระเจ้าหลวงกลับเมืองเบ็ญจาล และปกครองบ้านเมืองอย่างมีความสุขสืบไป

ข้อคิด

ท้าวศรีทนต์ เป็นคนที่มีความพยายามและอดทน มีความรู้ความสามารถเรื่องฝีมือการใช้ อาวุธ และซื่อสัตย์ต่อภรรยา จนประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น เมื่อทราบว่าชายาหนี ออกจากวังกลับบ้านเกิด ท้าวศรีทนต์ได้เสด็จออกติดตามชายา ทั้งที่หนทางไปด้วยความ ยากลำบาก และมีอุปสรรคมากมายในการได้พบชายา ก็ไม่ละความพยายามต่อสู้จน สำเร็จ เป็นที่ขอมรับของบุคคลอื่น

คำอธิบายศัพท์

กัณรี (กัณ-นะ-รี) เป็นคำนาม	อมนุษย์ในนิยาย มี 2 ชนิดด้วยกัน ชนิดหนึ่งเป็นครึ่งคนครึ่งนก ท่อนบนเป็นคน ท่อนล่างเป็นนก อีกชนิดหนึ่งมีรูปร่างเหมือนคน เมื่อจะไปไหนมาไหนก็ใช้ปีกใส่หางบินได้ด้วย
นั้ตถาร (นะ-นั้ด-สะ-กาน) เป็นคำนาม	การแสดงความอ่อนน้อม การกราบไหว้ และเป็นคำที่ใช้ขึ้นต้น และลงท้ายจดหมายที่มีไปถึงพระภิกษุสงฆ์
บ่วงบาศ (บ่วง-บาศ) เป็นคำนาม	เชือกที่ทำเป็นวงสำหรับคล้องรุกเข้าออกได้
บุชายัญ (บุ-ชา-ยัญ) เป็นคำกริยา	การบูชาของพราหมณ์อย่างหนึ่ง
สะกดยอย เป็นคำกริยา	ตามไปคิด ๆ โดยไม่รู้ตัว
สังเวย เป็นคำกริยา	บูชาเทวดาด้วยเครื่องสังเวยและดอกไม้รูปเทียน เป็นต้น
โศรหลวง (โศร-หลวง) เป็นคำนาม	ผู้พยากรณ์โดยอาศัยดาราศาสตร์เป็นหลัก เป็นที่ปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดิน

กิจกรรมท้ายบท

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
เรื่องศรีทนต์-มโนห์รา

1. นักเรียนคิดว่านายพรานบุญมีพฤติกรรมอย่างไร และควรนำมาเป็นแบบอย่างหรือไม่อย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นนางมโนห์ราควรทำอย่างไร เมื่อรู้ตัวว่าจะถูกฆ่าบูชาญ
3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรจากกรณีที่พระยาอาทิตย์นิมิตรร้าย แล้วโอรสหลงกราบทูลว่าต้องฆ่านางมโนห์ราตั้งเวรผี เพื่อแก้นิมิตรร้าย
4. นักเรียนคิดว่าพระยาศรีทนต์มีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ ให้ความรู้และข้อคิดอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเขียนจดหมายถึงพระภิกษุในวัดของท้องถิ่นนักเรียน เพื่อเชิญท่านมาโรงเรียน บรรยายธรรมะเกี่ยวกับเรื่องบาปบุญ หรือเรื่องใดก็ได้ที่เห็นสมควร

นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
10. เรื่องท้าวบุษบา

เล่าเรื่องโดย : นายมนัส สุขสาย ปราชญ์ชาวบ้านสาขาด้านภาษาและวรรณกรรม

ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีผู้นำหมู่บ้านเป็นกำนันชื่อตาแสง ภรรยาชื่อนางบัวไข และมีลูกชายหนึ่งคนชื่อท้าวบัวพันชั้น ครั้นลูกชายอายุได้ 12 ปี ตาแสงได้เสียชีวิตลง นางบัวไขจึงเป็นม่ายเลี้ยงดูลูกชายคนเดียว

เมื่อท้าวบัวพันชั้นโตขึ้นเป็นหนุ่ม นางบัวไขได้ไปสู้ออกหญิงสาวชื่อนางปีดทุมมา ลูกสาวของพระยาคนหนึ่งมาเป็นภรรยาของท้าวบัวพันชั้น พระยามีความยินดีเช่นกัน ตอบตกลงทันที

หลังจากท้าวบัวพันชั้นได้แต่งงานอยู่กับนางปีดทุมมาแล้ว ต่อมาเมื่อลูกชายหนึ่งคน ชื่อท้าวบุษบา เมื่อท้าวบุษบาอายุได้ 6 ปี พ่อและแม่ได้เสียชีวิต ท้าวบุษบาจึงอาศัยอยู่กับยาย ต่อมาฐานะทางครอบครัวก็ยากจนลง มีวันหนึ่งท้าวบุษบาไป

ตกปลา แล้วได้ปลามาเป็นจำนวนมาก จึงทำเป็นปลาร้าและปลาเค็มแจกให้เพื่อนบ้านกิน อีกส่วนหนึ่งเก็บไว้ขาย เมื่อถึงคราวพวกพ่อค้าจะเอาสิ่งของไปขายยังเมืองอื่น ท้าวบุญบาจึงเอาปลาร้าและปลาเค็มไปฝากขายกับพ่อค้า แต่พ่อค้าไม่รับบอกว่ามันหนักและไม่มีที่จะเก็บ อีกทั้งปลาร้าและปลาเค็มมีกลิ่นเหม็นด้วย

ท้าวบุญบาจึงเปลี่ยนพ่อค้าคนใหม่โดยเอาปลาร้า และปลาเค็มไปฝากขายกับพ่อค้าสำเภา พ่อค้าสำเภาเอาไปขายที่เมืองพาราณสีแต่ขายไม่ได้ พ่อค้าสำเภาจึงคิดว่าพรุ่งนี้ก่อนเดินทางกลับ จะเอาไปทำบุญแจกให้ชาวบ้านกิน

พระอินทร์ส่งสารท้าวบุญบา เมื่อถึงตอนกลางคืนจึงได้ลงมาเอาของทิพย์ใส่ในไหปลาร้าและปลาเค็ม ทำให้ปลาร้าและปลาเค็มหอมไปทั่วเมือง พ่อค้าสำเภาจึงแบ่งเอาปลาร้าและปลาเค็มไปถวายพระราชินี พระราชินีได้เสวยปลาเหล่านั้นแล้วรู้สึกพอพระทัยจึงตอบแทนด้วยการใส่แก้วแหวนเงินทองสิ่งของมีค่าลงไปในไห แล้วส่งคืนกลับไป พ่อค้าสำเภาก็นำเอาไหมาคืนให้ท้าวบุญบาโดยมิได้สนใจ ท้าวบุญบาเขาก็ไม่ได้เปิดดูไหเช่นกัน แต่ได้นำไหใบนั้นไปตั้งไว้บนหัวเตียงบูชาทุกคืน

อยู่มาวันหนึ่ง พ่อค้าสำเภาจะไปค้าขายที่เมืองราชคฤห์อีก ท้าวบุญบาจึงฝากไหปลาร้าไหเดิมที่บูชาทุกคืนนั้น ไปถวายพระยาคุมวางฟ้าฮ่วนเจ้าเมืองราชคฤห์ เมื่อพระยาคุมวางฟ้าฮ่วนเปิดดูไหได้พบสิ่งของมีค่ามากมายเช่นนั้น จึงให้โหรทำนายดู จึงทราบว่าท้าวบุญบาเป็นผู้มีบุญ จึงได้ยกลูกสาวชื่อนางมาดฟ้าผู้มีสิริโฉมงดงามให้ โดยให้นางมาดฟ้าซ่อนตัวอยู่ในโพรงงาช้างทิพย์ แล้วมอบงาช้างผ่านพ่อค้าสำเภาไปให้ท้าวบุญบา ท้าวบุญบาได้รับงาช้างแล้วก็เอาไปเก็บรักษาไว้อย่างดี ต่อมานางมาดฟ้าได้ปรากฏตัวออกมาให้เห็น ทั้งสองจึงได้ครองรักกันอย่างมีความสุข

ต่อมาภคิตศัพท์ความงามของนางมาดฟ้าได้เล่าลือไปถึงเมืองเมืองพรหมทัต เจ้าเมืองอยากได้นางมาดฟ้ามาเป็นชายาของตน จึงพยายามคิดหาแผนการที่จะทำให้ท้าวบุญบาตาย ดังนั้น พระราชาจึงแกล้งใช้ให้ท้าวบุญบาไปเอาสิ่งของที่หาได้ยาก เช่น น้ำมันเสือโคร่ง น้ำมันราชสีห์และน้ำมันช้าง เป็นต้น ถ้าหาไม่ได้ท้าวบุญบาต้องถูกประหารชีวิต แต่ท้าวบุญบาก็รอดตายมาได้ทุกครั้ง

จนกระทั่งวันหนึ่ง พระเจ้าพรหมทัตได้
 แก่ลั้งใช้ท้าวบุษบาไปเอาแก้วแหวนเงินทองสิ่งของ
 มีค่าที่ตนเคยทำบุญไปให้คนตายเมื่อหลายปีก่อนใน
 เมืองนรกและสวรรค์ ท้าวบุษบาไม่กล้าขัดจีน
 ตอบตกลงรับปากพระเจ้าพรหมทัตทันที โดยขอ
 เวลา 7 วัน และมีนางมาดฟ้าเป็นผู้ช่วย
 ต่อจากนั้นนางมาดฟ้าได้ไปขอยืมแก้วแหวนเงิน

ทองสิ่งของมีค่า จากพระยาตุมวางฟ้าส่วนผู้เป็นบิดา และได้นำไปซ่อนไว้ก่อน
 หลังจากนั้นท้าวบุษบาก็ให้ทหารมัดแขนมัดขาตน แล้วโยนเข้ากองไฟ

เมื่อครบกำหนด 3 วัน นางมาดฟ้าได้ออน้ำมนต์ชุบชีวิตซึ่งสามารถชุบ
 ชีวิตได้เพียงครั้งเดียว นำน้ำมนต์นั้นไปรดกองอิฐของท้าวบุษบาชุบชีวิตของท้าวบุษบา
 ขึ้นมาใหม่โดยไม่ให้เจ้าเมืองพรหมทัตเห็น หลังจากนั้น ท้าวบุษบาจึงนำแก้วแหวนเงิน
 ทองสิ่งของมีค่า ที่ขี้มมาจากพระตุมวางฟ้าซ่อนออกจากที่ซ่อน แล้วนำมาถวายเจ้าเมือง
 พรหมทัต เจ้าเมืองคิดว่าท้าวบุษบาสามารถไปนรกสวรรค์จริง และนำแก้วแหวนเงินทอง
 มาได้ จึงเกิดความโลภอยากจะไปบ้างเช่นกัน จึงสั่งให้ทหารจับมัดแขนมัดขาของ
 พระองค์ แล้วโยนเข้ากองไฟ ปรากฏว่าเจ้าเมืองพรหมทัตสิ้นพระชนม์ไม่ฟื้นขึ้นมาอีกเลย

ดังนั้น เมืองพรหมทัตจึงว่างลงไม่มีกษัตริย์ เหล่าเสนาอำมาตย์จึงทำพิธี
 เสี่ยงทายราชรถเพื่อหาพระราชคนใหม่ ปรากฏว่า ราชรถนั้นได้มาหยุดที่ท้าวบุษบา
 และนางมาดฟ้า พวกเขาอำมาตย์จึงพร้อมใจกันมอบบัลลังก์ให้ทั้งสองได้ปกครอง
 บ้านเมืองอย่างมีความสุขสืบไป

ข้อควรคิด

ท้าวบุษบาเป็นคนขยัน ประหยัด โอบอ้อมอารี และมีความรู้ความสามารถในการถนอมอาหาร เช่น เมื่อพ่อแม่เสียชีวิต ท้าวบุษบาอาศัยอยู่กับยาย มีฐานะยากจน ท้าวบุษบาได้ไปหาปลาเป็นประจำ และได้ปลาเป็นจำนวนมากก็จะมาทำเป็นปลาร้าและปลาเค็ม แจกจ่ายให้เพื่อนบ้าน และอีกส่วนหนึ่งนำไปขาย นอกจากนี้ยังเป็นคนฉลาด รอบคอบ และสุขุม สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ เช่น ตอนที่เจ้าเมืองต้องการภรรยาของเขา เขาก็ใช้สติปัญญาแก้ไข้ปัญหา จนเจ้าเมืองสิ้นพระชนม์ด้วยความโลภและฝีมือของตนเอง

คำอธิบายศัพท์

ของทิพย์ เป็นคำนาม	ของที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่าอาจบันดาลให้สำเร็จได้ประสงค์
บัลลังก์ (บัน-ลัง) เป็นคำนาม	พระแท่นที่ประทับของกษัตริย์
ปลาร้า เป็นคำนาม	ปลาที่เคี้ยวเกลือและร่ำผสมกัน หมักแช่ลงในไห เก็บได้นาน ภาษาอีสานว่า ปลาแดก
ปลาเค็ม เป็นคำนาม	ปลาเคี้ยวเกลือแล้วตากแห้ง
พ่อค้าสำเภา เป็นคำนาม	พ่อค้าที่ค้าขายทางน้ำโดยอาศัยเรือสำเภาเดินทาง
สิ้นพระชนม์ คำกริยาราชศัพท์	ตาย
อัฐิ (อัฐ-ถิ) เป็นคำนาม	กระดูกคนที่เผาแล้ว

กิจกรรมท้ายบท

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

- ตอนที่ 1** ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล เรื่องทำวบุษบา
1. นักเรียนคิดว่าทำวบุษบามีพฤติกรรมอย่างไร ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง
 2. ถ้านักเรียนเป็นทำวบุษบา เมื่อหาปลาได้เป็นจำนวนมาก นักเรียนควรทำอย่างไร
 3. จากการกระทำของเจ้าเมืองพรหมทัตที่ชอบแก่งทำวบุษบา สุดท้ายตนเองต้องสิ้นพระชนม์ ตรงกับสำนวนไทยว่าอย่างไร
 4. การที่เจ้าเมืองพรหมทัตอยากได้ภรรยาของคนอื่นมาเป็นของตนเอง นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
 5. นักเรียนได้รับความรู้ และข้อคิดจากนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้อย่างไรบ้าง
- ตอนที่ 2** ให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์ชื่นชมคุณค่าอาหารไทย เป็นกลอนสุภาพ หรือคำประพันธ์ชนิดใดก็ได้ที่นักเรียนชื่นชอบ อย่างน้อยจำนวน 4 บท

นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
ตอนที่ ๑ เรื่องนางเพา นางแพง

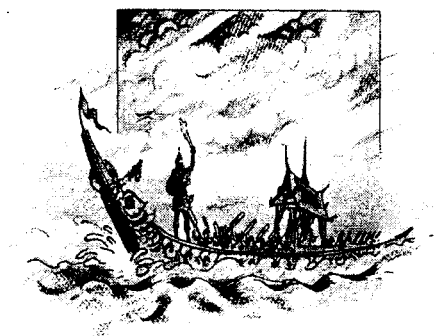

เล่าเรื่องโดย : นายมนัส สุขสาย ประชาชนชาวบ้านสาขาค้านภาษาและวรรณกรรม
ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีกษัตริย์สองพี่น้องครองนครจำปาศักดิ์ เป็นผู้หญิง ชื่อนางเพาและนางแพง ซึ่งมีพระสิริโฉมงดงามทั้งคู่ ชายหนุ่มคนใดได้พบเห็นก็จะหลงใหลในความงามของนางเพาและนางแพงทันที มีเจ้าชายต่างเมืองเข้ามาเสนอตัวให้เลือกเป็นพระสวามีอย่างล้นหลาม แต่กษัตริย์สองพี่น้องไม่เคยไยดี และสนใจแม่แต่คนเดียว

นอกจากมีรูปสมบัติที่เป็นความงามแล้ว นางเพาและนางแพงยังมีทหารและกองทัพที่เกรียงไกร ที่มีความสามารถและฝีมือในการรบ ถึงแม้เป็นผู้หญิงแต่นาง

ทั้งสองก็ปกครองบ้านเมืองให้สงบสุขได้ ไม่แพ้ผู้ชายออกสามศอก จนกระทั่งสามารถแผ่อำนาจและบารมีไปตามลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำมูลได้เช่นกัน

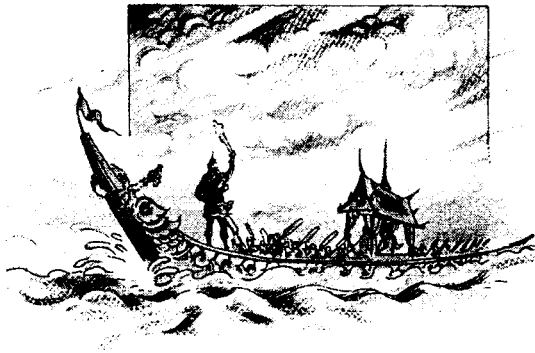
วันหนึ่ง นางเพาและนางแพงต้องการขยายอาณาเขตเพิ่ม จึงได้ยกไพร่พลทหารมาทางเรือทวนแม่น้ำโขงขึ้นมาจากเมืองนครจำปาศักดิ์ เพื่อจะไปตีเมือง ๆ หนึ่ง เพื่อนำมาเป็นเมืองขึ้น เมื่อขบวนเรือของนางเพาและนางแพงยกมาถึงบริเวณปากแม่น้ำมูล(แม่น้ำสองสีในปัจจุบัน) กำลังจะหักเรือเลี้ยวเข้าสู่แม่น้ำมูล

ทันใดนั้น สิ่งไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น ขบวนเรือนางเพาและนางแพงได้ชนกับโขดหินใต้น้ำ ทำให้เรือล่มจมหายลงใต้แม่น้ำอย่างทันทีและรวดเร็ว ทุกคนในขบวนเรือไม่มีใครสามารถช่วยเหลือตนเองได้ นางเพาและนางแพงจมน้ำสิ้นพระชนม์ทันที ไพร่พลและเหล่าทหารไม่มีใครเหลือรอด ตายกันหมดทุกคน แต่สิ่งที่แปลกประหลาดคือชาวบ้านไม่พบศพคนในขบวนเรือไหลลอยน้ำขึ้นมาเลย เชื่อกันว่าวิญญาณของกษัตริย์หญิงทั้งสอง และไพร่พลทหารได้ไปสิงสถิตอยู่ใต้แม่น้ำในเมืองบาดาล

ในวันขึ้น 15 ค่ำ หรือวันพระจันทร์เต็มดวง นางเพาและนางแพงจะพากันขึ้นมายังเมืองมนุษย์ นิรมิตรูปร่างให้ชาวบ้านแถบนั้นได้เห็นเป็นประจำ แต่ไม่เคยทำร้ายใคร บางครั้งนางทั้งสองจะมาขอยืมฟืมอุปกรณ์ทอผ้าจากชาวบ้านลงไปทอผ้ายังเมืองบาดาล นางเพาและนางแพงมีความรับผิดชอบ สัญญาว่าขอยืมฟืมไปใช้ 7 วัน เมื่อครบกำหนดวันส่ง นางเพาและนางแพงจะนำฟืมมาคืนเจ้าของตามกำหนด ตามคำสัญญาที่ให้ไว้กับชาวบ้านทุกครั้ง ดังนั้น ด้วยความขยันหมั่นเพียรของสองพี่น้อง จึงทำให้พวกเขามีฝ้านุ่งห่มหลากหลายชนิด

ในงานประเพณีบุญเดือนหก เป็นเทศกาลแห่งบุญบั้งไฟขอฝน พวกชาวบ้านจะพากันขอยืมสิ่งของจากนางทั้งสองเช่นกัน โดยเฉพาะชาวบ้านมักจะขอยืมสิ่งของมีค่าและเครื่องประดับ เช่น กำไลแขน กำไลขา ต่างหู สร้อยคอ มาแต่งอวดกันในงานบุญบั้งไฟ และยังมีชาวบ้านบางคนขอยืมเครื่องแต่งกายด้วย เช่น ผ้าไหมเงิน ผ้าไหมคำ ผ้าจิด และผ้าแพรวา เป็นต้น

การหยิบยืมสิ่งของนั้น ชาวบ้านต้องมีพิธีและเครื่องเซ่นไหว้บูชา ทำพิธีขึ้นใกล้ศาลเพียงตา ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูลใกล้บริเวณที่เรือล่ม หลังจากนั้น ชาวบ้านบนบานขอยืมสิ่งของ ตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ชาวบ้านที่ทำพิธีบนบานก็จะได้พบเห็นสิ่งของที่ยืมตามต้องการ วางไว้ใกล้ศาลเพียงตา เมื่อเสร็จภารกิจ ชาวบ้านก็ต้องรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับนางทั้งสอง โดยนำสิ่งของที่ยืมมาวางไว้ที่ศาลเพียงตาเช่นเดิม ส่งคืนให้ทันภายในเวลากำหนด และครบถ้วนทุกอย่าง ถ้าชาวบ้านคนใดไม่รักษาสัญญาหรือส่งของยืมไม่ครบ จะพบกับภัยวิบัติหรือต้องมีอันเป็นไป อาจเจ็บไข้ได้ป่วยหรือถึงแก่ชีวิตได้

ข้อควรคิด

นางเพานางแพงเป็นคนที่รู้จักวางตัว มีความสามารถและฝีมือในการรบ เป็นคนขยันตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ และโอบอ้อมอารี เช่น นางเพานางแพงถึงแม้จะเป็นผู้หญิง แต่ก็สามารถปกครองบ้านเมืองได้ จนสามารถมีอาณาเขตมากมาย เมื่อตายเป็นผีแล้วก็ยังทอผ้าเก็บไว้ใช้และให้คนอื่นยืม เวลาไปยืมฟืมของชาวบ้านมาใช้ ก็ส่งทันตามกำหนดเวลาที่ให้สัญญาไว้กับเจ้าของฟืมทุกครั้ง

คำอธิบายศัพท์

โหดหิน เป็นคำนาม	หินที่สูงชันเป็น โลกเป็นเนิน อยู่ได้น้ำ
บาดาล (บา-दान) เป็นคำกริยา	บ้าง จอมสูงชันพื้นน้ำบ้าง
บนบาน เป็นคำกริยา	พื้นที่ได้ระดับผิวดินลงไป ในที่นี้
ประเพณีบุญบังไฟ เป็นคำนาม	หมายถึง เป็นที่อยู่ของนาค
ผ้าจิด เป็นคำนาม	ขอเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วย โดยให้
พื้ม เป็นคำนาม	คำมั่นสัญญาให้สิ่งของตอบแทน
ศาลเพียงตา เป็นคำนาม	บุญเดือนหก เป็นประเพณีขอฝนซึ่งมี
	การจุดบังไฟ ซึ่งเป็นกระบอกไม้ไผ่
	บรรจุดินประสิวกับถ่านไม้
	ผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายที่ทอเป็นลายขดดอก
	เครื่องสำหรับทอผ้าที่มีฟันซึ่งคล้ายหวี
	สำหรับสอดเส้นด้ายหรือไหมใช้กระทก
	ให้ประสานกัน
	ศาลเทพารักษ์ที่ทำขึ้นชั่วคราวมีระดับ
	เสมอนัยน์ตา เพื่อความเคารพและเป็น
	มงคล

กิจกรรมท้ายบท

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล
เรื่องนางพานางแพง

1. นักเรียนคิดว่านางพเอและนางแพงมีคุณธรรมด้านใด ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง
2. ในความคิดของนักเรียนเนื้อหาตอนใดของนิทานเรื่องนี้ แสดงถึงภูมิปัญญาชาวบ้านได้ชัดเจนที่สุด
3. นักเรียนคิดว่าการทอผ้าในนิทานเรื่องนางพเอและนางแพงเปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบันแตกต่างและเหมือนกันอย่างไรบ้าง
4. ในฐานะที่นักเรียนเป็นลูกหลานของจังหวัดอุบลราชธานี นักเรียนจะมีวิธีอนุรักษ์ประเพณีบุญเดือนหก อย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด
5. จากนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ นักเรียนได้รับความรู้และข้อคิดอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่อง “สืบสานบุญบั้งไฟหมู่บ้านฉัน”
อย่างน้อยคนละ 1 หน้ากระดาษเอ 4

ตำนานพื้นบ้านเมืองอุบล
ตอนที่ 2 เรื่องท้าวหงส์หิน

เล่าเรื่องโดย : นายมนัส สุขสาย ปราชญ์ชาวบ้านสาขาด้านภาษาและวรรณกรรม
ภาพโดย : นายประวิตร ธนาพร

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่เมืองพาราณสีมีพระราชผู้ครองเมืององค์หนึ่งมีมเหสี 7 พระองค์ มเหสีเอกชื่อนางวิมาลา ต่อมามเหสีทั้ง 7 พระองค์ได้ตั้งครรภ์พร้อมกัน หมอโหรทำนายว่านางวิมาลาจะมีพระโอรสตัวลงมาเกิดด้วย ส่วนโอรสของมเหสีรองทั้งหมดจะเป็นมนุษย์ธรรมดา ทำให้มเหสีทั้งหกรู้สึกอิจฉาริษยา จึงช่วยกันวางแผนหาทางกลั่นแกล้งใส่ร้ายนางวิมาลา

เมื่อนางวิมาลาคลอดโอรสเป็นผู้ชาย ได้ถูกหมอดำแค้นคนของมเหสีรองลอบเอาลูกสุนัขมาเปลี่ยน ส่วนทารกเพศชายนั้นได้โยนทิ้งไป พระอินทร์มารับทารกน้อยไว้ทัน จึงนำทารกนั้นกลับไปเลี้ยงไว้บนสวรรค์

เมื่อพระราชเจ้าเมืองพาราณสีเข้าใจผิดคิดว่า นางวิมาลาหนีเอกคลอดโอรสเป็นลูกสุนัข จึงจับไล่ไสส่งนางวิมาลาออกจากเมือง นางวิมาลาอุ้มลูกสุนัขที่เข้าใจว่าเป็นลูก ไปขออาศัยอยู่กับสองตายายคนเฝ้าสวนของพระราช เจ้าอินทร์เกิดความสงสารนางวิมาลาที่ต้องการพบลูกที่แท้จริง ดังนั้นพระอินทร์จึงนิรมิตก้อนหินเป็นหงส์ ให้กุมารน้อยขี่เหาะลงจากสวรรค์มาหาแม่ และตั้งชื่อกุมารน้อยว่า ท้าวหงส์หิน

ต่อมากุมารทั้งหกโอรสของมเหสีรองเคียบโตขึ้น ได้นำกระบี่มาเล่นกันในสวนอุทยาน เกิดการแข่งขันกระบี่ ระหว่างท้าวหงส์หินและกุมารทั้งหก ทุกครั้งที่ท้าวหงส์หินจะชนะการแข่งขันได้รางวัลเป็นทองคำ เก็บไปฝากนางวิมาลาเป็นประจำ

ระหว่างนั้น ในเมืองพาราณสีมียักษ์มาจับชาวเมืองกินเป็นอาหาร และยักษ์จะมาจับชาวบ้านกินทุก ๆ 7 วัน ในที่สุด ท้าวหงส์หินขอเป็นคนอาสาออกปราบ และได้ฆ่ายักษ์ตาย กุมารทั้งหกได้รับสมอ้างว่าตนเป็นผู้ฆ่ายักษ์ โดยกุมารทั้งหกได้ว่าจ้างกุมารน้อยให้ปิดบังความจริงไว้ เจ้าเมืองพาราณสีจึงเข้าใจว่ากุมารทั้งหกเป็นผู้กล้าหาญและมีฝีมือ

หลังจากนั้น พระราชาได้มอบหมายให้กุมารทั้งหกไปตามหาเสด็จย่า ที่เคยถูกยักษ์ลักพาตัวไป กุมารทั้งหกจึงหลอกหงส์หินไปด้วย เมื่อขบวนทัพยกมาถึงแม่น้ำแห่งหนึ่ง กุมารทั้งหกขอรออยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ไม่กล้าเดินทางไปปราบยักษ์เนื่องจากไม่มีฝีมือจริง จึงมีแต่ท้าวหงส์หินขี่หงส์หินข้ามแม่น้ำไปเมืองยักษ์แห่งหนึ่งพระยายักษ์ชื่อท้าววัสสวโร และได้เกิด

ต่อสู้กัน ท้าววัสสวโรเป็นฝ่ายแพ้ จึงยกธิดาชื่อนางमुखดีให้เป็นมเหสีท้าวหงส์หิน

ต่อมาไม่นาน ท้าวหงส์หินขอลาพระยายักษ์วัสสวโรและนางमुखดีเดินทางไปตามหาเสด็จย่าจนไปถึงเมืองกุมภคันธ์ ได้ต่อสู้กับเจ้าเมืองยักษ์อีก พระยายักษ์กุมภคันธ์แพ้ จึงยกธิดาชื่อนางจุลคันธาให้เป็นมเหสี ท้าวหงส์หินพักอยู่ในเมืองนี้ได้ไม่นาน ก็ลาเจ้าเมืองและนางจุลคันธา ออกเดินทางติดตามหาเสด็จย่าต่อไปอีก จนถึง

เมืองอนุมา ได้ต่อสู้กับเจ้าเมืองยักษจนเจ้าเมืองยักษแพ้ ได้ยกธิดาชื่อนางศรีจันทร์ ให้เป็นมเหสีอีกเช่นเดียวกัน

ในที่สุด ท้าวหงส์หินก็ได้เดินทางมาพบกับเสด็จย่า จากนั้นจึงรับเสด็จย่าและมเหสีทั้งสามมาริมฝั่งแม่น้ำที่หกumarตั้งทัพรออยู่ เมื่อมาถึงกุมารทั้งหกได้หลอกฆ่าท้าวหงส์หินตาย แล้วพาเสด็จย่ากลับไปเมืองพาราณสี โดยพากันอ้างว่าพวกตนเป็นผู้ช่วยเหลือเสด็จย่า และปราบยักษได้สำเร็จ พระราชาหลงเชื่อจึงสั่งให้ทหารจัดงานเฉลิมฉลองรับขวัญเสด็จย่าและกุมารทั้งหกอย่างใหญ่โตมโหฬารสมพระเกียรติ เป็นเวลา 7 วัน 7 คืน

กล่าวถึง ธิดายักษทั้งสามเมื่อพบว่าสามีของตนถูกฆ่าตาย จึงโศกเศร้าอาดูร ร่ำพังก่ำพันถึงพระสวามี พระอินทร์ต้องการลงใจพิสูจน์ความซื่อสัตย์ และความจงรักภักดีของนางทั้งสามที่มีต่อท้าวหงส์หิน จึงได้แปลงกายเป็นหนุ่มรูปงามมาเกี่ยวพาราณีให้นางหลงรักใคร่ตน นางทั้งสามไม่สนใจและยินดีด้วย พระอินทร์จึงแปลงกายเป็นยักษจะกินศพท้าวหงส์หิน นางยักษทั้งสามก็ไม่ยอมให้กินเนื้อพระสวามี เมื่อพระอินทร์แน่ใจว่านางทั้งสามมีความซื่อสัตย์ต่อสามีจริง จึงแปลงกายเป็นพราหมณ์เอนำทิพย์มาชุบชีวิตท้าวหงส์หินให้ฟื้นคืนขึ้นมา

วันหนึ่งเสด็จย่ามีโอกาสดำเนินเข้าเฝ้าเจ้าเมืองพาราณสี จึงได้เล่าความจริงให้พระราชาเจ้าเมืองพาราณสีผู้เป็นโอรสฟังว่า ผู้ที่มีฝีมือและกล้าหาญช่วยตนออกมาจากเมืองยักษได้ที่แท้จริงคือชายหนุ่มผู้ซึ่งหงส์หินเหาะได้ พระราชาเจ้าเมืองพาราณสีจึงรับสั่งให้ทหารทำประตู่เข้านงานเฉลิมฉลองเพียงประตู่เดียว เพื่อดักคว้าชายผู้ซึ่งหงส์หินเป็นลูกเต้าเหล่าใคร ต่อมาเสด็จย่า กับท้าวหงส์หินได้พบกันโดยบังเอิญ จึงพากันเข้าเฝ้าและทูลเรื่องราวทั้งหมด เมื่อเจ้าเมืองทราบความจริงทั้งหมดรู้สึกเสียใจและยอมรับผิด จึงสั่งให้ทหารไปรับนางวิมาลากลับวัง

นางวิมาลาทูลขอพระราชาให้สองตายคนเฝ้าสวนมาอยู่ในวังด้วย เพื่อเป็นการตอบแทนที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลเมตตานาง ส่วนมเหสีรองและโอรสทั้งหกถูกสั่งประหารชีวิต เนื่องจากมีความอิจฉาริษยาและปองร้ายผู้อื่นและไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อไปอีก

ในที่สุด เจ้าเมืองพาราณสีได้จัดงานอภิเษกสมรสให้ท้าวหงส์หินกับธิดา
ยักษ์ทั้งสามคน และได้ยกเมืองพาราณสีให้ท้าวหงส์สินครองราชสมบัติสืบต่อมา

ข้อควรคิด

ทำางหงส์หินเป็นคนที่มีความกล้าหาญ และความกล้าหาญที่ เช่น เป็นคนอาสาออก
ปราบชกัที่มากินชาวบ้านเป็นอาหาร และออกติดตามหาเสด็จข้างนประสบความสำเร็จ
อีกทั้งเป็นคนที่มีความกล้าหาญที่ต่อพทวริ เช่น เมื่อชนะการแข่งขันได้รับรางวัลก็จะ
นำรางวัลเหล่านั้นมาให้แก่เป็นประจำ

คำอธิบายศัพท์

กัวยพรวาสี เป็นคำกริยา	ผูกรัก พัน เกี่ยว พุดผูกรักเจิงผู้สาว
กัวยกอล(เกือ-กอบ) เป็นคำกริยา	อุคหมุน เอื้อเพื่อเผื่อแผ่
คัก เป็นคำกริยา	กอยสัด
พรวหมณ์(พรวม) เป็นคำนาม	คนในวรรณะที่ 1 แห่ง สังคมฮินดู ซึ่งมี 4 วรรณะ ได้แก่ พรวหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร
บปีทพรวณะ-โหระวัน) เป็นคำวิเศษณ์	ยิ่งใหญ่ ใหญ่โต
บงาทั้งรพพัน เป็นคำกริยา	กิดค้ำมึง ไกรกราย
สะบ้ำ เป็นคำนาม	พรวพรวณนาตามอารมณ
หงส เป็นคำนาม	ชื่อการละเล่นชนิดหนึ่ง ใช้ลูกสะบ้ำ หรือ ของกลม ๆ ถ้อยหรือทอย
ฮาลูจฮา-ฮาล) เป็นคำวิเศษณ์	นิกโงนิชาย ดือเป็นนิกตระกุดสูง มีเสียงไพเราะ
	เคือคร็อน ทนทุกขเวทนาทั้งกายและใจ

กิจกรรมที่มอบ

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล

เรื่องท้าวหงส์หิน

1. นักเรียนคิดว่าท้าวหงส์หินมีพฤติกรรมอย่างไร ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง
2. การที่พระอินทร์ได้แปลงกายเป็นชายหนุ่มรูปงาม มาลองใจเกี่ยวพาราตี ธิดายักษ์ทั้งสามคนให้หลงรักตน แต่ก็ไม่เป็นผล แสดงว่า ธิดายักษ์ทั้งสามคนมีคุณธรรมด้านใด
3. ถ้านักเรียนเป็นท้าวหงส์หิน จะทำอะไรเมื่อมีคนมาแอบอ้างทำความดี แทนตัวเอง พร้อมบอกเหตุผล
4. นักเรียนคิดว่าวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในนิทานพื้นบ้านเรื่องท้าวหงส์หินเปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบันแตกต่างและเหมือนกันอย่างไร
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ ให้ความรู้และข้อคิดอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนบันทึกประจำวันเขียนบันทึกความดีหรือความภาคภูมิใจที่ได้ทำในแต่ละวัน อย่างน้อยเป็นเวลา 1 สัปดาห์ แล้วนำมาอ่านให้เพื่อนฟังทำเป็นรายงานส่งครู

บรรณานุกรม

- ฐะปะนีย์ นาครทรรพและคณะ (2551) *หนังสือเรียนภาษาไทย ม.1* กรุงเทพมหานคร บริษัท
อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด
- ประพันธ์ เรื่องณรงค์และเสาวลักษณ์ อนันตสานต์ (2547) *ภูมิปัญญาทางภาษา พิมพ์ครั้งที่ 2*
กรุงเทพมหานคร บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- ปรีชา พิณทอง (2545) *ประวัติเมืองอุบลราชธานี* อุบลราชธานี โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท
- มหาวิรวงศ์, (ติสสมหาเถระ) สมเด็จพระ (2515) *พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- ราชบัณฑิตยสถาน (2546) *พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* กรุงเทพมหานคร
บริษัทอักษรเจริญทัศน์
- วิชาการ,กรม กระทรวงศึกษาธิการ (2538) *คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- _____ (2545) *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษา*
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์
- _____ *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น*
พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- ศึกษาธิการ,กระทรวง (2545) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ *การวัดและประเมินผลอิงมาตรฐานการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตร*
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- สมพร จารุณี (2538) *คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สุทธิ ภีบาลแทน (2550) *พจนานุกรมลักษณะนาม พิมพ์ครั้งที่ 6* กรุงเทพมหานคร บริษัทอักษร
เจริญทัศน์ อจท. จำกัด

เมืองแห่งดอกบัวงาม
แม่น้ำสองสี
มีปลาแซบหลาย
หาดทรายแก่งหิน
ถิ่นไทยนักปราชญ์
ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม
งามล้ำเทียนพรรษา
ผาแต้มก่อนประวัติศาสตร์

บทที่ 3

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานีครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

1.2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อหานิทานพื้นบ้านเมืองอุบล จำนวน 12 เรื่อง นิทานแต่ละเรื่องมีคำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง และมีภาพประกอบ

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียน การสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง และให้นักเรียนโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า

1.3 การสร้างและการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาได้วางแผนในการสร้างหนังสือ 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.3.1 กำหนดลักษณะหนังสือ ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ คือ เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อายุ 12-14 ปี แหล่งที่มาของเรื่องมาจากสภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยเลือกนิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี มาสร้างเป็นหนังสือ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดชื่อหนังสือว่า “นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี” เนื้อหาประกอบด้วยนิทานพื้นบ้านซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นได้พิจารณาเลือก จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ นางสมหอม ท้าวชูลุนางอ้ว จำปาสีตัน สังข์ศิลป์ชัย ท้าวกำกาคำ ท้าวคันธนาม ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห กำพรว้าฝ้ายน้อย ท้าวบุษบา ศรีทนต์-มโหรีรา นางเพนางแพง และท้าวหงส์หิน มีความรู้ประกอบ คำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง เรื่องละ 2 ตอน และมีภาพประกอบ เป็นภาพวาด และภาพถ่าย

1.3.2 การสร้างหนังสือและการพัฒนาหนังสือ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นตอนปรับปรุงคุณภาพโดยอาศัยความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพ โดยการนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้ง และให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างอ่านแล้วเก็บข้อมูล โดยได้ดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้ววิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี เนื้อหาหนังสือ คำอธิบายศัพท์ และกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2) ศึกษาข้อมูลนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล โดยศึกษาจากเอกสาร บุคคลในท้องถิ่น คัดเลือกนิทานพื้นบ้านที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหลักสูตร นำมาใช้ในการสร้างหนังสือ

3) ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โดยนำผลการศึกษารายละเอียดของหลักสูตรและกรอบของวรรณกรรมท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือแล้วดำเนินการสร้างหนังสือ

5) สร้างแบบตรวจสอบคุณภาพหนังสือ 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น สำหรับนักเรียน

6) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์ด้านการสอนภาษาไทย มีความรู้ด้านนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุบลราชธานี และด้านการสร้างหนังสือ จำนวน 3 คนพิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสือ พร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหนังสือ

7) นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คนอ่าน สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

8) จัดทำรายงานสรุปผลการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.4.1 ลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อายุระหว่าง 12-14 ปี แหล่งที่มาของหัวข้อเรื่องมาจากวรรณกรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน นำมาสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร และตัวชี้วัดชั้นปีสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยได้กำหนดชื่อหนังสือว่า นิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี โครงสร้างของเนื้อหาประกอบด้วยนิทานพื้นบ้าน จำนวน 12 เรื่อง คำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง และภาพประกอบ ซึ่งเป็นภาพวาดและภาพถ่าย แนวการเขียนเป็นแบบบันเทิงคดี รูปเล่มหนังสือใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไป ขนาด 18.5x26 ซม. หรือขนาด 8 หน้ายก จำนวน 68 หน้า นิทานพื้นบ้านที่นำมาสร้างหนังสือได้แก่

1. นางผมหอม
2. ท้าวบุญนางฮั่ว
3. จำปาสีตัน
4. สังข์ศิลป์ชัย
5. ท้าวกำกาคำ
6. ท้าวกันธนาม
7. ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไห
8. กำพริ้วผีน้อย
9. ศรีทนม-มโนห์รา
10. ท้าวบุษบา
11. นางเพนางแพง
12. ท้าวหงส์หิน

1.4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ซึ่งมีรายการประเมินอยู่ 6 ด้าน คือ

(1) ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

ด้านรูปเล่มและการพิมพ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่า ชื่อเรื่องน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา รูปเล่มและปกแข็งทนทาน ขนาดของอักษรและจำนวนหน้าเหมาะสมกับวัยของผู้อ่านอยู่ในระดับที่เหมาะสม

(2) ด้านภาพประกอบ

ด้านภาพประกอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นว่า การวางภาพประกอบและตัวอักษรมีความเหมาะสมกับวัยของผู้อ่านมีภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน สวยงามน่าสนใจช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา และสีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน อยู่ในระดับที่เหมาะสม

(3) ด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่า เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมจินตนาการ พัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม เนื้อหาส่วนใหญ่ส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม ช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี ความยาวของเนื้อหามีความเหมาะสม การอธิบายคำศัพท์มีความชัดเจน และกิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน อยู่ในระดับที่เหมาะสม

(4) ด้านแนวการเขียน

ด้านแนวการเขียนมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่า การเริ่มเรื่องน่าสนใจ การดำเนินเรื่องชวนติดตาม และการจบเรื่องน่าประทับใจ อยู่ในระดับที่เหมาะสม

(5) ด้านภาษา

ด้านภาษามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่านมีความคิดเห็นว่า ภาษาสละสลวย ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความคล้อยตาม และช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน อยู่ในระดับที่เหมาะสม

(6) ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีความคิดเห็นว่า ความรู้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม เกิดความรู้สึกระทึก ภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านนิทาน และเกิดนิสัยรักการอ่าน อยู่ในระดับที่เหมาะสม

(7) ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66-1.00

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีรายการประเมินอยู่ 6 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

ด้านรูปเล่มและการพิมพ์นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่เหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ชื่อเรื่องน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหาและขนาดของอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าง่ายเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ รูปเล่มและปกแข็งทนทานและจำนวนหน้ามีความเหมาะสม

(2) ด้านภาพประกอบ

ด้านภาพประกอบนักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่เหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ภาพประกอบสวยงาม น่าสนใจ ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา และสีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าง่ายเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน และภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น

(3) ด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหานักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่เหมาะสมมากที่สุดได้แก่ เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าง่ายเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ การเริ่มเรื่องน่าสนใจ และการดำเนินเรื่องชวนติดตาม

(4) ด้านแนวการเขียน

ด้านแนวการเขียนนักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่เหมาะสมมากที่สุดได้แก่ การจบเรื่องน่าประทับใจ รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าง่ายเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ การเริ่มเรื่องน่าสนใจ และการดำเนินเรื่องชวนติดตาม

(5) ด้านภาษา

ด้านภาษานักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่เหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของ

ผู้อ่าน รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุด ภาษาสละสลวย และภาษาที่ใช้ทำ ให้เกิดความคล้อยตาม

(6) ประโยชน์ที่ได้รับ

ด้านประโยชน์ที่ได้รับนักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่า เหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่เหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ความรู้จากอ่าน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม นักเรียนเกิด ความรู้สึกตระหนักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และนักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน รายการที่ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุด นักเรียนได้รับเพลิดเพลินจากการอ่านนิทาน

(7) ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม นักเรียนมีความคิดเห็นใน ภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ รายการที่เหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ด้าน รูปเล่มและการพิมพ์ ด้านภาพประกอบ ด้านแนวการเขียน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ รายการที่ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะเหมาะสมมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหาและด้านภาษา

2. อภิปรายผลการสร้างหนังสือ

ผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมี คุณภาพเหมาะสม ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมในระดับมาก ที่สุด โดยแสดงความคิดเห็นว่า

2.1 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นในด้านรูปเล่มและการพิมพ์ โดยมีค่าดัชนีความ สอดคล้องระดับ 0.66-1.00 แสดงว่าด้านรูปเล่มและการพิมพ์มีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ด้านรูปเล่มและการพิมพ์มีความเหมาะสมระดับมาก ที่สุดซึ่งในด้านรูปเล่มและการพิมพ์นี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของชุตินา สัจจามันท์และคนอื่น ๆ (2543 :17) ที่กล่าวว่าหนังสือจะมีคุณค่าสำหรับผู้อ่านนั้น จะต้องรูปเล่มพอเหมาะกับเนื้อหา ขนาดอักษรเหมาะกับวัยของผู้อ่าน การเข้าเล่มแข็งแรงทนทาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีความเหมาะสม

2.2 ด้านภาพประกอบ

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นในด้านภาพประกอบ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ระดับ 1.00 แสดงว่ามีด้านภาพประกอบมีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ด้านภาพประกอบมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด แสดงว่าภาพประกอบมีความเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แม้นมาศ ชวลิต (2546: 3-8) ว่า ภาพประกอบมีความสำคัญที่จะทำให้หนังสือเป็นที่น่าสนใจ ภาพประกอบจะต้องมีสีสันสวยงาม วาดอย่างประณีตสอดคล้องกับเนื้อหา จึงจะช่วยเสริมความเข้าใจความหมายและสร้างประสบการณ์ให้กับผู้อ่าน

สรุปได้ว่า หนังสือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีความเหมาะสม มีภาพประกอบสวยงาม น่าสนใจ เหมาะสมและสอดคล้องกับวัยของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านสนใจในการอ่านมากขึ้น

2.3 ด้านเนื้อหา

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นในด้านเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ระดับ 0.66-1.00 แสดงว่าด้านเนื้อหามีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ด้านเนื้อหามีความเหมาะสมระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของจินตนา ไบกาซูยี (2542: 10) ที่กล่าวว่าเนื้อหาของนิทานสำหรับเด็กนั้นต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย ความสามารถในการอ่าน น่าสนใจ มีความสนุกสนาน เนื้อหาไม่ยาวเกินไปหรือสั้นเกินไปและมีแนวคิดที่ชัดเจน

ดังนั้น หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีความเหมาะสม เนื้อหามีความสนุกสนาน ส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่าน กิจกรรมทำเรื่องมีความยากง่าย ผู้อ่านได้รับความรู้ ข้อคิดและประโยชน์จากการอ่าน

2.4 ด้านแนวการเขียน

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นในด้านแนวการเขียน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ระดับ 1.00 แสดงว่าด้านแนวการเขียนมีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ด้านแนวการเขียนมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ซึ่งในด้านแนวการเขียนสอดคล้องกับความคิดเห็นของฉวีวรรณ กุหาภินันท์ (2546: 43) ว่าลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีนั้น เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย มีดำเนินเรื่องทันใจ เนื้อเรื่องไม่สับสนวุ่นวาย การดำเนินเรื่องเร้าใจชวนให้ติดตาม และให้ความรู้แปลกใหม่

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น มีความเหมาะสมในการนำไปให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่านเพื่อให้เกิดนิสัยรักการอ่าน

2.5 ด้านภาษา

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นในด้านภาษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ระดับ 0.66-1.00 แสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้มีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นในด้านภาษาว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสโนว์ มีซันหมาก (2537: 184-185) สรุปว่าการใช้ภาษาต้องมีความถูกต้องตามหลักภาษา มีความเหมาะสมในการใช้ศัพท์ จึงจะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน

ดังนั้นสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

2.6 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นในด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ระดับ 1.00 แสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้มีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นในด้านประโยชน์ที่ได้รับว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับจินตนา ไบกาซูยี (2542: 8) กล่าวว่าลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีนั้น ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง ช่วยสร้างจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการเรียนรู้ ด้านภาษาของเด็กให้เจริญงอกงาม ปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันพึงประสงค์ให้กับเด็ก เนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กไปสนใจอ่านหนังสือที่ไร้สาระและล่อแหลม

ดังนั้น สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเหมาะสม ผู้อ่านสามารถนำความรู้และข้อคิด ประโยชน์ที่ได้รับนำไปปรับประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

2.7 สรุปภาพรวมของหนังสือ

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 0.66-1.00 ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของหนังสือว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานีที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ สามารถนำไปพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สาระการอ่าน มาตรฐานที่ ท.1.1 ที่กำหนดไว้ว่า “ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการอ่านเพื่อสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่าน” และตามตัวชี้วัดชั้นปี

ของระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า “นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน และวิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการอ่านงานเขียนอย่างหลากหลายเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต”

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

1. ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหนังสือให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถเสนอแนะผู้เรียนในการใช้หนังสือได้อย่างถูกต้อง
2. ในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการอ่าน การเขียนภาษาไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. ในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมท้ายนิทานแต่ละเรื่อง โดยครูผู้สอนเป็นผู้ตรวจสอบ
4. เนื้อหาที่นำมาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งนอกจากครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้แนวคิดจากนิทานแล้ว ยังสามารถจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ สำนวนภาษา จากนิทานได้อีกด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไปคือ

1. ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไปควรจัดทำสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาปีที่ 2 หรือ 3 เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และเป็นการวางรากฐานการเกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิด และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง
2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านยังมีอยู่อีกเป็นจำนวนมาก การสร้างหนังสือควรให้ความสนใจและศึกษาหาแนวคิดจากนิทานเพื่อสะท้อนภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมในอดีต แล้วนำสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมก็จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น
3. ควรให้มีการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมในลักษณะอื่นๆ และในระดับชั้นอื่น ๆ ให้มากขึ้น
4. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไปที่มีต่อการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จินตนา ไบกาซูยี (2536) *การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- _____. (2537) *การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- _____. (2542) *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2545) *วรรณกรรมสำหรับเด็ก พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
โสภณการพิมพ์
- ชุดิมา สัจจามันท์ และคนอื่น ๆ (2543) *การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย*
สถาบันการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- ถวัลย์ มาศจรัส (2545) *การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ต้นอ้อ
- _____. (2545) *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม* กรุงเทพมหานคร
เลฟแอนลิฟเพลส
- ธวัช ปุณโณทก (2549) *นิทานพื้นบ้าน พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร บริษัทอักษรเจริญทัศน์
อจท. จำกัด
- บรรจบ เชี่ยวชาญ (2551) *การส่งเสริมการอ่าน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ต้นอ้อ
- ประคอง นิมมานเหมินท์ (2542) *นิทานพื้นบ้านศึกษา โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์*
กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประพนธ์ เรืองณรงค์และเสาวลักษณ์ อนันตสานต์ (2547) *ภูมิปัญญาทางภาษา พิมพ์ครั้งที่ 2*
กรุงเทพมหานคร บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- พรทิพย์ ชังธาดา (2538) *วรรณกรรมท้องถิ่น* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- ไพพรรณ อินทนิล (2546) *การส่งเสริมการอ่าน* กรุงเทพมหานคร ชลบุรีการพิมพ์
- ภิญญาพร นิตยประภา (2537) *การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- มนัส สุขสาย (2545) *วรรณกรรมอีสาน อุบลราชธานี* โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท
- แมนมาส ขวลิต (2545) “*ปีการศึกษา 2546 ปีแห่งการอ่านและการเรียนรู้*” วารสารวิชาการ
ปีที่ 5 ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน: 2-5
- _____. (2546) *การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- ระลึก ธานี (2546) *พิมพ์ครั้งที่ 2 อุบลราชธานีในอดีต (2335-2475) อุบลราชธานี* โรงพิมพ์
รุ่งศิลป์การพิมพ์ออฟเซ็ท
- ราชบัณฑิตยสถาน (2546) *พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* กรุงเทพมหานคร
บริษัทนานมีบุ๊คส์จำกัด

- วิชาการ,กรม กระทรวงศึกษาธิการ (2545) คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- _____ (2546) การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- วิเชียร เกษประทุม (2542) นิทานพื้นบ้าน กรุงเทพมหานคร บริษัทวิสิทธิ์พัฒนาศึกษา
- ศึกษาธิการ,กระทรวง (2545) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ การวัดและประเมินผลอิงมาตรฐานการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- _____ (2551) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรุงเทพ โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- สมพร จารุณี (2538) คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สนั่น มีขันหมาก (2537) วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ เทคโนโลยีโมชั่น แอนด์ แอดเวอร์ไทซิ่ง
- สวิง บุญเจิม (2549) ตำรามรดกอีสาน อุบลราชธานี โรงพิมพ์มรดกอีสาน
- สุจริต เพียรชอบ (2542) การพัฒนาการสอนภาษาไทย กรุงเทพมหานคร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุภณ สมจิตรศรีปัญญา (2533) ประวัติศาสตร์และโบราณคดีอุบลราชธานี เอกสารสัมมนาทาง วิชาการประวัติศาสตร์และโบราณคดีครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 3-5 กันยายน 2534 ณ หอประชุมวิทยาลัยครูอุบลราชธานี อุบลราชธานี
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537) ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาทักษะทางภาษา หน่วยที่ 11-15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____ (2547) เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาไทย หน่วยที่ 1-8 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ กรุงเทพมหานคร บริษัทประชาชน จำกัด
- สุพรรณดี วราทร (2545) การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ กรุงเทพมหานคร โครงการเผยแพร่ผลงาน วิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สุวรรณณี สุนทรารักษ์ (2549) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องผลญาคำสอนชาวอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคอนมดแดง(บ้านดงบัง) จังหวัดอุบลราชธานี ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุทธิ ภีบาลแทน (2550) พจนานุกรมลักษณนาม พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด
- เสนีย์ วัฒรรณ (2544) ชุดพัฒนาทักษะทางภาษา มัธยมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
- _____ (2546) ชุดพัฒนาทักษะทางภาษา มัธยมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
- เสาวนีย์ ฝึกทอง (2546) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานี ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศิริพร ลิ้มตระการ (2534) “หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการอ่าน” ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาไทย หน้า 1-36 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อังกฤษ ครุฑกุล (2546) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานชาวบ้านของจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อากาศรณ์ อินเสมียน (2541) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ต้นอ้อ
- อุบลราชธานี,สำนักงานจังหวัด (2550) เอกสารประกอบการอบรมผู้นำท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ของจังหวัดอุบลราชธานี
- Rogers, Dorothy. “The influence of the “Pig in a Wig” supplementary reading program on primary reading achievement at the grade one level”
<http://proquest.umi.com/pqdweb?index> Retrive in 13 January 2009.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น

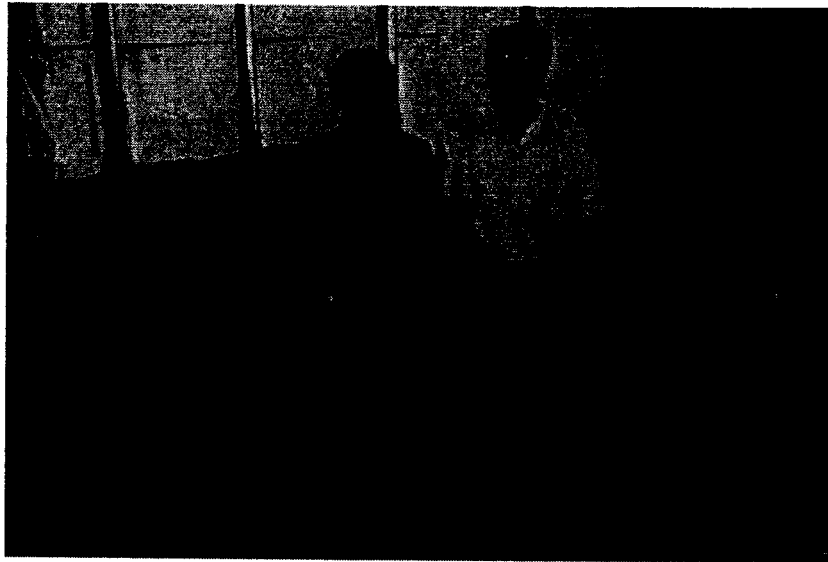
1. นายหนุ่ม เย็นใจ

เกิด วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2471 ที่อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
ปัจจุบันอายุ 80 ปี

การศึกษา จบจากฝึกหัดครูมูล จังหวัดนครราชสีมา

ผลงาน คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี ศิลปินดีเด่นของจังหวัด
อุบลราชธานี สื่อมวลชนดีเด่นเพื่อเยาวชน สื่อพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เทศนาแหล่สองธรรมมาส กลอนลำล่องนิทานท้าวชูนางอ้าว นิทานอีสปคำกลอน
ภาษาไทย ไชสุภายิต 108 คำกลอน กลอนลำของศิลปินหมอลำ นิทานพื้นบ้านอีสป
เพลงร่ำวงเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลย
มหาราช บทสวดสารัญญะ ฯลฯ

ที่อยู่ปัจจุบัน 148 ถนนชยางกูร ซอยชยางกูร 21 อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ศึกษากำลังสัมภาษณ์นายหนุ่ม เย็นใจ ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น

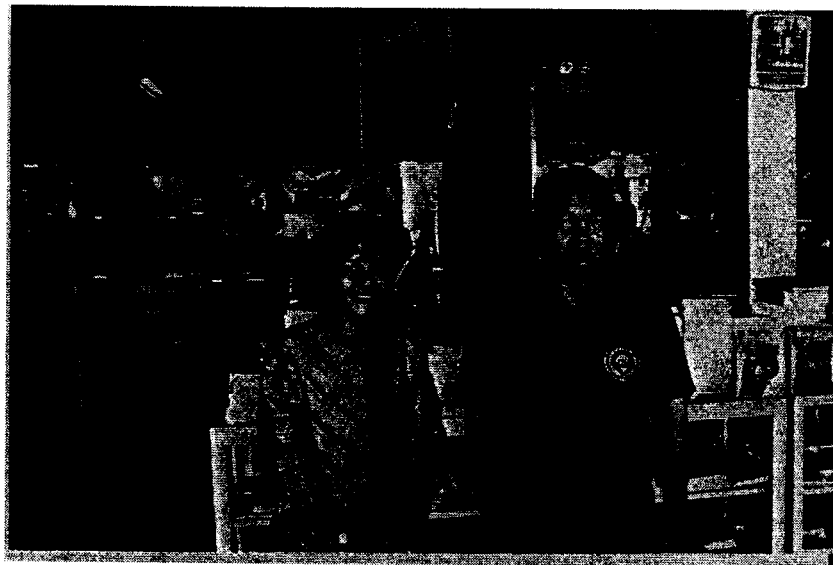
2. นายสวิง บุญเจิม

เกิด วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2481 ที่บ้านแก้งโพธิ์ ตำบลค้อทอง อำเภอเขื่องใน
ปัจจุบันอายุ 70 ปี

การศึกษา เปรียญธรรม 9 ประโยค ปริญญาโท สาขาปรัชญาและศาสนา ประเทศอินเดีย

ผลงาน เป็นอาจารย์พิเศษประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัด
อุบลราชธานี วิชาสารัตถะแห่งพระสูตร และสารัตถะแห่งพระอภิธรรม
อดีตผู้อำนวยการโครงการพัฒนาชนบทในหน่วยงานภายใต้พระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระ
พระศรีนครินทราบรมราชชนนี กรรมาธิการวุฒิสภาไทยสาขาปรัชญา ศาสนาและประเพณี
ของสภาการศึกษา สำนักนายกรัฐมนตรี เสมารธรรมจักรทองคำ ผู้มีผลงานดีเด่นด้าน
การเขียนหนังสือเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและประเพณี 30 เล่ม
กรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี นายกสมาคมส่งเสริมและ
อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสาน ฯลฯ

ที่อยู่ปัจจุบัน 229-231 ถนนแจ้งสนิท อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

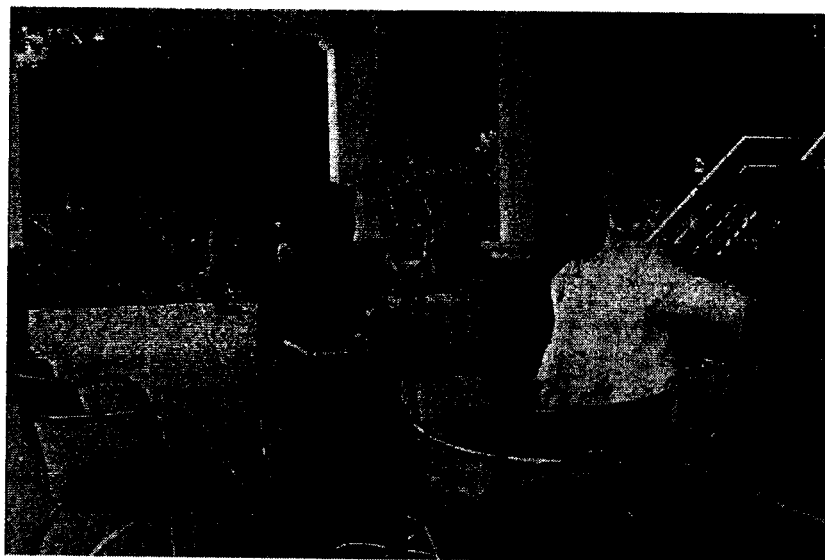
ผู้ศึกษากำลังสัมภาษณ์นายพ่อสวิง บุญเจิม ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น

3. นายมนัส สุขสาย

เกิด วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2484 ที่บ้านหนองขอน อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันอายุ 67 ปี

การศึกษา มหาบัณฑิต พบ.ม พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(DIDA)

ผลงาน ด้านวิชาการ เช่น การบาศรีสุตรขวัญ สุภษิตอีสาน เสี้ยวสวาด ท้าวคำสอน ภาพเขียนสีอุบลราชธานี ตำราเรียนอักษรโบราณไทยอีสาน ภูมิปัญญาชาวบ้านไทยอีสาน งานสื่อมวลชน เช่น รายการมนมั่งไทยอีสาน รายการพบกัณฑ์วันเสาร์ รายการศึกษาดตามอัธยาศัย งานทางสังคม เช่น กรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี กรรมการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครูภูมิปัญญาสาขาด้านภาษาและวรรณกรรม อนุกรรมการสำนักงานศิลปวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี(ผู้ทรงคุณวุฒิ) ครูภูมิปัญญาสาขาด้านภาษาและวรรณกรรม ที่อยู่ปัจจุบัน 299 หมู่ 11 (บ้านนิคมจัดสรร) ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ศึกษากำลังสัมภาษณ์นายมนัส สุขสาย ผู้ทรงคุณ

ภาคผนวก ข

สำเนาหนังสือเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ ศธ 0522.16(บ)2/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางฉวีวรรณ วรรณรงค์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชา
หลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้
ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
จังหวัดอุบลราชธานี ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บ
รวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้
ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และ
สอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือ
การศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วย
ตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็น
อย่างดี จึงขอขอบคุมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินคานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 02503 2870

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. **ชื่อ** นางวาสนา คำเพ็ง
ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สถานที่ทำงาน กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
วุฒิการศึกษา กศ.ม.(ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ปฏิบัติหน้าที่ศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เป็นวิทยากรติดตาม
ดูแลครูแกนนำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นวิทยากรจัดทำหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา

2. **ชื่อ** นางสาวเพ็ญพัทธ์ สูงสุมาลัย
ตำแหน่ง ครูชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านจี้เหล็ก ตำบลจี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
วุฒิการศึกษา กศ.ม.(ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ปฏิบัติหน้าที่ครูสายผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
โรงเรียนบ้านจี้เหล็ก เป็นวิทยากรอบรมครูภาษาไทย เป็นวิทยากรติดตาม
ดูแลครูแกนนำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นวิทยากรจัดทำหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา เป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาภาษาไทย
นักศึกษา กศ.พค.ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นคณะทำงานใน
การอบรมพัฒนาสมรรถนะของครู ผลงานด้านวิชาการ เช่น จัดทำหนังสือ
อ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่งเข้าประกวดได้รับ
รางวัลของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นครูดีเขตพื้นที่

3. ชื่อ นางสุธิดา มากมี
- ตำแหน่ง ครูชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
- สถานที่ทำงาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- วุฒิการศึกษา กศ.ม.(ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ประสบการณ์หรือความชำนาญ ปฏิบัติหน้าที่ครูสายผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นครูศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความรู้เรื่องภาษามือ เป็นวิทยากรติดตามดูแลครูแกนนำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นวิทยากรจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา งานวิจัยเรื่องวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องบันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์และพระยาอนุমানราชชน

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแบบประเมินคุณค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

<p>สำหรับ ผู้ทรงคุณวุฒิ</p>

แบบประเมินคุณค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย	+1	หมายถึง	เหมาะสม
	0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
	-1	หมายถึง	ไม่เหมาะสม

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	+1	0	-1
<p>1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์</p> <p>1.1 ชื่อเรื่องน่าสนใจ</p> <p>1.2 การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา</p> <p>1.3 รูปเล่มและปกแข็งทนทาน</p> <p>1.4 ขนาดของอักษรเหมาะสมกับวัยผู้อ่าน</p> <p>1.5 จำนวนหน้ามีความเหมาะสม</p>			
<p>2. ด้านภาพประกอบ</p> <p>2.1 การจัดวางภาพประกอบและตัวอักษรเหมาะสม</p> <p>2.2 ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน</p> <p>2.3 ภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น</p> <p>2.4 ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ</p> <p>2.5 ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา</p> <p>2.6 สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน</p>			
<p>3. ด้านเนื้อหา</p> <p>3.1 เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน</p> <p>3.2 เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ</p> <p>3.3 เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม</p>			

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	+1	0	-1
3. ด้านเนื้อหา			
3.4 เนื้อหาส่วนใหญ่ส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม			
3.5 เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี			
3.6 ความยาวของเนื้อหามีความเหมาะสม			
3.7 การอธิบายคำศัพท์มีความชัดเจน			
3.8 กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน			
4. ด้านแนวการเขียน			
4.1 การเริ่มเรื่องน่าสนใจ			
4.2 การดำเนินเรื่องชวนติดตาม			
4.3 การจบเรื่องน่าประทับใจ			
5. ด้านภาษา			
5.1 ภาษาสละสลวย			
5.2 ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกล้อล่อยตาม			
5.3 ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน			
6. ประโยชน์ที่ได้รับ			
6.1 ความรู้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้			
6.2 นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม			
6.3 นักเรียนเกิดความรู้สึกระหันทัน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน			
6.4 นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านนิทาน			
6.5 นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน			

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้ประเมิน

(

)

ภาคผนวก จ

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางผนวกที่ 1.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านรูปเล่มและการพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. ชื่อเรื่องน่าสนใจ	1.00	1.00	0	0.66
2. การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา	1.00	1.00	1.00	1.00
3. รูปเล่มและปกแข็งทนทาน	1.00	1.00	0	0.66
4. ขนาดของอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00
5. จำนวนหน้ามีความเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00

ตารางผนวกที่ 1.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านภาพประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. การจัดวางภาพประกอบและตัวอักษรเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00
2. ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	1.00	1.00	1.00	1.00
3. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น	1.00	1.00	1.00	1.00
4. ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ	1.00	1.00	1.00	1.00
5. ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	1.00	1.00	1.00	1.00
6. สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00

ตารางผนวกที่ 1.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน	1.00	1.00	1.00	1.00
2. เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ	1.00	1.00	1.00	1.00
3. เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาอารมณ์และสังคม	1.00	1.00	1.00	1.00
4. เนื้อหาส่วนใหญ่ส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม	1.00	1.00	1.00	1.00
5. เนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดและทัศนคติที่ดี	1.00	1.00	1.00	1.00
6. ความยาวของเนื้อหา มีความเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00
7. การอธิบายคำศัพท์ มีความชัดเจน	1.00	1.00	0	0.66
8. กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00

ตารางผนวกที่ 1.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านแนวการเขียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. การเริ่มเรื่องน่าสนใจ	1.00	1.00	1.00	1.00
2. การดำเนินเรื่องชวนติดตาม	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การจบเรื่องน่าประทับใจ	1.00	1.00	1.00	1.00

ตารางผนวกที่ 1.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. ภาษาสละสลวย	1.00	1.00	1.00	1.00
2. ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม	1.00	1.00	0	0.66
3. ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00

ตารางผนวกที่ 1.6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. ความรู้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ ชีวิตประจำวัน	1.00	1.00	1.00	1.00
2. นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม	1.00	1.00	1.00	1.00
3. นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนัก และภาคภูมิใจใน ท้องถิ่นของตน	1.00	1.00	1.00	1.00
4. นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านนิทาน	1.00	1.00	1.00	1.00

ตารางผนวกที่ 1.7 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยรวม

รายการประเมิน	ค่า IOC
1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์	0.66-1.00
2. ด้านภาพประกอบ	1.00
3. ด้านเนื้อหา	0.66-1.00
4. ด้านแนวการเขียน	1.00
5. ด้านภาษา	0.66-1.00
6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	1.00

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อนักเรียนที่ร่วมประเมินหนังสือ

รายชื่อนักเรียนที่ร่วมประเมินหนังสือ
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ปีการศึกษา 2551

1. เด็กหญิงกัลยรัตน์ บัวงาม
2. เด็กหญิงครองขวัญ มีชัย
3. เด็กหญิงคัคณานต์ วรรณรงค์
4. เด็กชายเจนวิทย์ มนต์เมธี
5. เด็กชายมนัสโชติ พูลเพิ่ม
6. เด็กหญิงเพชร อมตะธงไชย
7. เด็กหญิงมัทวัน บันเทิง
8. เด็กหญิงวิภาวดี พรหมสำลี
9. เด็กหญิงศิริประภา จุลวงศ์
10. เด็กหญิงสุธิดา แม่นมั่น

ภาคผนวก ช

สำเนาแบบประเมินคุณค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน

สำหรับนักเรียน

แบบประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เรื่องนิทานพื้นบ้านเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดอุบลราชธานี
คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็น

ของนักเรียน

โดย

	1	หมายถึง น้อยที่สุด	2	หมายถึง น้อย
	3	หมายถึง ปานกลาง	4	หมายถึง มาก
	5	หมายถึง มากที่สุด		

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ 1.1 ชื่อเรื่องน่าสนใจ 1.2 การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา 1.3 รูปเล่มและปกแข็งทนทาน 1.4 ขนาดของอักษรเหมาะสมกับวัยผู้อ่าน 1.5 จำนวนหน้ามีความเหมาะสม					
2. ด้านภาพประกอบ 2.1 ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้อ่าน 2.2 ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น 2.3 ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ 2.4 ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา 2.5 สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน					
3. ด้านเนื้อหา 3.1 เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน 3.2 เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ 3.3 ความยาวของเนื้อหามีความเหมาะสม 3.4 การอธิบายคำศัพท์มีความชัดเจน					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3. ด้านเนื้อหา 3.5 กิจกรรมท้ายบทที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน					
4. ด้านแนวการเขียน 4.1 การเริ่มเรื่องน่าสนใจ 4.2 การดำเนินเรื่องชวนติดตาม 4.3 การจบเรื่องน่าประทับใจ					
5. ด้านภาษา 5.1 ภาษาสละสลวย 5.2 ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม 5.3 ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน					
6. ประโยชน์ที่ได้รับ 6.1 ความรู้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ 6.2 นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม 6.3 นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน 6.4 นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านนิทาน 6.5 นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้ประเมิน

(

)

ภาคผนวก ซ

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยการสอบถามนักเรียน

ตารางผนวกที่ 2.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านรูปเล่มและการพิมพ์ โดยนักเรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ชื่อเรื่องน่าสนใจ	4.60	0.69	มากที่สุด
2. การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา	4.90	0.31	มากที่สุด
3. รูปเล่มและปกแข็งทนทาน	4.20	0.42	มาก
4. ขนาดของอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.70	0.48	มากที่สุด
5. จำนวนหน้ามีความเหมาะสม	4.30	0.48	มาก
รวม	4.54	0.47	มากที่สุด

ตารางผนวกที่ 2.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านภาพประกอบ โดยนักเรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	4.40	0.51	มาก
2. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น	4.50	0.52	มาก
3. ภาพประกอบสวยงามน่าสนใจ	4.80	0.42	มากที่สุด
4. ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	4.60	0.69	มากที่สุด
5. สีของภาพประกอบทำให้น่าอ่าน	4.90	0.31	มากที่สุด
รวม	4.64	0.49	มากที่สุด

ตารางผนวกที่ 2.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหา โดยนักเรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน	4.50	0.52	มาก
2. เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ	4.70	0.48	มากที่สุด
3. ความยาวของเนื้อหามีความเหมาะสม	4.20	0.42	มาก
4. การอธิบายคำศัพท์ที่มีความชัดเจน	4.50	0.70	มาก
5. กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่าน	4.20	0.42	มาก
รวม	4.42	0.50	มาก

ตารางผนวกที่ 2.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านแนวการเขียน โดยนักเรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การเริ่มเรื่องน่าสนใจ	4.50	0.52	มาก
2. การดำเนินเรื่องชวนติดตาม	4.50	0.52	มาก
3. การจบเรื่องน่าประทับใจ	4.80	0.42	มากที่สุด
รวม	4.60	0.48	มากที่สุด

ตารางผนวกที่ 2.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านภาษา โดยนักเรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ภาษาสละสลวย	4.30	0.48	มาก
2. ภาษาที่ใช้ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม	4.20	0.42	มาก
3. ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อ่าน	4.70	0.48	มากที่สุด
รวม	4.40	0.46	มาก

ตารางผนวกที่ 2.6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยนักเรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความรู้จากการอ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้	4.60	0.69	มากที่สุด
2. นักเรียนได้ข้อคิดด้านคุณธรรม	4.80	0.42	มากที่สุด
3. นักเรียนเกิดความรู้สึกระหันทนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน	4.90	0.31	มากที่สุด
4. นักเรียนได้รับความเพลิดเพลินจากการนิทาน	4.50	0.52	มาก
5. นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน	4.60	0.69	มากที่สุด
รวม	4.68	0.52	มากที่สุด

ตารางผนวกที่ 2.7 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม โดยนักเรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์	4.54	0.47	มากที่สุด
2. ด้านภาพประกอบ	4.64	0.49	มากที่สุด
3. ด้านเนื้อหา	4.42	0.50	มาก
4. ด้านแนวการเขียน	4.60	0.48	มากที่สุด
5. ด้านภาษา	4.40	0.52	มาก
6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.68	0.46	มากที่สุด
รวม	4.54	0.48	มากที่สุด

ประวัติของผู้ศึกษา

ชื่อ	นางฉวีวรรณ วรรณรงค์
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2507
สถานที่เกิด	21/1 ถนนสรรพสิทธิ์ ซอยสรรพสิทธิ์ 11 อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	ค.บ. (ภาษาไทย) วิทยาลัยครูอุบลราชธานี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ถนนสุรศักดิ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ผลงาน	ครูภาษาไทยดีเด่นประจำอำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2536